

CONSPECTUS THEOLOGICUS
CONTINUATUS

DE

ULTIMIS SACRAMENTIS.

EXAMINI ERUDITORUM PUBLICE SUBJECTUS

IN

PRINCIPALI & IMMEDIATA ECCLESIA AD S. EMMERAMUM
RATISBONÆ,

ORD. SS. P. BENEDICTI,

PRÆSIDE

P. RUPERTO AIGN,

IBIDEM Ss. THEOLOGIÆ PROFESSORE

& P. T. VICARIO IN SCHWABELWEIS,

DEFENDENTIBUS

RR. RR. FF. WOLFGANGO LECHNER,

CAROLO STRICKNER,

&

COELESTINO STEIGLEHNER.

EJUSDEM LOCI & ORDINIS PROFESSIS.

MENSE SEPTEMBRI ANNO MDCCLXII.

SUPERIORUM PERMISSU.

Typis Joannis Michaelis Englerth. Aulici & Episcopalis Typographi.

3 3-

COPIES OF THE

OF THE

OF

THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

CONSPECTUS THEOLOGICUS
DE
SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

RESOLUTIO I.

Sacrosanctum Altaris Sacramentum variis
sortitur nomina. Perantiquum & usi-
tatissimum est I. EUCHARISTIÆ no-
men, quod ex græco denotat tam
gratiarum actionem ex ipso exemplo
Christi: qui accipiens Calicem gratias egit, &c. (a) quam
bonam gratiam, quia in ea recipitur fons gratiarum. Re-
spondet etiam hebrææ voci BARACH, id est *benedicere*: sic
accepit Iesus Panem & benedixit &c. (b) vel Horab, id est
A 2 lauda-

(a) Matthæi 26. v. 27. (b) ibid, v. 26.

laudare, teste nostro Reverendiss. CALMET. (c) II. Per aliquam proprietatem vocabatur EULOGIA seu *Panis benedictus*, qui teste Sirmondo (d) post Missam dari iis solet, qui in Missa non communicarint. De his Eulogiis præscribit Conc. Nannetense (e) in Sæc. VII. celebratum, quo anno incertum teste NATALI ALEXANDRO: (f) & HINC MARUS in Sæc. IX. dicens: *ut de oblatis, quæ offeruntur a populo, & consecrationi supersunt, vel de panibus, quos deferunt fideles ad Ecclesiam, vel certe de suis, Presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido & convenienti, & post Missarum solennia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias omni die dominico & in diebus festis exinde accipiant.* Vid. etiam noster MABILLON. (g)

Ex his colligimus, Eulogias fuisse distinctas ab ipsa Eucharistia. Nam i. erant duntaxat *vicaria* seu loco Eucharistiae, & iis tantum porrigebantur, qui non communicaverunt, uti adhuc mos est apud Græcos, ubi jejuni non communicantes Eulogias accipiunt teste HABERT (h) Sic & Conc. *Aquisgranense* an. 817. statuit, ut Monachi Fratres eo die non communicantes Eulogias in refectorio accipiant. Sic *Catechumeni*, *Pœnitentes* nondum expleto pœnitentiæ tempore, graviorum criminum rei, quia a communione, etiam ab Eulogiis excludebantur. *Gregorius Turonensis* (i) Meroveo Apostatæ præsentē Ragnemodo Ep. Paris. post Missam denegasset Eulogias, nisi timuisset, aliquos e populo ab ipso fore necandos. Catechumenis itaque SAL fuisse porrectum colligimus ex S. Augustino: (k) & ex Conc.

c) in Dictionario Biblico v. Eucharistia. (d) tom. 4. operum pag. 360. edit. Venetæ. (e) Canone 9. (f) Historiæ Eccles. tom. X. ad sæc. VII. art. 24. pag. 404. edit. Paris. an. 1743. (g) ad sæculum III. Benedictinum parte I. pag. 41. (h) theolog. Dogmat. tom. 5. de Sacramentis in genere cap. 21. pag. 148. edit. Venetæ. 1747. (i) l. 5. historiæ cap. 14. (k) l. 1. Confessionum c. 11.

Conc. Carthaginensi III. Can. 5. Hinc dum AUGUSTINUS (l) ait: *quod accipiunt (Catechumeni) quamvis non sit Corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius, quam cibi, quibus alimur; quoniam sacramentum est.* Vocat SAL in latiori significatione *sanctum & Sacramentum*, sicut & reliqua *Sacramentalia* nonnunquam vocantur Sacramenta. 2. SS. Pontifices de Altaris Sacramento loquentes satis Eucharistiam ab Eulogiis distinguunt, dum illam vocant aut *Eucharistiam*, vel *oblationes consecratas, sancta, Sacramenta*, aut *Fermentum*, ut legere est, de Melchiade (m) de Siricio, de Innocentio I. (n), qui etiam prohibet non longius esse portanda sancta. *Nihil autem prohibebat Eulogias longe deferri*, ait NATALIS ALEX. (o) Conc. Laodicense (p) ait: *sancta nullo modo instar Eulogiarum per Paschale festum ad alias Parochias sint destinanda.* 3. Conc. Braccarense II. Can. 70. prohibet clericis & laicis ab hæreticis Eulogias accipere, *quæ maledictiones sunt magis, quam benedictiones.* 4. In Conc Burdegalensi sub Gerardo de Malemort Archiep. an. 1255° Can. 5. expresse decernitur, ne pueris in Paschate detur Eucharistia, *sed Eulogiæ seu Panis benedictus.* Teste nostro Martene. (q) Potuere itaque Eulogiæ ex eadem materia fuisse confectæ, quin fuerint consecratæ, sed tantum benedictæ. Ab his benedictis Eulogiis illud Eulogiarum genus discerni debet, quod inter privatos est exortum, qui benedictos Panes invicem Religiosæ observantiæ studio missitabant, ait SIRMONDUS. (r) Sic Paulinus Nolanus Severo scribit: *Panem campanum de cellula nostra tibi pro Eulogia misimus.* Pa-

(l) l. de peccatorum meritis & remissione cap. 26. (m) in ejus vita. (n) in epist. ad Decentium Eugubinum Episcopum. (o) Hist. Eccles. tom. 14. pag. 463. (p) Can. 14. (q) de antiquis Ecclesiæ ritibus tom. 1. l. 1. part. 1. pag. 430. edit Rotomagi an. 1700. (r) loc. cit.

riter ad quævis munuscula extendebatur, uti quæ Presbyteri Episcopis offerebant. Sic legimus in Conc. Meldensi cap. 14. *deceat Presbyteros cum voluntariis Eulogiis tempore congruo visitare, & venerari suos Episcopos.* & Leo IV. (s) Ait: *sicut unicuique placuerit, poterit Eulogias ad S. Concilia deferre.* Et S. P. noster BENEDICTUS (c) prohibet suis Monachis *sibi invicem literas aut Eulogias vel quælibet munuscula accipere aut dare sine præcepto Abbatibus.*

II.

Præcipua adhuc sunt Nomina, ab ipso Apostolo, *Panis, Calix benedictionis:* (u) a SS. Patribus *Panis cælestis: Dominicus, quotidianus, supersubstantialis, Cæna Dominica &c.* juxta illud Apostoli: *Pascha nostrum immolatus est Christus.* (x) PASCHA, Agnus enim Paschalis præcipua erat figura Eucharistiæ. *Pascha* non debet a Græco *Pascho, patior* derivari, sed hebraice est *Pésach*, transitus seu *Phase*, ut legitur: *est enim Phase, id est transitus.* (y) Sic vocabatur festum quovis anno a Judæis celebratum in memoriam egressus ex Ægypto, & transitus Angeli exterminatoris, Ægyptiorum primogenitos necantis. *Victima transitus Domini est.* &c. (z) AGAPE ex græco, id est *Dilectio*, in signum summæ Dei erga nos dilectionis, dum seipsum in Ara Crucis, *cruento* modo obtulit, & quotidie in Altari, *incruento* modo offertur. Sic AGAPÆ seu charitatis convivia a Fidelibus nascentis Ecclesiæ, publice in Ecclesiis in memoriam Cœnæ Dominicæ celebrabantur, in quibus nullo personarum discrimine comedebantur, quæ quisque actu-

(s) In epist. ad Episcopos Britanniae cap. 3. (t) in S. Regula cap. 54. (u) 1 Cor. 10. v. 16. (x) 1 Cor. 5. v. 7. (y) Exod. 12. v. 11. (z) Exod. 12. v. 27.

attulerat, post hanc frugalem mensam & Eucharistiam participabant, ad Exemplum Christi in Cœna Domini, teste CALMET. (a) Licet JUEININ (b) tueatur, ante Agapas ad vesperam etiam in cœtibus antelucanis celebratas, fuisse S. Communionem sumptam. Hæ Agapæ propter quosdam abusus, quorum jam meminit S. Paulus, (c) a Synodo Quini- sexta, seu *Trullana* sunt prohibitæ, Can. 74. de qua synodo vid. *Natalis Alex.* (d) SYNAXIS seu collectio aut congregatio: COMMUNIO, quia communicamus de eodem Corpore & Sanguine Christi, & quasi *concorporei* Christi sumus, ac in unum Corpus Christi Mysticum unimur, ut ait S. JOANNES DAMASCENUS, (e) a quo & vocatur *Metalepsis*, seu assumptio aut transmutatio. Ab antiquis *Fermentum*, ex quadam similitudine, quia sicut fermentum totam Massam pervadit ac immutat, sic & Eucharistia affectiones animi immutat, nosque cum Christo unit. *Liturgia*, sub quo nomine intelligimus *ordinem lectionum, precum, ac ceremoniarum, quæ in offerendo Corporis & Sanguinis Domini sacrificio incruento adhiberi solent.* Ait MARTENE. (f) Idem exprimit *Missa* nomen a SS. Patribus usitatum, a verbo *Mitto*, quia preces ad Deum mittuntur, vel quia Christus est Hostia nobis a Deo *missa*. Unde in fine Diaconus populum dimittit, cantans: *Ite Missa est*, nempe Hostia ad Deum. Reliqua in obviis Theologis videre est.

III.

(a) In Dictionario Biblico V. Agape. (b) in Commentario histor. Dogmatico de Sacramentis. diss. 5. de Eucharistia quæst. 8. pag. 331. edit. Lugduni an. 1717. (c) 1 Cor. 11. v. 20. &c. (d) Histor. Eccl. tom. X. pag. 526. (e) l. 4. de fide orthodoxa c. 14. (f) tom. I. de ritibus cap. 3. pag. 266.

III.

Varii haeretici Eucharistiam impugnarunt: I. Capharnaïta carnaliter verba Christi accipientes, murmurabant -- quia dixisset, ego sum Panis vivus qui de Cælo descendi. (g) item: litigabant: -- -- quomodo potest hic nobis Carnem suam dare ad manducandum? (h) II. Simon Magus teste Theodoro (i) negans, Eucharistiam esse Carnem Salvatoris, a S. Ignatio M. (k) Sacramentarium Parens dicitur. III. Apertiores hujus Sacramenti hostes erant, ac Sacramentarium Ante-Signani, Joannes Scotus Erigena obiit an. 870. Hinc nec Venerab. Bedæ, qui obiit an. 735, discipulus, ut Possevinus (l) cum Arnaldo Wion vult, nec Alcuini Socius erat, ut erudite indicat Natalis Alex. (m) nec Martyr evasit, ut Willemus Malmesburiensis Vincentius Bellovac. cum S. Antonino scripserunt; sed potuit confundi cum Joanne Scoto Magnopolitano Episc. quem Mabillon (n) commendari refert. Liber hujus Erigenæ de Euchar. non amplius extat, cum in synodo Rom. sub Nicolao II. an. 1059. Berengarius eum comburere sit coactus. IV. Berengarius Turonensis patria, S. Fulberti Discipulus, ac Andegavensis Archi-Diaconus circa medium sæc. XI. præter alia effutiit: Eucharistiam esse tantum umbram & figuram significativam Corporis & Sanguinis Domini. Habuit statim doctissimos Adversarios: Adelmannum ejus olim sub S. Fulberto condiscip. ac Brixensem Episc. Hugonem Episc. Lingonensem. & 4. ex nostro ordine: Lantfrancum Archiepisc. Cantuariensem: Durandum Abbatem Troarnensem: Guitmundum ex Monacho S. Leufredi Episc. Averfanum:

&

(g) Joan. 6. v. 41. (h) ibid. v. 53. (i) dialogo 3 (k) in Epist. ad Smyrnenfes. (l) in Apparatu Sacro. (m) tom. 12. hister. pag. 474. (n) part. II. Sæculi IV. Benedictini.

& 40 annis ab obitu Berengarii *Algerum* Monachum Cluniacensem. Eusebium Brunonem Episc. Andegavensem Natalis Alex. (o) Ab hæresi Berengarii vindicat. Damnat in Conc. Romano sub Leone IX. an. 1050. in Vercellensi, Parisiensi sub Henrico I. a Victore II. in synodo Florentina & Turonensi an. 1055. & sub Nicolao II. in Romana an. 1059, a Lantfranco convictus, formulæ fidei ab Humberto Card. editæ, subscripsit, ac in Gallias migrans sub Philippo I. vix septenni, hæresin renovavit, sed damnatus de novo an. 1063. in synodo Rothomag. ac Pictaviensi an. 1075. ac Romana an. 1078, tandem in altera Romana synodo 1079. in præsentia Gregorii VII. ejuravit hæresin, ut in pace Ecclesiæ an. 1088. teste *Tournely* (p) obierit. Plura Natalis Alex. (q) V. *Manichæi* regnante Roberto Rege Galliæ, Aurelianis grassantes, cum *Stephano* S. Petri Puellaris Scholastico, & *Lisio* S. Crucis Canonico negabant, Panem & Vinum converti in Corpus & Sanguinem Christi. Damnati sunt a Conc. Aurelianensi 1017. teste Natali. (r) VI. *Petrus de Bruis* sectæ Petrobusianorum circa annum 1119. auctor juxta *Natalem* (s) negavit teste Vener. Petro Abbate Cluniacensi: (t) *veritatem Corporis & Sanguinis Domini*, ac in villa S. *Ægidii* in Diocesi Nemausensi igne est damnatus; sicut *Henricus* Monachus Apostata, circa annum 1140. hujus sectæ propagator, perpetuo carceri fuit inclusus, quam hæresin *Albericus* Ostiensis Episc. Eugenii III. in Gallias Legatus, ac *S. Bernardus* legationis comes impugnarunt. VII. *Arnaldus* de Brixia circa an. 1138. Romæ ac Brixia tricas movens

B

vens

(o) Tom. 14. histor. pag. 5. (p) tom. 3. theol. de Eucharistia quæst. 2. pag. 297. edit. colon. 1734. (q) tom. 14. hist. a pag. 26. (r) tom. 13. pag. 157. (s) tom. 13. a pag. 168. (t) in ep. ad Archiepiscopos Arelatensem, & Ebredunensem.

vens, sed tandem Romæ an. 1155. vivus combustus. Teste *Natali*, (u) VIII. *Petrus Waldo* Waldensium Parens circa an. 1160. transubstantiationem negavit, de hac secta præsertim scripsit *Reinerus* quondam Waldensium Episc. sed conversus, ac ord. Prædicatorum ingressus. (x) Vid. *Natalis* (y) in varias sectas sunt divisi, sæpius damnati. Sic *Albigenses*, Waldensium in Sæc. XII. &c. progenies, *Albigensium* totamque *Tolosatum* (unde & *Tolosani* sunt dicti) provinciam inficientes sub Innocentio III. insolentius grassabantur, ut etiam sacrum bellum contra ipsos fuerit indictum, cujus Dux erat SIMON Comes Montfortius, cruce cum toto exercitu signatus. Agmen vero spirituale instruxere *Arnaldus* Abbas Cisterciensis, *Petrus de Castro-Novo* & *Radulphus* ejusdem ordinis Professores, ac *S. Dominicus* fundator ordinis Prædicat. Quo etiam Auctore S. Inquisitionis officium sacro huic ordini demandatum, a S. Pontifice est institutum. Plura apud *Natalem* (z) IX. Anno 1357. successit *Joannes Wicklef* Anglus dicens: est *Corpus Christi in figura, verus Panis in natura*. Damnatus est in pluribus conciliis præsertim in Constantiensi an. 1415. vid. *NATALIS*. (a) X. *Hulricus Zuinglius* in Helvetia natus an. 1519. Tigurinos sua hæresi inficiens, finxit, *Corpus Christi sola fidei contemplatione, in symbolo, ac figura adesse, cui Joan. Calvinus* an. 1509. Parentibus catholicis natus, sed brevi ob frequentem cum Lutheranis & Zuinglianis Parisiis conversationem perversus consensit, volens Christum in Sacramento tantum *representative ac figurative adesse, & fide manducari, & sic Corpus Christi non secundum suam substantiam, sed secundum quamdam*
virtu-

(u) Tom. 13. pag. 174. (x) in opusculo de hæreticis. (y) tom. 13. a pag. 187. (z) tom. 15. a pag. 140. (a) loc. cit. a pag. 235.

virtutem in Eucharistia exhiberi. Ab Ambrosiano a Con-
juratione an. 1560. contra Guisios Principes, & Fran-
ciscum II. Regem Galliae constructa, in Gallia Calvinistae
sunt vocati *Hugonoti*, a voce foederis Helvetici, *Eydgenos-
sen*, seu foederati, quam Galli male pronunciabant, ut
orta sit vox *Huguenots*, seu *Eignots*, ut vult Natalis. (b)
Communiter *Reformati* dicuntur, summe sunt inter se di-
visi praesertim in Anglia, ubi & *Puritani* dicuntur, sic
sunt *molles*, & *rigidi* Calvinistae, alii *independentes*, alii
Presbyteriani, *Arminiani*. &c. XI. *Lutherus*, ante *Luder*.
Islebi in Saxonia an. 1483. natus, anceps antea, sed
dein apertus transubstantiationis hostis, ut patet ex pro-
positionibus an 1517. affixis, *consubstantiationis* auctor, ita
ut Corpus Christi simul cum pane existat: & quidem dun-
taxat in *ipso usu*; ut apertum est ex Formula concordiae
cum Sacramentariis ineundae, a Melancthone an. 1536.
conscripta. Nam Lutherus contra Sacramentarios realem
Corporis Christi praesentiam propugnavit, (c) ac gloria-
tur, se praes omnibus Catholicis genuinum Christi sensum
detexisse: (d) & tamen transubstantiationem, quam antea
in l. de captivitate Babylon. Cuilibet pro libitu credendam
reliquit, an. 1522. contra Henricum VIII. Angliae Regem
ac alibi ex odio Romanae Ecclesiae impugnat. Sic ipse
Zuinglius (e) obiecit *Luthero*, stante reali praesentia ad-
mittendam esse transubstantiationem: idem agnovit *Beza*
teste *Bossuet* Meldensium Episc. (f) & *Calvinus* apud Ha-
bertum: (g) ac theologi *Wittembergici*. (h) Hinc dantur

B 2

inter

(b) Tom. 17. pag. 279. (c) in l. contra Carlostadium de Alta-
ris Sacramento. Apud Natalem tom. 17. pag. 226. (d) in
epist. apud Hospinianum ad annum 1534. (e) apud Hospinia-
num ad an. 1527. (f) in Historia Doctrinae Protestantium
l. 2. pag. 78. edit. Viennae 1753. (g) tom. 5. theol. pag. 485. (h) in
refutat. orthodoxi consensus cap. 661. apud Natalem tom. 14. pag. 647.

inter Lutheranos *consubstantiatores*, qui cum Luthero ac Melancthone antea *Schwartzerd* dicto defendunt, saltem *in usu* adesse Corpus Christi simul cum pane: *Impanatores*, qui volunt, Christum unione quadam hypostatica assumere panem, sicut Verbum assumpsit naturam humanam: *Ubiquistæ*, seu *Ubiquitarii*, qui defendunt, Christum in Eucharistia per *ubiquitatem*, seu omnipræsentiam esse præsentem, propter unionem naturæ humanæ cum Divina ubivis præsentem: & *Sacramentarii* figuratam tantum Christi præsentiam cum Berengario statuentes, ut *Carlostadius* antea Archidiaconus Wittembergensis, *Oecolampadius* ord. S. Birgittæ Apostata: *Martinus Bucerus* pariter ex Monacho Apostata, &c. Vid. *Hospinianus*: (i) *Cochleus* (k) *Florimundus Raimundus*: (l) *Hosius* Card. (m) *Lindanus* Ruremondensis Episcopus: (n) *Palavicinus* Card. (o) *Bossuet* &c. *Chytraus* cum *Sleidano*: *Georgius Celestinus*: (p) *Goldastus*. (q) &c. Sacramentariis etiam adjungendi sunt *Anti-Trinitarii* a Michaelē Serveto Hispano Tarraconensi an. 1541. orti; *Servetus* Genevæ an. 1553. vivus est combustus, ac reliqui ejus asseclæ misere obierunt, ab his & *Fratres Poloni* sunt orti, imo & *Sociniani* a Lelio & Faustino socinis. Vid. *Natalis*. (r)

IV.

Sacramentum Eucharistia ex Verbis promissionis Joan. 6. probatur. Tres hoc caput partes habet. In I. agitur de mira-

(i) In histor. Sacramentaria. (k) in actis Lutheri. (l) in historia hæresum Germanice reddita per Ægidium Albertinum &c. edit. 1678. (m) in lib. de hæresibus hujus temporis. (n) in Dubitantio per Dialogos. (o) in histor. Conc. Tridentini. (p) in histor. Comitiorum. (q) in constitutionibus Imperialibus. (r) tom. 17. histor. pag. 322. & 329.

miraculosa 5. panum in Deserto multiplicatione, ut bene notat *Habert.* (s) In II. a versu 26, usque ad 52. loquitur Christus de fide in ipsum, quam Metaphorice & Mystice vocat *panem*, accepta ex multiplicatione panum occasione, sicut dicitur: *meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus.* (t) Sic Joan. 6. v. 27. dicitur: *operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam aeternam, quem Filius hominis dabit vobis.* Item: *hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille.* (u) Et: *Pater meus dat vobis Panem de Cælo verum.* (x) Nempe Messiam. *Ego sum Panis vivus.* (y) Nec Judæi murmurabant, quod se vocaverit *Panem*, sed quod addiderit: *qui de Cælo descendit.* v. 41. Ideo dixerunt: *Nonne hic est Jesus Filius Joseph, cujus nos novimus Patrem & Matrem? quomodo ergo dicit hic: quia de Cælo descendit.* (z) Hinc additur: *hic est Panis de Cælo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, (fide charitate firmata crediderit) non moriatur.* (a) In III. parte a versu 52. promittitur Eucharistiæ institutio. Christus enim jam loquitur in futuro: *Panis, quem ego dabo, (priorem enim dedit Pater coelestis) Caro mea est.* (b) *Amen Amen dico vobis, nisi manducaveritis Carnem Filii hominis.* (c) *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus.* (d) Sicut Christus de baptismo præcipiendo Nicodemum instruxit: *nisi quis renatus fuerit.* (e) Et alia sublimiora mysteria Apostolis prædixit, uti suam passionem, Resurrectionem, Ascensionem, Missionem Spiritus S. &c. Sic & Eucharistiam instituendam promisit. Dein hic apertum de percipiendo hoc Sacramento est præceptum, *nisi mandu-*

B 3

cave-

(s) Tom. 5. de Euchar. cap. X. pag. 408. (t) Joan. 4. v. 34. (u) Joan. 6. v. 29. (x) l. cit. v. 32. (y) v. 35. (z) v. 42. (a) v. 50. (b) v. 52. (c) v. 54. (d) v. 56. (e) Joan. 3. v. 5.

caveritis: ac hæc verba promissionis cum verbis institutionis ad amussim conveniunt, ut necessario de *vera* ac propria manducatione ipsius Corporis, & proprio potu ipsius Sanguinis Christi debeant intelligi, uti omnes SS. Patres a primis Sæculis intellexerunt, cum Conc. Ephesino (f) Cabilonensi II. Cap. 46. Senonensi Cap. 10. Nicæno II. act. 6. ac Tridentino. (g) Ut videre est apud Toletum, Maldonatum, Sanderum, Cornelium a Lapide. (h) &c. Christus enim Panem pro Mundi vita dandum opponit *Mannæ*, ratione majoris efficaciam; ac si Eucharistia esset mera *figura & symbolum*, non differret a *Manna*, cum & hoc Judæi in fide venturi Messiam manducarint, ac fuerit symbolum Panis Eucharistici: dein Judæi capere non poterant: *quomodo potest hic nobis Carnem suam dare ad manducandum?* (i) figuratam vero manducationem ad suam memoriam excitandam facile capere potuissent, sicut capiebant, quod se figurate vocaverit *Panem*. Christus itaque nullis tropis usus est, dum & quasi jurejurando: *Amen Amen dico vobis, nisi manducaveritis &c.* Veram suam Carnem manducari præceperit, imo clarius exposuisset, si de alia quam de ipsius sui Corporis manducatione locutus fuisset, sicut exposuit Nicodemo, verba illa: *nisi quis renatus fuerit &c.* de renascentia corporali intelligenti. Dein si verba: *Caro mea vere est cibus &c.* Tropice & figurate sint intelligenda, quidni & illa? *vere Filius Dei es. Surrexit Dominus vere &c.* Et sic tota scriptura perverteretur.

V.

(f) Epist. ad Nestorium. (g) sess. 13. cap. 2. & sess. 21. cap. 1.
 (h) comment. in cap. 6. Joan. v. 52. (i) Joan. 6. v. 53.

V.

Plura cum Calvinistis *Albertinus* (l) objicit. Vid. *Tournely*. (m) E. g. Non omnes Eucharistiam sumentes, habent vitam aeternam. Retorq. Non omnes, qui credunt & baptizati sunt, salvi fiunt. Ergo Christus ibi non loquitur de fide & baptismo proprie sumptis. Indigne utique communicans ex propria culpa *judicium sibi manducat & bibit*. (n) Nec sequitur utrasque species esse sumendas, etsi de ambabus agatur. Hoc solvit Trident. (o) *Qui dixit, nisi manducaveritis &c. . . . dixit quoque, si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum: & qui dixit: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam: dixit etiam: Panis, quem ego dabo &c.* Verba illa: *Spiritus est, qui vivificat: caro non prodest quidquam: verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt* (p) non volunt, Christum mere *spiritualiter* per fidem manducari, sed quod requiratur ab hoc fides, ut credamus, id quod videmus, tangimus, esse ipsum corpus Christi sub visibilibus speciebus velatum, & sic hic perstringitur carnalis Capharnaitarum sensus, Christum instar alterius carnis mactari ac comedi; hinc ait: *Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam.* Id est: virtus vivificandi in Eucharistia non manat ab ipsa carne, quæ *se sola* non prodest quidquam, sed a Spiritu seu Verbo, cui unita est, & sic hæc carnis meæ manducatio non fit instar alterius carnis frustatim concisæ, ac *visibiliter*: sed *invisibiliter, sacramentaliter*, & sic hoc sensu *spiritualiter*, sub speciebus panis, ad nutritionem animæ. Ita SS. Patres apud Cornelium a La-

(l) l. 1. de Sacram. Euchar. cap. 32. (m) tom 3. de Euchar. quæst. 2. art. 2. pag. 300. (n) 1 Cor. 11. v. 29. (o) sess. 21. cap. 1. (p) Joan. 6. v. 64.

a Lapide. (q) Dum quidam SS. Patrum partem III. Joannis explicant *tropice*, ideo non excludunt sensum proprium & literalem. Sicut dum dicitur, *omnia Judæis in figura contigisse*, (r) non sequitur, ipsis nihil revera contigisse. Sic S. AUGUSTINUS sæpius moralem tantum adducit sensum: (s) hunc cibum & potum explicat ad corpus Christi mysticum, nempe ad *societatem corporis & membrorum Christi*: pariter ait: Credere in Christum est manducare panem vivum. (t) Vid. NATALIS ALEX. (u) Frequens erat S. Augustino præsertim in Tractatibus coram populo ad Catechumenos habitis, *fidem*, & propter Donatistas in Africa grassantes, ac Ecclesiæ unitatem per schisma scindentes, *societatem Ecclesiæ* urgere. Sic vocat etiam Eucharistiam *figuram* passionis Domini, uti certum est: *Quotiescunque panem hunc manducabitis, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis*. (x) Ex quibus non sequitur, quod & Christus sic tantum *figurate* præsens. Pariter dicens: (y) verba illa: *Nisi manducaveritis, figuram esse*, quia videntur facinus vel flagitium jubere; nempe respectu perversi sensus carnalium Capharnaitarum putantium, Christum velle, ut mactetur, & quasi coctus *visibiliter* manducetur.

VI.

Realis præsentia, ac transsubstantiatio patet etiam ex verbis institutionis Eucharistiæ. Omnes tres Evangelistæ conveniunt. S. MATTHÆUS (z) de pane ait, Christum dixisse:

(q) Comment. in c. 6. Joan. v. 64. (r) 1 Cor. 10. v. 11. (s) tract. 26. in Joan. (t) eod. tract. (u) tom. 14. histor. pag. 488. (x) 1 Cor. 11. v. 26. (y) l. 3. de Doctrina christiana præsertim cap. 16. (z) Matth. 26. v. 26. 27. & 28.

xisse: *Hoc est Corpus meum*, de calice: *Hic est Sanguis meus*. Idem S. MARCUS (a) & LUCAS (b) repetunt. Consentit & S. PAULUS dicens: *Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis, quoniam Dominus JESUS, in qua nocte tradebatur, accepit panem &c.* (c) Cum homines proprie & clare loquantur, dum foedus ineunt, testamentum condunt, ac perennaturam amicis & filiis dilectionis tradunt tesseram, quis sibi persuadebit, Christum *pridie quam pateretur*, in re tanti momenti, obscuro, aut figurato locutum fuisse sensu? Dum Sacramentum instituit, testamentum condidit, & Ecclesiae semper duraturum summi sui amoris pignus tradidit? Hinc nec subsistere potest *symbolica, figurata, vel representativa* Sacramentariorum praesentia, cum nullibi legatur: *hoc significat vel figurat corpus meum*. Sic & S. PAULUS (d) dicit: *Calix nonne communicatio Sanguinis Domini est? & panis . . . nonne participatio corporis Domini est?* adeoque *hoc est corpus meum*, alium sensum habere nequit, quam *hoc*, quod praesens est, seu quod fuit & adhuc apparet panis, est corpus meum, seu est transubstantiatum in corpus meum, quod sicut revera est *traditum* pro nobis, sic & revera sub speciebus panis existit. Sic bene a Florimundo Raimundo Sacramentarii vocantur *Figuræ Sreser*. Nec *consubstantiatio* locum habere potest, cum *ly hoc* sit demonstrativum substantiae praesentis, ac denotet hoc ipsum, quod praesens est, esse corpus Domini, si genuine loqui velimus, ut praetendit Lutherus, alias Christus dicere debuisset, *hic est corpus meum*, vel *in, sub hoc pane est corpus meum*; Christus vero duntaxat voluit indicare substantiam unicam praesentem. Quis enim dicet de pane, in quo

C

num.

(a) Marci 14. v. 22. 23. & 24. (b) Lucae 22. a v. 19. (c) 1 Cor. 21. v. 23. 24. & 25. (d) 1 Cor. 10. v. 16. & 1 Cor. 11. v. 27.

nummus occultaretur, *hic panis est nummus?* vel *hoc dolium est vinum?* nisi poetice, ubi ex contextu apparet, continens fumi pro contento? Dein cur primum *in ipso usu* corpus Christi præsens sistatur, ubi tamen nulla adest prolatio verborum? Nec *impanatio*: nullibi enim legitur: *Panis, corpus Christi factum est*: legitur tamen in Incarnatione: *Verbum Caro factus est*. Hinc transubstantiatio ab hypostatica unione summe differt, in qua duæ distinctæ substantiæ in una persona subsistunt, in *transubstantiatione* vero, conversa tota panis substantia, remanent solæ panis species, ut sit Sacramentum sensibile: differt a conversionibus tam a *supernaturalibus*, e. g. dum aqua conversa fuit in vinum, ibi enim tota aqua *nec remanentibus aquæ accidentibus* conversa est in vinum; quam a *naturalibus*, in quibus plerumque aliquid de priori materia remanet. Nec *ubiquitas* aut *omnipræsentia*: Christus enim ratione Deitatis jam ante omnem institutionem, aut prolationem verborum ubivis erat præsens, ut certe inanis fuisset talis institutio Eucharistiæ; dein non fuisset ratio, cur Christus potius de pane & vino dixisset: *hoc est corpus meum* &c. & non etiam de mensa, de triclinio, cum ubivis *præsens* fuit. Rursus quis dicet de cubili, *hoc cubile est Deus?* &c. Deus utique *ubique* est. Apage nugas.

VII.

Distinguenda sunt tria. I. Vox *transubstantiatio*, male Lutherus (e) teste Bellarmino, (f) vocem hanc a D. Thoma ac Thomistis inventam, & in Conc. Lateranensi IV. anno 1215. sub Innocentio III. approbatam fingit; cum S. Thomas 9. annis post Conc. anno 1224. fuerit natus: dein

(e) In l. de captivitat. babylon. c. 1. (f) l. 3. de Eucharistia c. 20.

dein legitur hæc vox ante hoc Concilium: uti in fidei professione *Tolosanorum* seu *Albigensium* in litteris Petri Card. anno 1178. datis, apud Baronium: (g) in epist. Gaufredi ad Episc. Card. Albanensem, apud eundem ad an. 1188. apud Stephanum *Æduensem*, vel *Augustodunensem*, (h) defunctus est hic Stephanus juxta Natalem (i) an. 1130. apud *Petrum* Abbatem *Cellensem*, dein Episc. *Carnotensem* anno 1187. defunctum. (k) & sub finem Sæculi XII. apud Scriptorem Magni Exordii *Cisterciensis* apud *Mabilonium*. (l) & apud *Petrum Blesensem* Archidiac. *Bathonicensem* an. 1200. in Anglia mortuum. II. *Goncertatio* de dogmate Sæc. IX. ab *Erigena* *Scoto*, & XI. a *Berengario* incepit. III. Ipsum dogma semper mansit inconcussum. Sic

VIII.

Transsubstantiatio ac realis Corporis & Sanguinis Christi præsentia ex perpetua Ecclesie latine & græcæ consensu probatur. S. IGNATIUS M. (m) Perstringit *Simonianos*, *Menandrianos*, ideo in Euchar. veram Christi Carnem negantes, ut Carnem Christi pro nobis passam, mere fuisse phantasticam dicere possint. S. JUSTINUS M. (n) Eucharistiam vocat non *Panem communem*, sed per preces incarnati illius *Jesu Carnem & Sanguinem esse* ait: S. IRENÆUS (o) contra *Valentinianos* probat, Christum esse Dei Creatoris Filium, quia *Panis per consecrationem Christi Corpus fit.* Dum
C 2 ait:

(g) Tom. 12. *Annalium* ad hunc annum n. 28. (h) in tract. de Sacram. Altaris. *Civitas Gallica Autun*, quondam vocabatur *Ædua*. In *Bibl. Patrum* tom. 2. edit. *Lugdun.* an 1677. (i) tom. 13. *histor.* pag. 243. (k) *ferm. VIII.* de *cœna Domini* in *Bibl. Patrum* tom. 23. pag. 687. (l) tom. 6. *Annalium* ord. S. *Benedicti*. (m) in epist. ad *smyrnenses*. (n) in *Apologia* pro christianis *Antonio Pio oblata*. (o) l. 4. *adv. hæreses*.

ait: Eucharistiam duabus rebus constare, *terrena & cœlesti*, per terrenam intelligit symbola, ac species Panis, per Cœlestem ipsum Corpus Christi, ut vult *Natalis*. (p) cum Bellarmino, ac *Nicolao le Nourry* e congregatione S. Mauri: aut ut noster *Massuet* (q) explicat: per *terrenam* intelligit naturam humanam: per *cœlestem* Divinam. Sic teste nostro *Prudentio Maran* (r) futuram carnis resurrectionem & corporum incorruptibilitatem ex mutatione Panis in Corpus Christi deducit. Dogma hoc aperte professi sunt TERTULLIANUS sæpius. (s) Dum ait: (t) Christum dixisse: *hoc est Gorpus meum, id est, figura Corporis mei*. Hæc verba: *id est figura &c.* non ad prædicatum, *Corpus*, sed ad subjectum, *hoc*, sunt referenda per figuram hyperbaton, qua usus est sæpius, uti dum ait: (u) *Christus mortuus est, id est unctus*. Certe *unctus* refertur ad Christum, item: *aperiam in parabolam aurem meam, id est, similitudinem*. (x) S. CYPRIANUS pluries. Dum ait: *Sanguis Christi, non aqua est utique, sed vinum*. Loquitur tantum contra Encratitas & alios Aquarios aquam solam consecrantes. Concilium *Nicænum* I. Can. 18. ut pates ex *Gelasio Cyziceno*. (y) Licet hic *Gelasius* Sæculi V. scriptor circa Epocham & alia erraverit, ut notant *Natalis* (z) & *Du Pin*: tamen in hoc assecutus est Concilii Mentem. S. *Athanasius* Alexand. Ep. an. 371. defunctus, contra *Appollinaristas* Christo tantum figuram externam ac speciem humani corporis tribuentes, hoc Mysterium adducit. (a) Imo ait: idem
in

(p) Tom. 14. hist. pag. 530. (q) dissertat. III. operum S. Irenæi art. VII. (r) præfat. ad novam edit. S. Justinii part. 2. n. 5. pag. 36 edit. Venetæ. (s) l. de resurrect. c. 8. l. de Idololatria. l. 2 ad uxorem. &c. (t) l. 4. contra Marcionem c. 40. (u) l. contra Praxeam c. 29. (x) l. 4. contra Marcionem c. 11. (y) l. 2. de actis Conc. Nicœni cap. 30. (z) tom. 7. pag. 449. (a) in majori oratione de fide.

in Eucharistia esse Corpus, quod ex Maria gestabat, sed hoc non erat *typicum*. Eusebius Cæsareensis, licet a S. Athanasio de consubstantialitate Patris cum Filio dissidens, circa Eucharistiam convenit, (b) ac vocat Eucharistiam *memoriale Corporis & Sanguinis Domini*, imo Imaginem (nempe ratione specierum) cum ipso Archetypo conjunctam, (c) sicut & alii SS. Patres vocant non nunquam. *Antitypum*, figuram, vel Imaginem, nempe non nudam, sed *practicam*, & revera Corpus Christi invisibiliter continentem. Vid. Laurentius Berti. (d) Origenes Hilarius Pictaviensis, S. Basilius an. 378. defunctus: S. Ephrem Syrus: S. Epiphanius an. 403. defunctus. Optatus Milevit. circa an. 380. obiens, S. Ambrosius an. 397. defunctus. S. Cyrillus Alex. in Concilio Alexandrino an. 430. contra Nestorium habito, & alibi. S. Chrysostomus Archiep. Constant. circiter anno 398. factus, pluribus in locis. Adducitur ejus Epistola ad Cæsarium Monachum, ubi ait S. hic Pater: Panem ante sanctificationem nominari Panem, postea dici Corpus Dominicum, & tamen *naturam panis permanere*. Si hæc epist. sit genuina, dubiæ enim esse fidei, Harduinus (e) Du Pin (f) Tournely, (g) Natalis Alix. (h) &c. agnoscunt; per naturam intelligit *proprietas panis*, non ipsam substantiam panis, alias duæ forent substantiæ ac duo corpora, quod expresse negat, dicens: *non duo corpora, sed unum Filii Corpus predicari*. Dein perstringit Sinuistas seu Appollinaristas fingentes, in Christo

C 3

(b) l. 1. Demonstrationis Evangelicæ. (c) in l. de Corpore & Sanguine Domini c. 14. (d) tom. 7. de theologicis disciplinis pag. 172. edit. Monachii & Pedeponti an. 1749. (e) in dissert. de Sacram. Altaris ad hanc epistolam a se editam. (f) Bibliothèque des Auteurs Eccles. (h) tom. 3. theol. de Euchar. pag. 354. tom. 14. pag. 567.

sto naturam humanam fuisse confusam cum Divina, & sic adducit Eucharistiam, in qua præter Corpus Christi manent indistinctæ & inconfusæ species Panis & Vini, ut probet etiam in Incarnatione naturam humanam mansisse inconfusam. Et sic ad hæc usque tempora omnes Ss. Patres ac Concilia, quæ adducere nimis longum foret, ut nos referre cogamur ad theologos dogmaticos, uti *Boucat*, (i) *Tournely*, (k) *Natalis Alex.* (l) *Habert*. (m) *Witasse*, (n) *Berti*, (o) *Billuart*. (p) &c. & nostrum Hermannum *Schollner* in opusculo contra librum a Rudolpho Kieslingio Professore Lipsiensi an. 1754. editum. (q)

IX.

Celebris controversia in Sæculo VIII. contra Iconomachos circa dogma hoc nil immutavit. Jam Judæi anno 723. sub ipsorum duce Sarantapechys, & Jezido Calipha Arabum teste NATALI, (r) sacris imaginibus bellum indixerunt, quod ad Christianos est derivatum auctore *Constantino Nacoliæ* in Phrygia Episcopo, qui ob suam impietatem sede sua pulsus, *Leonem Isaurum* contra S. Imagines accendit, ut sacrilegum pro illis abolendis edictum, renitentibus licet *Gregorio II.*, *S. Germano Patriarcha Constantinop.*, & *S. Joanne Damasceno* anno 730. publicaverit, & ejus filius *Constantinus Copronymus* synodum pseudo-septimam anno 754 Constantinopoli 338 Episcoporum convocaverit. Dura-
vit

(i) Tom. 6. theol. diff. 3. de Euchar. a pag. 294. edit. Venetæ an. 1736. (k) tom. 3. de Euchar. a pag. 315. (l) tom. 14. a pag. 524. (m) tom. 5. cap. 12. de Euchar. a pag. 443. (n) tom. 4. tractatus theol. in Sorbona dictati. Quæst. 2. a pag. 87. edit. Venetæ 1738. (o) tom. 7. l. 33. cap. 8. a pag. 156. (p) tom. 17. dissert. 1. de Euch. art. 3. a pag. 105. edit. Wirceb. an. 1758. (q) Ecclesiæ orient. & occident. Concordia de transubstantiatione, edit. Ratisbonæ an. 1756. (r) tom. 11. histor. pag. 36.

vit hæc infania usque ed *Constantini & Irenes* ejus Matris tempora, quorum hortatu *Adrianus I.* Constantinopoli anno 786 primo, dein ob seditionem ibi ab Iconomachis factam Nicææ anno 787 convocavit Concilium, quod est Nicænum II. seu septimum œcumenicum.

Expresse in sua pseudo-synodo *Iconomachi*, vel *Iconoclastæ* dixerunt, solam Eucharistiam, tanquam *veram Christi Imaginem*, esse in Ecclesiis retinendam, quæ sola Christum, quem continet, vere repræsentat, simul cum humanitate & Divinitate, cum reliquæ omnes imagines nec continent, quod repræsentant, & humanitatem separatim a Divinitate nobis exhibeant. Adeoque contendebant cultum unice deberi Deo in Eucharistia tanquam in *vera Imagine* contento. Hæc fusius probant *Natalis* (s) *Witasse*. (t) *Boucat* (u) &c. Et sic Patres nil exprobrarunt, nisi quod Eucharistiam, vocaverint *Imaginem Corporis Christi*. Ob falsas inde deducendas sequelas, ac si *nuda* esset imago. Sic Patres synodi Nicænæ II. dixerunt: *si Imago Corporis est, non potest esse hoc divinum Corpus*, adeoque ante sanctificationem posse dici, *imaginem, typum, Antitypa*, non post: ut & *Epiphanius* Diaconus (x) obiecit, præsertim, quia Iconomachi *veram Corporis Christi præsentiam* agnoverunt. Hunc loquendi modum & reprehenderunt *Nicephorus* Patriarcha Constant. (y) apud *Leonem Allatum*. (z) *S. Germanus* idem Patriarcha an. 730. a Leone Isauro sede sua dejectus, *Theodorus Studites* Abbas piissimus, (a) *S. Joannes Damascenus*, (b) &c.

X.

(s) Tom. 12. a pag. 37. (t) tom. 4. a pag. 174. (u) tom. 6. a pag. 335. (x) act. 6. (y) in Antirrhético. (z) de consensu utriusque Ecclesiæ l. 3. c. 15. (a) in Antirrhético I. n. 10. (b) l. de orthodoxa fide.

X.

*In Seculo 1 X. Paschasius Radbertus Bened. Corbejensis (c) non est auctor novi dogmatis Transsubstantiatorum, nec in dogmate erravit, ut mentiuntur Henricus Boxornius, Holpianus, Laurent. Diezius (d) & Gottfried Ludwig (e) cum aliis heterodoxis. Nimis aperte pro transsubstantiatione pugnat, ideo factum, ut Hiobus Gastus Hagenoensis anno 1528 librum Paschasii de sanguine & corpore Christi, non erubuerit falsaria manu pervertere, ac integra ex eo capita expungere, quem tamen Nicolaus Mameranus Lucemburgensis, typis Coloniensibus anno 1550 pristinae integritati restituit, teste Mabillonio. (f) Itaque I. non novam tradidit doctrinam, sed eam *clarius* exposuit in gratiam Saxonum puerorum recens ad fidem convertorum, & Corbejæ educatorum, ut testatur ipsius epistola ad Carolum Calvum. II. Apud Imperatores, Reges, Episcopos ac Abbates erat acceptissimus: sed hi novatorem non fuissent venerati. III. Tantum erat controversia, quod Radbertus dixerit: *Eadem in Eucharistia est caro, qua nata est ex Virgine, qua crucifixa ac sepulta est.* Ex quo male inferebant, ergo Christus est in Eucharistia sine omni velo, ac in statu suo naturali; cum tamen nil aliud intenderit, quam corpus Christi quoad *substantiam*, non quoad *modum existendi* esse idem in Eucharistia, quod natum est ex Virgine. Vid. Mabillon (g) & Natalis. (h) Et sic differebant in terminis. Hinc Herigerus Abbas Laubiensis (qui habetur pro Anonymo Ludovici Cellotii S. J.) tantum ideo teste nostro Sigeberto,*

(c) Ejus Elogium vide apud Mabillon. part. 2. Sæculi IV. Benedict. (d) hist. novi testam. sect. iII. edit. Hilperhus. an. 1750. (e) in hist. universali part. 1. pag. 226. edit. Lipsiæ 1732. (f) tom. 4. ad Sæc. IV. Bened. part. 2. pag. 4. (g) tom. 4. part. 2 Sæculi IV. in præfat. (h) tom. 12. pag. 438.

berto, & Continuatore Chronici Laubiensis, Patrum testimonia contra Paschasium congesse est censendus, ut exeret diversos Christi ut nati de Virgine, ut gloriosi in cœlo, ut præsentis in Eucharistia, existendi modos, quod dogmati non obest. Dein IV, jâm S. Chrysostomus dixit: Idem est sanguis, qui fluxit ex latere; S. Augustinus (i) *Accipite in pane, quod pependit in cruce.* S. Gregorius Nyssenus, (k) S. Joan. Damascenus (l) Eligius Noviomagensis &c. Noster Lantfrancus (m) ait: *Vere dici posse & ipsum corpus, quod de Virgine sumptum est. & tamen non ipsum: ipsum quidem quantum ad essentiam. . . non ipsum, si spectes panis, viniq; speciem.* Idem asseruerunt Guitmundus ex Monacho nostro Averfanus Episc. Algerus Cluniacensis, Fulbertus Carnotensis Episc. Rupertus Abbas Tuitiensis, Adrevaldus Monachus Floriacensis. (n) &c.

XI.

Rabanus, ab Alcuino Præceptore suo Maurus dictus, an. 822. Abbas Fuldensis, an. 847. Archiep. Mogunt. in Dogmate non dissensit a Radberto. Licet dixerit non idem esse corpus in Euchar. quod de Virgine natum est; nempe quoad modum. Nam realem Christi præsentiam clarissime defendit. (o) Licet Catechumenos sine baptismo decedentes, ab æterna excludat vita. (p) Minus errori Stercoranistarum adhæsit, qui Eucharistiam secessui esse obnoxiam calumniabantur; licet alii unquam stercoranistas existit-

D

sticif-

(i) Inl. ferm. ad Neophytos. & l. 10. contra Faustum. (k) in orat. catechet. c. 37. (l) l. 4. de fide & in ep. ad Zachariam. (m) in Dial. adv. Berengarium. (n) in nova editione Spicilegii Lucæ d'Achery a Baluzio & Martenio emendati, edit. Parisiis, 1723. (o) l. 7. de S. ordinibus ad Theotmarum. In fine Comment. in librum Josue. (p) l. 4. de universo c. 10.

stitisse negent. Sic *Mabillon* (q) tam Græcos, quibus *Algerus* & *Humbertus* Card. quam *Heribaldum* Autisiodorensem Ep. ac hunc *Rabanum*, quibus *Herigerus* Abbas, *Willhelmus* Malmesbur. *Thomas Waldensis* &c. infamen hunc errorem tribuere videntur, erudite vindicat. Nam i. *Rabanus* *Heribaldo* ipsum consulenti, an Eucharistia in secessum egesta, redeat in naturam pristinam? Respondit (r) eam non redire ad naturam pristinam, quam habuerat, antequam in Altari consecraretur. Sed hoc nequit intelligi de ipso Corpore Domini, quod ante consecrationem non aderat, & certe e statu Sacramentali, rursus ad statum naturalem redit: ergo intelligi debet de symbolis seu speciebus. Nam distinguit *Sacramentum à re Sacramenti*, (s) & vult Sacramentum, seu ipsas res sensibiles in substantiam fumentium converti, non vero ipsam rem Sacramenti latentem seu Corpus Christi.

XII.

Amalarius ad initium Sæc. IX. Abbas Metensis, dein Episcopus, cujus sedis incertum, vid, Natalis (t) *realem Christi præsentiam aperte propugnat.* (u) Ut fors ex male intellectis ipsius verbis, *Willhelmus Malmesbur. Mauguinus* (x) ac *Antonius Arnaldus* (y) ipsi errorem Stercoranistarum tribuant. Admittit quidem Corpus Christi cum sputo posse ejici, (z) habuit enim indecentem consuetudinem statim post Communionem expuendi, sed quis ex hoc infe-

(q) Præfat ad Sæc. IV. Benedict. a pag. 33. (r) hoc responsum exhibet *Mabillon* part. 2. ad Sæc. IV. Bened. pag. 597. (s) in l. de Institutione Clericorum c. 31. (t) tom. 12. pag. 359. (u) l. 3. de Eccles. officiis. Et in ep. ad *Rantgarium* *Noviomensem* Ep. (x) in *Chronica* dissert. de *Gotteschalco*. (y) tom. 1. de perpetua Ecclesiæ fide circa Euchar. (z) in ep. ad *Guutardum*.

inferet, ergo & Corpus Christi recessui esse obnoxium
sensit; ut bene indicat *Mabillon*. (a) Dum ait: *ita vero*
sumptum Corpus Domini bona intentione non est mihi disputan-
dum: utrum invisibiliter assumatur in Cælum? an reservetur
in corpore nostro usque in diem sepultura? aut exhaletur in au-
ras? aut exeat de Corpore & Sanguine, aut per poros emitta-
tur? &c. Intendit duntaxat, se de his quæstionibus vel-
le abstinere, nec quicquam definire, optime vero Cor-
pus Christi a reliquis cibis discernit addens: *hoc solum ca-*
vendum est, ne Juda corde sumam illud & ne contemptui ha-
beat, sed discernatur saluberrime a communibus cibis. Quod
Ecclesia Lugdunensis (b) & *Agobardus* Archiep. Lugd. (c)
Amalarium summe reprehendant, id fors ideo factum,
quia consuetudines Ecclesiæ Lugd. liberiori censura sugil-
lavit, aut quia de signaculo Spiritus S. in confirmatione,
de duobus in Ecclesia sacrificiis, quædam inutilia, ac in
malum sensum explicanda protulisse videbatur Lugdu-
nensibus.

XIII.

RATRAMNUS, & a Sæc. XI. *Bertramus* vel *Bertrannus*,
Monachus corbeia in Gallia, præter alia scripsit librum
de Corpore & Sanguine Domini, qui sub Bertrami no-
mine vulgatus, ante annum 1657, tam a catholicis quam
hæreticis Ratramno est tributus; ac a *Petro de Marca*. (d)
Et Canonico Regulari congregat S. Genovefæ (e) scoto
Erigenæ assignatus, a *Mabillonio* vero (f) ex codice Ms.

D 2

Lau-

(a) Ad Sæc. IV. Bened. pag. 36. (b) in l. de tribus epist. c. 4.
(c) in l. de correctione Antiphonarii, & contra 4. libros Ama-
larii Abbatis. (d) in ep. ad Lucam Dacherium. (e) tom. 1.
de perpetua Ecclesiæ fide circa Euchar. (f) ad Sæc. IV. Bened.
pag. 44.

Laubiensis coenobii, & Herigero famoso Anonymo Celotiano rursus Ratramno est vindicatus. Ratramnus 1. negat Corpus Christi esse in Euchar. *in veritate*, hoc est sine figura aut velamine. In hoc puncto Paschasium non aggreditur. Sed eos qui cum Conc. Nicæno II. *figura* aut *Imaginis* voces removeri volebant; Paschasius enim admittit sub diverso respectu dici posse, Christum adesse *in figura & in veritate*. Hæc erat controversia eo tempore, an Eucharistia dici possit signum? sic Haymo Halberstad. Ep. ait: *nullum signum est illud, cujus est signum, quod actu continetur*. Non circa Dogma, sed circa terminos erat quæstio. 2. Negat idem esse Corpus, quod est de Virgine sumptum, hinc & negat Christum esse in Eucharistia *corporaliter*, hoc est quoad speciem corpoream *visibilem*. Dogma rursus manet fixum. Hoc certe in Ratramno reprehenditur, quod obscuris, & sic facile in malum sensum explicandis verbis usus fuerit, præsertim etiam in libello de *Nativitate Christi*: in quæstione: *an Christus via communi ex intemerata Virginis utero prodierit?* vid. *Natalis*. (g) Hinc & liber Ratramni in Indice librorum prohibitorum jussu Clementis VIII. edito, ad secundam classem inter libros, qui non sanam aut suspectam doctrinam aut offensionem in moribus continent, est relatus. Optat Mabillon (h) ne Catholici ita liberales sint, ut A catholicis abs multo examine resignent Doctores, strenuos alias fidei catholicæ Defensores, sed ut sequantur Judicium Doctorum Duacensium, qui in Ratramno *nihil reprehensibile præter obscuritatem elocutionis hominis, & vocum quarundam, sententiarumve ineptam vel usurpationem, vel interpretationem* agnoverunt, quam censuram secuti sunt Card.

Perro-

(g) Tom. 12. pag. 467. & 470. (h) loc. cit.

Perronius (i) *Aubertus Miraus* (k) *Gilbertus Mauguinus*. (l)
Vid. etiam *Boucat*. (m)

XIV.

PHOTIUS ad medium Sæc. IX. factione Gregorii Syracusani Ep. a S. Ignatio Patriarcha Constant. ob schisma & alia crimina depositi, in sedem Constant. dejecto S. Ignatio, intrusus, ac schismatis Auctor, in suis literis Encyclicis an. 866. datis, latinos solum de rebus Disciplinam attingentibus (solam controversiam de Processione Spiritus S. si excipias) reprehendit, ut videre est apud *Leonem Allatum* (n) *Du Pin* (o) *Schelstrate* (p) *Natalem*. (q) imo transubstantiationem expresse professus est, ut de hoc Dogmate in Synodo Constant. IV. ac œcumenica VIII. nil fuerit motum. Nec *Michael Cerularius* an. 1043. Patriarcha Constant. adjutus *Leonis Acridani* Archiep. patrocinio, resuscitator schismatis Photiani, in minimo dogma transubstantiationis est aggressus, dum tamen tri-
cæ a Berengario excitatæ græcis ignotæ esse non potuerunt, sic & Auctores Cerulario synchroni, licet alias latinis infensi circa hoc dogma conveniebant, unice pro fermentato pugnantes. Sic in Conc. Lateranensi IV. an. 1215. sub Innocentio III. antiqua fides circa varia Myste-
ria, & expresse circa transubstantiationem est etiam a græcis approbata, & confirmata. In Conc. Lugdunensi II. an. 1274. sub Gregorio X. idem erat consensus circa hoc,

D 3

sicut

(i) l. 2. de Euchar. c. 1. (k) in notis ad caput 95. Sigeberti de scriptoribus Eccles. (l) in histor. & chronol. dissert. c. 17. ad annum 850. (m) tom. 6. theol. a pag. 340. (n) de perpetuo consensu utriusque Eccles. l. 2. c. 6. (o) tom. 7. pag. 104. (p) in Actis Ecclesiæ orientalis contra Lutheri hæresin. (q) tom. 12. pag. 230.

sicut circa alia latinæ Ecclesiæ dogmata, græcis schisma in hoc Concilio ejurantibus. In Conc. primum Ferrariæ an. 1438, dein ob pestem ibi grassantem Florentiæ an. 1439. continuato, solum erat controversia *de forma* in consecratione a græcis adhibita, ubi tandem *Bessarion* nomine Græcorum professus est: *Verba Dominica esse illa, quæ mutant, & transsubstantiant panem.* Sic *Cyrillus Lucares* Patriarcha Constant. ad Calvinistas in Sæc. XVII. deficiens, in synodo Constant. sub Cyrillo Beerhoensi an. 1639, & in altera sub Parthenio Patriarcha Constant. an. 1642. est damnatus, & a Meletio Syrigio Cretensi an. 1640. refutatus, ubi ex instituto transsubstantiationem probat. Sic apud *Schelfstrate* (r) extant literæ Melanchtonis, Martini Crusii, Jacobi Andreæ &c. ad Græcos, quibus *Jeremias* Patriarcha Constant. respondit: *Panem in ipsum Domini Corpus, & Vinum in ipsius Sanguinem converti & mutari, ut nec duo jam sint, sed unum & idem.* Sic asservantur (s) Parisiis in Bibliotheca S. Germani, authentica Instrumenta Synodi Hierosolymitanæ an. 1668. & Bethlemiticæ an. 1672. ex quibus constat, græcos, errores Calvinistarum & Lutheranorum circa Eucharistiam semper rejecisse. Nec *Joannes Hus*, Sacerdos & Rector Academiæ Pragensis (hussitæ enim in Bohemia in Sæc. XV. exorti, cum græcis unionem sollicitaverunt) transsubstantiationem negavit, ut patet ex suis Responsionibus Card. Cameracensi *Petro de Alliaco* datis, quas ab Hussio in carcere exaratas, ex Autographo exscripsit *Joannes Przibram* ex Hussita catholicus, (t) factus; imo in Conc. Constantiensi

(r) In actis Ecclesiæ orientalis. Et apud Leonem Allatum. (s) habentur etiam tom. 1. & 2. perpetuitatis fidei circa Eucharistiam. (t) in l. de non remanentia panis.

tiensi an. 1414. protestatus est, se nunquam docuisse, panem materiale post consecrationem manere, ac vocavit Berengarium magnum hæreticum. Vid. *Natalis*. (u) Sic & *Hieronymus Pragensis*, antequam combureretur, falsus est, se non dixisse panem remanere post consecrationem: hinc *Leoni Allatio* (x) illa epistola, quam *Caspar a Nydpruck* nomine græcorum ad Bohemos missam adducit, supposititia merito videtur. *Moscovitas* in hoc dogmate cum Ecclesia catholica semper consensisse & adhuc consentire ex *Natali* (g) patet. De Armenis idem constat, & *S. Nicone* (z) ex *Lantfranco* armenorum fidem contra Berengarium laudante: ex Decreto unionis Armenorum in Conc. Florentino. Pariter de christianis in India, *S. Thomæ* dictis, ex eorum liturgia: & de cophtis & Æthiopibus ex professione fidei, quam *Zagazabo* Ep. æthiopum scripsit. Huic continuæ utriusque Ecclesiæ doctrinæ, & Conc. Tridentinum (a) subscripsit.

XV.

Eucharistia consistit in re permanenti. Seu corpus & sanguis Christi tamdiu post prolata consecrationis verba sub speciebus panis & vini permanet, quamdiu ipsæ species incorruptæ manent. Et sic a Theologis consideratur hoc Sacramentum, ut in fieri, quatenus per consecrationem, & actualem panis & vini in corpus & sanguinem Christi conversionem conficitur: & in facto esse, quatenus jam est confectum, & perseverat in quocunque loco asservatum. Prob. 1. Antequam manducarunt Apostoli, Christus dixit: *Hoc est*

(u) Tom. 17. a pag. 164. (x) de perpetuo consensu l. 3. c. 4. n. 2.
(y) tom. 14. pag. 505. (z) in tract. de pessima Armenorum Religione. (a) sess. XIII. per Canones XL.

est corpus meum. Ergo non primum in ipso usu fit corpus Christi, & sic a reliquis Sacramentis distinguitur, in quibus post applicationem, vel sola gratia, aut character remanet. Ita *Tridentinum*. (b) *S. Marcus* (c) tantum per anticipationem, verbis: *hic est sanguis meus*, præmisit illa: *biberunt ex eo omnes.* 2. *Ex Missa Præsanctificationum*: qualem & Latini feria 6. Parasceves ex hostia pridie consecrata, Græci vero tota Quadragesima peragunt. Vid. *Martene* (d) *Cabassutius* (e) &c. 3. *Ex usu Eucharistiam in adibus privatis asservandi*, & ad absentes portandi. Vid. *Martene*. (f) *Cabassutius*. (g) *Tournely*. (h) Sic antiquitus viri nudis manibus, foeminae vero nitidis linteolis, seu per *Dominicale* excipiebant Eucharistiam. Vid. etiam *Mabillon*. (i) 4. *Ex usu Eucharistiam ad infirmos deportandi, & in Ecclesia asservandi.* Sic asservabatur in *secretario*, seu sacristia: in altari principali, in arca seu tabernaculo: in quadam turri, seu armario ad latus Evangelii & partem aquilonarem sito, teste *Mabillon*. (k) Talia armaria adhuc in antiquis basilicis conspiciuntur. In Gallia præsertim Eucharistia in vase suspensa asservabatur teste *Martene*; (l) in Italia vero nunquam suspendebatur teste *Mabillon*. (m) Vasa potissimum erant in formam turris, antiquiora tamen per modum columbæ, ut probat *Martene* pag. 648. modo *ciboria*. 5. *Ex usu Eucharistiam renovandi.* Sic Conc. Turonense præcipit, ut tertio die sumatur a sacerdote, & nova consecratur. Communiter apud Latinos singulis hebdomadis renovabatur, ut

(b) Sess. XIII. cap. 3. (c) Marci 14. v. 23. (d) tom. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus l. 1. pag. 273. (e) in notitia Eccles. pag. 328. (f) tom. 1. de ritibus pag. 641. (g) l. cit. pag. 1209. (h) tom. 3. pag. 665. (i) ad Sæc. III. Bened. part. 1. pag. 55. (k) tract. de azy-mo & fermentato pag. 83. (l) tom. 1. de ritibus pag. 647. (m) in Itinere Italico pag. 186.

ut jubet Conc. Rotomagenſe anno 1072. Can. 6. Sic Innocentius IV. an. 1254 prohibet, ne integro anno Euchariftia pro infirmis aſſervetur. 6. In damnatione hæreticorum Patres calamus in ſanguine conſecrato tinxerunt, ut legitur in damnatione *Pirri & Photii*. Nec S. Auguſt. (n) improbat, quod Mater Acacio filio clauſis oculis nato, cataplaſmate ex Euchariftia impoſito, oculos aperuerit. S. Baſilius partem S. Hoſtiæ ſibi conſepeliri curavit. S. Benedictus teſte S. Gregorio M. (o) puero bis e terra ejectione Dominicum Corpus dari, & ruruſ ſepeliri juſſit.

XVI.

Materia remota, tranſiens, in fieri, vel ex qua conficitur hoc Sacramentum, eſt panis & vinum. Panis (& quidem uſualis) in ipſa S. Scriptura (p) & ab omnibus Patribus ac Conciliis præcipitur, & quidem ſola aqua, ac farina igne cocta compactus. Græci etiam valide & licite adhibent fermentum. Quia in Concilio Chalcedonenſi an. 451. *Iſchiron* Diaconus Alexandrinus contra Dioſcorum Patriarcham Alexand. conqueſtus eſt, quod in Lybia ſacrificium non ſit oblatum ex defectu tritici a Dioſcoro, ſummo pretio venditi: & in Decreto Unionis Eugenii IV. dicitur, materiam hujus Sacramenti eſſe, *panem triticeum, & vinum de vite*: & Miſſale Romanum juſſu Tridentini reſtitutum, ac a Pio V. & Clemente VIII. recognitum ait: (q) *Si panis non ſit triticeus, vel ſi triticeus admixtus ſit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel ſit alioquin corruptus, non conficitur Sacramentum: defendunt*

E

dunt

(n) l. 3. operis imperſecti contra Julianum c. 162. (o) in vita S. Benedicti cap. 24. (p) Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22. 1 Cor. 11. 1 Cor. 10. (q) tit. III. de defectibus in Miſſa occurrentibus.

dunt plures, solum panem triticeum esse materiam necessariam. Sic & S. Thomas (r) nec ex hordeo, spelta, vel farre, bene tamen ex siligine seu *secali* confici posse Sacramentum *putat*, ait enim: *videtur*. Quod & nos in praxi longe tutius cum *Tournely* (s) & *Habert* (r) &c. iudicamus; cum in Sacramentis ad salutem absolute non necessariis non liceat uti materia dubio obnoxia. *Estius* (u) tamen omne genus frumenti, solum accidentaliter a tritico diversum, pro materia sufficienti agnoscit, uti & *Gabriel Biel* an. 1494 defunctus, adeoque 60 annis post Florentinum (x) ac Cl. *Amort* (y) ex eo, quia triticum *late* pro omni genere frumenti sumi potest, quod tritici naturam ac similitudinem retinet, & in certis regionibus loco tritici ac panis usualis *communiter* adhibetur, panem ex farre, spelta, seu tritico sulvico, siligine confectum admittit, sicut *Gobat* in sola necessitate farinam hordeaceam.

XVII.

Probabilius Ecclesia Latina semper adhibuit panem azymum. Ita *Christianus Lupus*, *Leo IX.* *Humbertus Card.* *Jacobus de Vitriaco*, *Anselmus Havelburgensis Episc.* *Mabillon*, (z) *Martene* (a) *Berti* (b) &c. contra *Sirmondum*, qui vult in Ecclesia Latina ante Sæc. X. panis azymi usum, fuisse inauditum: (c) & *Eminent. Card. Bona* (d) docentem apud Græcos constantem fuisse fermentati usum, apud Latinos vero

(r) 3. p. q. 74. art. 3. ad 2. (s) tom. 3. de Euchar. pag. 372. (t) tom. 5. de Euchar. pag. 358. (u) in 4. dist. 8. c. 6. (x) in 4. dist. 11. q. 2. (y) tom. 2. theol. Ecclasticæ tract. de Euch. disp. 2. pag. 43. edit. an. 1752. (z) præfat. ad Sæc. III. Bened. p. 1. a pag. 45. & in dissert. de Azymo. (a) tom. 1. de ritibus pag. 308. (b) tom. 7. de theolog. disciplinis pag. 119. (c) in disquisitione de Azymo tom. 4. ejus operum pag. 352. edit. Venet. 1728. (d) l. 1. rerum Liturg. c. 23.

vero promiscue, cui *Tournely* (e) cum aliis consentit. Sententia auctoritate S. Thomæ, S. Bonaventuræ, Alexandri Alensis, Scoti, Durandi &c. innixa, quæ defenditur, utramque Ecclesiam usque ad hæresin Ebionitarum in azymis consecrasse, quia vero hi hæretici legem cum Evangelio esse observandam volebant, utramque Ecclesiam fermentatum adhibuisse, at extincta hac hæresi Græcos in fermentato, Latinos in Azymo mansisse, vix amplius defenditur, cum probationibus sit destituta. Hinc & *Natalis* (f) relicta hac sententia, tam *Christiani Lupi*, quam *Cardinalis Bona* probationes adducit, nil ex suo decidens. P. nostra conclusio. 1. Si Azymorum usus primum eo tempore, quod a schismate Photii usque ad turbas Michælis Cerularii, ab annis fere 863, usque 1050. effluxit, apud Latinos obtinuisse, ut vult *Sirmondus*: aut latina Ecclesia promiscue in Azymo vel fermentato celebrasset: ut vult *Card. Bona*, certe aliqui Patrum rationem insinuassent, cur Ecclesia ab exemplo Christi deviaverit, quem consecrasse in Azymo SS. Patres defendunt, ut videbimus. Cum tamen alias mutationis causas assignent. Sic *S. Augustinus*, (g) *Isidorus Hispal.* (h) *Paschasius* (i) *Haimo Halberstad* dant rationem, cur modo a jejunis Eucharistia sumatur, cum tamen Christus illam dederit coenatis jam Apostolis. 2. *S. Cyprianus*, (k) ait: *Calix Domini non est aqua sola, aut vinum solum, nisi utrumque sibi misceatur: quomodo nec Corpus Domini potest esse farina sola aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit.* Nulla fit mentio fermenti, 3. *S. Epiphanius* de Ebionitis dicens: *Mysteria perficiunt ex*

E 2

imi-

(e) Tom 3. pag. 375. (f) tom. 14. hist. pag. 456. (g) in ep. ad Bonifacium. (h) l. 1. de officiis Eccles. (i) in l. de Corpore & Sanguine Domini. (k) ep. 63. ad Cæciliium.

imitatione sanctorum, qui sunt in Ecclesia, quot annis in Azymis: alteram autem Mysterii partem in aqua sola. Certe Ebionitas circa secundum duntaxat reprehendit, dum contra imitationem sanctorum in aqua sola consecrabant, uti & fuerunt *Aquarii*. Ut Sirmondus non possit hunc textum pro se adducere: nisi cum *Natali* (l) dicere velis, fors & ideo fuisse reprehensibiles, quod a more Ecclesiae orientalis sine causa recesserint, aut propter Mosaicam legem Azyma assumpserint. 4. *Alexander I.* statuisse legitur, ut *hostia Rom. Ecclesiae de Azymo esset*. Ita referunt *Barlaamus Hieracensis Ep.* (m) *Radulphus Tungrensis*: (n) qui obiit an. 1403, ambo pro Azymo pugnantes: & ante hos *Martinus Polonus*. (o) 5. *Dacius Mediolan. Ep.* (p) ait: *S. Ambrosius graecorum Ecclesiam in plurimis officiis venerabiliter imitatus est, qui & sacrificium eorum, scilicet fermentatum cum nostro Azymo in celeberrimis festivitatibus maxime in resurrectione Domini benedicebat*. Sit: hoc chronicon non esse *Dacii*, est tamen Auctoris canicie venerandi. Constat *S. Ambrosium* se accommodasse Ecclesiarum ritibus, uti dixit: *dum Romae sum, jejuno sabbato, si Mediolani sum, non jejuno*. Sic potuit aequae pro graecis in ipsorum Ecclesiis fermentum: pro latinis vero Azymum adhibere. In *Missâ Ambrosiana*, quam ex codice MS. edidit *Pamelius*, hæc inscriptio legitur: *oblatio panis azymi cum patena*. 6. *Conc. Toletanum XVI.* an. 693. duo reprehendit in *Hispanis* (q) quod non panes mundos, & studio præparatos, supra Mensam Domini in sacrificiis offerant; sed de panibus suis usibus præparatis crustulam in rotunditatem auferant, &c. Sed panis
niti-

(l) Tom. 14. pag. 457. (m) in ep. ad graecos, tom. 26. *Bibl. Patrum*. (n) l. de Canonum observantia. prop. 23. in *Bibl. PP.* tom. 26. a pag. 314. (o) in chronico ad an. 132. (p) in chronico, quod extat MS. in Bibliotheca Ambrosiana. (q) *Cap. 6.*

nitidus, studio preparatus, respectu panis communis, ac suis usibus preparati certe est Azymus, ut ipse Sirmondus fateatur, nisi diceret, Hispanos ex eo duntaxat fuisse reprehensos, quia crustulam, seu maiorem quantitatem adhibuerunt. Sed Concilium utrumque discernit. Sic etiam in Azymo datur crustula: colles panesque Azymos, & crustulam absque fermento. (r) 7. Mabillon (s) ex forma, & figura antiquarum oblatarum, & ex ferro characterato, sumit fundamentum. 8. Isidorus Hispal. an. 636. defunctus (t) recenset simillam solam & aquam solam: imo in ep. Redempto Archidiacono inscripta, expresse Azyma defendit: Hæc tamen epistola, sicut præcedens Claudio Duci inscripta suspecta videtur. 9. Antiqui Hispanorum ritus (quorum aut Isidorus, aut Patres Toletani sunt auctores) postea Mozarabum, seu Hispanorum Arabibus permixtorum, vocati, ac usque ad Sæc. XIII. acriter retenti, expresse constituiebant Sacramentum Altaris de pane Azymo, quemadmodum alii Latini. Sic & refert Mabillon (u) ex narratione Emerici Bigotii, Lucam Holstenium Bibl. Vaticanæ Præfectum in quodam codice ex S. Hildefonsi Toletano Præfule, pro Azymo insigne testimonium invenisse, ut cogitaverit contra Sirmondum scribere. 10. Alcuinus (x) contra abusum Sæc. 8. in Hispania invectum, pani salem admiscendi, ait: quam consuetudinem nec universalis observat Ecclesia, nec Romana custodit Auctoritas. Et addit: panis -- absque fermento ullius alterius infectionis debet esse mundissimus, quid clarius? 11. Rabanus Maurus (y) ait: panem fermentatum -- sanctificari oportet. Addit. c. 33. istum ordinem

E 3

ab

(r) Exodi 29 v. 2. (s) præfat. ad Sæc. III. Bened. pag. 45. (t) l. 1. de officiis Eccles. c. 18. (u) l. cit. pag. 47. (x) epist. 69. ad fratres Lugdunenses. (y) l. 1. de Institutione Clericorum c. 31.

ab Apostolis -- traditum Romana Eccl. & per totum pene occiden-
tem omnes Ecclesie eandem traditionem servant. PASCHASIUS an.
851. defunctus (z) vocat panem conspersum per quem in-
telligi infermentatum docent expresse Haimo Halberstad. (a)
& Johannes Genuensis. (b) Sicut per panem, nitidum, mun-
dum, studio preparatum intelligi Azymum, ex Canoni-
bus sub Eadgaro Rege in Anglia an. 967. collectis patet.
Dein Paschasius expresse addit absque fermento. Adduci
etiam possent Acta synodi VI. ubi Legati Agathonis Papæ
Constantino Imp. responderunt: oblatio, quæ in sacrifici-
um Altaris offertur, nullam commixtionem aut corruptionem
fermenti debet habere, sicut B. V. Maria absque omni corruptione
Christum concepit, & peperit. Sed hæc Emmanueli Schel-
strate (c) Bibl. Vaticanæ Praefecto apocrypha videntur.
12. Leo IX. (d) ait: illud autem quis non stupeat? quod post
tot sanctos, & orthodoxos Patres per mille & viginti a passione
Salvatoris annos, novus calumniator Ecclesie latine emerfisti,
anathematizans omnes -- quicumque participarentur ex Azy-
mis. Et in ep. 1. ad cerularium ait: omnes S. Marty-
res Azymis saginatos fuisse. Quis hunc Pontificem erroris
arguet? Sic Humbertus Card. (e) ab Apostol. traditione
usum Azymi deducit. Pariter Algerus, Hugo Eterianus,
Rupertus Tuitiensis: Radulphus de Ereda vel de Rivo Deca-
nus Tungrensis an. 1403. defunctus. (f) Cum citatis
præsertim Manuel Calecas ipse græcus. (g) 13. Cum lati-
nis consensere Maronita: Jacobita & Armeni, quos ideo
laudat

(z) In I. de Corpore & Sanguine Domini. (a) in cap. 5. epistolæ
primæ ad Corinthios. (b) in Catholico. (c) in Antiquitat. Ec-
cles. diff. 3. c. 8. pag. 385. edit. Romæ 1692 tom. I. (d) epist.
8. ad Michaellem Cerularium. (e) in responsione ad Nicetani
pectoratum. (f) in Bibl. Patrum maxima. Tom. 26. pag. 314.
(g) ibidem pag. 455.

laudat *Gregorius VII. Aegyptii: Indi caranganoram incolentes*. Imo ipsos Græcos, saltem ante necdum consummatum schisma, nec constanter nec universaliter fermentato fuisse usos, ut *probabile* defendit *Tournely* (h) & *non esse absurdum* fatetur *Natalis*. (i) Sic Synodus Quini sexta an. 692. damnat Azymorum usum, ritu & animo Judaico adhibitum.

Nobis non obest 1. quod Eucharistia ex *oblatis* fidelium olim confecta fuerit. Nam teste *Mabillon* (k) & *Martene* (l) duplex erat oblatio: prima ante Missam aut Evangelium, ubi offerebant panes *communes*, vinum & alia ad usum Sacerdotum, & egenorum: secunda erat post Evangelium, ubi panem & vinum ad consecrationem offerebant, hic potuit & debuit apud latinos Azymus offerri. 2. Quod *Tertullianus* (m) dicat: *non sciet Maritus quid ante omnem cibum gustes. &c.* Nam Gentilis maritus, etsi panem Azymum vidisset, non credidisset, sub ejus specie latere Corpus Christi. Sic & *S. Ambrosius* (n) panem *usitatum* non opponit Azymo. Sed *consecrato*, unde fit *singularis*. 3. Decreta *Melchiadis*, *Siricii*, & *Innocentii I.* non obsunt: non enim dicunt, quod *est fermentum*, sed quod *declaratur, nominatur fermentum*, ob mysticam rationem, ut Eucharistia sit *charitatis & unionis vinculum*, sicut fermentum massæ, cui miscetur. *Silentium Photii* nil probat: sic plura *Photius* non objecit, quæ primum a *Cerulario* objecta scimus.

XVIII.

Christus, pridie quam pateretur, celebravit Pascha legale cum suis discipulis, & reliquis Judæis, ipsa die Jovis ad vesperam.

(h) Tom 3. de Euchar pag. 373. (i) tom. 14. pag. 458. (k) præfat. ad Sæc. III. pag. 35. (l) tom. 1. de ritibus pag. 309. (m) l. 2. ad uxorem c. 5. (n) l. 4. de Sacramentis c. 4.

*peram: seu Luna XIV. exeunte, & sic Eucharistiam, seu Pascha mysticum instituit in azymo. Dupliciter dies computabant: vel naturaliter, ab una media nocte, ad alteram mediam noctem inclusive: artificialiter a solis ortu usque ad occasum. Vel legaliter, seu quoad computum sacrum numerabant diem a vespera diei præcedentis, usque ad vesperam diei sequentis. A vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbatha vestra. (o) Item (p) Mense primo (a quo sacro mense annum computabant) quarta decima die mensis ad vesperum Phase Domini est, & quinta decima die mensis huius sollemnitas azymorum Domini est. Septem diebus azyma comedetis: Dies primus erit vobis celeberrimus. Sic luna vel die 14. ad vesperam debuit immolari agnus, (q) ut die decima jam debuerit parari agnus die 14. ad vesperam immolandus. Patresfamilias tot parabant agnos, quot pro sua familia & advenis putabant necessarios, sic ipse Christus ait discipulis: *Ite in civitatem ad quemdam &c.* (r) Omnibus septem diebus azymorum, qui & vocabantur *Pascha*, seu *festum Paschale*, a fermentato abstinere debebant, licet prima die agnus debuerit immolari. Sic tempore Christi dies Jovis erat *dies sacra* ad immolationem agni, incipiens a vesperis Lunæ XIV, seu ipsius diei Jovis jam declinantis seu *exeuntis*, & desinens in vesperis Lunæ 15, seu diei Veneris, in qua Christus est mortuus, & hic erat dies prima azymorum: secunda incipiebat a vesperis Lunæ 15, seu diei Veneris naturaliter jam declinantis, & desinebat in vesperis Lunæ 16, seu diei Sabbathi &c. Quæ dies Sabbathi numerando a die Jovis *naturaliter* fuisset dies tertia, *legaliter* vero dies secunda, quia *Parasceve*, seu dies Veneris specta-*

(o) Levitici 23. v. 35. (p) ibid. v. 5. & 6. & 7. & Numerorum 28. v. 16. 17. & 18. (q) Exodi 12. v. 6. (r) Matth. 26. v. 18.

spectabat ad diem primam sacram, licet naturaliter fuerit dies secunda, & hinc vocatur etiam dies decima quinta. His notatis, cum *Manuele Caleca* (s) *Humberto Sylvæ* Candidæ Episc. & Cardinale: (t) *Habert*, (u) *Tournely*, (x) *Berti*, (y) *Witasse*, (z) *Didaco a S. Antonio* (a) probatur assertum.

1. S. Matthæus (b) ait: *Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: ubi vis, paremus tibi comedere Pascha?* item: *paraverunt pascha.* &: *vespere autem facto discumbebat cum duodecim.* Hæc in coena Domini facta esse ad vesperam nemo dubitat. Consentit Marcus: (c) *Primo die azymorum, quando immolabant pascha, dicunt ei discipuli &c.* ac S. Lucas (d) eadem vix non repetit. 2. Christus non venit solvere legem, sed adimplere. (e) 3. Si non celebrasset tempore a Lege statuto, nec Pater Familias, ad quem misit Discipulos, suum coenaculum concessisset. 4. Imo Judæorum Sacerdotes certe habuissent ansam, Christum ut Legis destructorem proclamandi. 5. Si Christus aut anticipasset, aut distulisset Pascha, Ecclesia contra quartodecimanos ipsa Luna 14. in quamcunque diem incidente, Pascha celebrantes, & ideo in Conc. Nicæno I. an. 325. damnatos, apertum ab Exemplo Christi habuisset fundamentum; Ecclesia enim in diem Dominicam transtulit Pascha. 6. SS. Patres unanimiter tuentur, Christum in coena Domini ad noctem, Pascha legale, seu mensam

F

typi-

(s) l. 4. contra græcos in Bibl. Patrum tom. 26 a pag. 455. (t) in l. contra Græcorum calumnias. (u) tom 5. pag. 365. (x) tom. 3. pag. 395. (y) tom 7. de disciplinis Eccles. l. 33. pag. 100. (z) tom. 4. de Fuchar. pag. 57. (a) Enchiridion scripturist. tom. 3 diff. 9. pag. 197. (b) cap. 26. v. 17 usque 20. (c) Marci 14. v. 12. 16. & 17. (d) cap. 22. v. 7. 14. & 15. (e) Matth. 5. v. 17.

typicam, post hanc sedendo mensam *communem*, & sub hac Mensam *Eucharisticam* seu *Mysticam* celebrasse, ut in cit. Auctoribus videre est. Uti & definit *Tridentinum* (f) & Ecclesia canit: *in supremæ nocte cœnæ recumbens cum fratribus, observata lege plene cibis in legalibus.* 7. Sententia negans, Christum celebrasse Pascha die præscripto, aut dicens, Judæos Pascha distulisse summos semper habuit Adversarios. Sic Græci schismatici, pro roborando suo fermento, fingunt, Christum jam luna 13. Pascha quidem in Azymo, Eucharistiam vero in fermentato celebrasse, quia nondum aderant dies Azymorum; ita *Nicephorus Xanthopolus*, quem egregie refutat *Gennadius Patriarcha Constantin.* (g) Et *Euthymius* volunt. Quibus ex latinis *Oleaster*, *Stella*, *Luisius Legionensis* consentiunt. Sic Sententia a duobus Apostatis, *Spalatensi*, & *Hieronymo Vechietti* florentino, instaurata, a M. Antonio Capello fuit refutata, & ab Inquisitoribus fidei contra *S. literarum fidem: contra Ecclesiæ universæ Auctoritatem, contra S. Patrum Doctrinam* pugnare decernebatur, ut refert *Nicius Erithraeus* (h) Ut & a *Bernardo Lamy* (i) & nostro *Augustino Calmet* (k) *Harduino*, & alijs recedere teneamur.

XIX.

Sic 1. sufficiens Christus habuit tempus, cum *sero facto* primum venerit ad Civem Jerosolymic. qui omnia jam debebat habere parata, & sic Discipuli statim post Meridiem Christum de loco celebrationis consulere poterant.

(f) Sess. 22. cap. 1. (g) in Bibl. Patrum tom. 26. a pag. 574.

(h) part. 1. Pinacothecæ virorum illustrium. (i) in concordia Evangel. & in tract. de veteri Judæorum Paschate. (k) in suo comment. literali & in diss. de novissimo Paschate Domini tom.

II. dissertationum in omnes scripturæ libros. pag. 68. edit. Augustæ 1732.

rant. Quod vero dicatur (l) jam *venisse diem Azymorum*, dum querebant Discipuli: *ly venit*, non necessario est præteritum sed sumitur etiam pro *instat, appropinquat*. Sic & sufficit, quod de Discipulis dicatur, *paraverunt Pascha*, licet non amplius expressa fiat mentio, Christum actu agnum Paschalem comedissee. 2. Licet alia Sacrificia in templo a Sacerdotibus fiebant, tamen sacrificium Paschale nec in templo, quod sufficiens non fuisset, nec a Sacerdotibus necessario peragi debebat, ut ex ipso facto Christi Constat. vid. *Cornelius a Lapide*. (m) 3. Optime Salvator in manducatione Agni stare potuit, juxta præceptum legis (n) licet in mensa communi statim secuta discubuerit. 4. Quod dicatur: *immolabis Phase vespere ad solis occasum, quando egressus es de ægypto*. (o) Ex hoc dicunt, hic egressus contigit die 15, illucescente jam die; sed hæc ipsa dies 15. Naturaliter sumpta, fuit dies prima Azymorum legaliter. Dein duplex egressus est discernendus; primus factus est *turmatim* in medio noctis, ubi jam agnus erat immolatus, dum ipsi Ægyptii urgebant Israelitarum exitum ob mortem primogenitorum: (p) secundus factus est *ordinatim* de Ramesse aspicientibus ægyptiis. (q) 5. Dum dicitur: *ante diem festum Paschæ* (r) Christum instituisse coenam, ubi intinctum panem porrexit Judæ: debet ad concordandos textus intelligi dies Paschæ *naturalis & artificialis*, quæ erat dies veneris, in qua crucifixus est Jesus, & quæ vocatur etiam *dies festus*, quia erat dies prima Azymorum incipiens a vespere diei Jovis. Sic Principes Sacerdotum timebant antea,

F 2

occi-

(l) Lucæ 22. v. 7. (m) comment. in cap. 26. Matthæi v. 17.

(n) Exodi 12. v. 11. (o) Deuteron. 16. v. 6. (p) Exodi 12.

(q) Numerorum 33. v. 3. (r) Joan. 13. v. 1.

occidere Christum *in die festo*; nam ante diem festum Judæorum in Synedrio Christum capere, ac Judæ pecuniam dare sunt pacti jam die 13. (s) Ubi quidem statuerunt ob metum tumultus populi Christum, non *in die festo*, qui tunc erat ipsa dies prima Azymorum, capere & occidere: at Juda proditore ipso hoc die festo noctu e coenaculo exeunte, & Christum 30. argenteis vendente, mutarunt Concilium. Et ut saltem aliquo modo solennitas Paschalis observetur, a Pilato exigebant ut ipse tanquam Gentilis ferat sententiam mortis, quæ & a militibus Romanis executioni fuit mandata. Dein quis sibi persuadeat, Judæos timuisse violare legem, dum legis auctorem occidere non exhorruerunt? poterant etiam sibi hoc diabolicum facere dictamen, violatæ Religionis reum etiam *in die festo* capi & occidi licere. Sicut in Sabbato ligna colligans fuit incarceratus, & jussu Domini lapidatus. (t) Sic & bene dies veneris ibi vocabatur *dies sollemnis, dies festus, Pascha* (u) in quo erat consuetudo aliquem ex captivis dimittendi. Et ideo S. Chrysostomus (x) objicit Judæis: *quod in ipsa Paschæ celebratione Christum occidere non timuerint.* 6. Minus dies festus fuit violatus, quod Christus fuerit ab Josepho ab Arimathæa de cruce depositus & sepultus. Opera enim charitatis non erant prohibita. Sic Tobias (y) corpus Judæi jugulati in sabbato sepelivit. Christus sabbato curare, bovem aut asinum in puteum cadentem extrahere permisit. (z) 7. dum dicitur: *adducunt ergo Jesum a Caïpha in prætorium. Erat autem mane, & ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur sed*
ut

(s) Lucæ 22. a v. 1. (t) Numer. 15. a v. 32. (u) Matth. 26. v. 15. Marci 15. v. 6. Lucæ 23. v. 17. Joan. 18. v. 39. (x) hom. 80. in Matthæum. (y) Tobie cap. 2. (z) Lucæ 14. v. 3. & 5.

ut manducarent Pascha. (a) Hoc contigit mane die veneris. Per *Pascha* non debet intelligi Agnus Paschalis, qui ad vesperam diei Jovis exeuntis debuit immolari, sed alia victima, quæ in magna copia septem his diebus, præsertim mane lunæ 15. debebat immolari ac manducari. (b) Eadem est solutio, dum Christus Judæ post buccellam dixit: *quod facis, fac citius.* (c) Et additur: *quidam enim putabant, quia loculos habebat Judas, quod dixisset ei Jesus: eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis ut aliquid daret.* Hic etiam potest intelligi dies festus sabbati appropinquans. Nam in die Sabbati neque ad victum necessaria præparare poterant, bene tamen in festo Paschali, ut expresse legitur. (d) Hinc 8. dum dicitur: *erat autem Parasceve Paschæ hora quasi sexta, & dicit Judæis: ecce Rex vester.* (e) Necessario debet intelligi Parasceve, seu *per vigiliam sabbati* in solennitate Paschali occurrentis. Quia solum sabbatum habebat Parasceven, ut potuerint omnia præparari. Huic expositioni favet ipse S. Joannes, Marcus & Lucas, (f) dum *Parasceven sabbati* expresse nominant. 9. Festum *Pentecostes* (quod diem quinquagesimum significat) seu *festum hebdomadarum* (g) vel *festum Messis triticeæ* quæ tunc claudebatur, (h) erat institutum in memoriam, dum Judæi 50. die ab egressu ex ægypto in monte Sinai advenerant, ubi biduo post, Legem per Mosen acceperant. Debebant hi 50. dies, seu *septem hebdomadæ* numerari, a die, *qua falcem in segetem miserunt.* (i) nempe *ab altero die sabbati, seu Paschatis, in quo obtulerunt*

F 3

runt

(a) Joan. 18. v. 28. (b) Levit. 22. v. 3. Deuteron. 16. v. 2. 2 Paralip.

35. v. 7. & 8. (c) Joan. 13. v. 27. & 29. (d) Exodi 12. v. 15. & 16.

(e) Joan. 19. v. 14. (f) Joan. 19. v. 31. Marci 15. v. 42. Lucæ 23.

v. 54. (g) Exod. 34. v. 22. (h) Levit. 23. v. 15. (i) Deuter. 16.

v. 9.

runt *manipulum primitiarum*: (k) hæc autem secunda dies Azymorum erat tempore Christi ipsa *dies sabbati*, nempe dies 16. numerando a die Jovis tanquam die 14, quo exeunte agnus immolabatur, & sic sequeretur, eo tempore Pentecosten in diem sabbati incidisse, quod & quidam admittunt. Interim cum hæc opinio adversetur antiquissimæ traditioni, Christum die Dominica resurrexisse, & in Dominica Spiritum S. super Apostolos descendisse, potius dicendum est, eo tempore istos quinquaginta dies fuisse numeratos non a die secunda Azymorum, quæ erat sabbatum, sed a die tertia Azymorum seu die 17, quæ erat Dominica: quia die sabbati nec necessaria ad victum præparare poterant, multo minus licuit, falcem in segetem mittere, & manipulum novarum frugum metere, quod fuisset ex se *opus servile*, licet ad cultum Religionis destinatum. Et sic quando dies secunda Azymorum jam ex se erat sacra, qualis erat dies sabbati sacerrimus, necessario hic labor debuit differri ad diem sequentem. Ita Cardinales *Toletus*, *Bellarminus*, *Baronius* & *S. Leo* (l) &c. Sic Rabbiorum commenta non sunt curanda, in quibus legitur apud *Berti*, (m) *Homer*, ita manipulum vocant, etiam in sabbato fuisse certo ritu demessum, pariter quod tempore Christi Judæi duplici *Neomenia* (prima mensis die) usi fuerint, cum Pascha omnes, *immolabit eum universa multitudo Israël* (n) ad vesperam lunæ 14. celebrare debuerint. Hinc 10. nec illorum opinio, cui & *Natalis* (o) favere videtur, assensum meretur, qui volunt, Christum quidem luna 14. celebrasse Pascha, Judæos vero distulisse in lunam 15. exeuntem, ut facilius Chri-

(k) Levit. 23. v. 15. & 16. (l) serm. 1. & 3. de Pentecoste. (m) tom. 7. l. 33. c. 1. pag. 105. (n) Exod. 12. v. 6. (o) tom. 14. pag. 451.

Christum occidere potuerint, & quia poterat differri Pascha in sequentem diem, si Pascha in diem veneris incideret, ne continui duo dies festi concurrant, Nam huius dilationis sufficiens non producitur fundamentum, cum, quæ ex Calendario & traditionibus Rabbiorum, ac ex illa Regula vel Canone *Adu* de dilatione in concursu duorum festorum adducuntur, sint Christi passione multo recentiora: nec illa ratio, ob quam *oblatio Manipuli* poterat differri, pugnat pro dilatione Paschatis, cum potuerint in ipso Paschate necessaria ad victum parare, quod in sabbato non licuit, multo minus arare vel metere. Adducitur quidem S. Chrysostomus (p) dicens: *Judæos cupiditate interficiendi Christum tempus Pascha transposuisse.* Idem Theophylactus (q) dicit. Interim cum S. Chrysostomus prius (r) dixerit: *immiserunt in eum manus ac tenuerunt illum ipsa nocte, in qua comederunt Pascha:* non videtur illud pro indubitato asseruisse. Pro hac sententia citantur adhuc Paulus Burgensis ex sanguine Levitico descendens: Paulus Forosempronius Ep. Joan. Lucidus: Onufrius Parvlinus: Joan. Hentenius: Jansenius Ep. Gandavensis: Maldonatus: Lyranus: Catharinus: Salmeron: Vasquez. Manduit. &c. His nostras auctoritates & rationes opponimus. vid. cl. *Witasse* (s) Pauli Burgensis, Aloysii Legionensis, Ferrandi, Bucherii, pezronii, & Harduini opiniones refutans, cum aliis ab initio & in decursu citatis.

XX.

Altera materia, ex qua fit Eucharistia, est *vinum de vite*, cujuscunque coloris. Ut non sufficiat liquor ex pomis

(p) Hom. 86. in Matthæum. (q) in cap. 18. S. Joannis. (r) hom. 84. (s) tom. 4. de Euchar. sect. 3 a pag. 39. usque 53.

pomis, piris &c. expressus, vinum myrrhinum ac artificiale. Vinum adustum: *Agresta*, seu succus ex uvis immaturis expressus; succus intra uvas contentus. *Lora* seu vinum acinarium, ex acinis jam expressis, denuo bis vel ter superfusa aqua effectum: *Sapa* seu defrutum consistens in musto ad dimidiam vel tertiam partem decocto. Hæc omnia in æstimatione morali non sunt vinum usuale. Sic & Cl. AMORT (t) vinum congelatum pro materia dubia habet, cum non sit vinum potabile, nisi solutum sit,

XXI.

Aqua est vino miscenda ex præcepto Ecclesiæ: ob traditionem exempli Christi, & in memoriam, quod de ipsius latere fluxerit sanguis & aqua, & ad significationem unionis populi cum Christo. Quam unionem per aquam repræsentatam S. CYPRIANUS præcipue urget. Has tres rationes Florentinum (u) & Tridentinum (x) assignant. Præceperunt hanc mixtionem Conc. Carthaginense III. an. 397. Quinisextum an. 692. can. 32. Bracarense IV. an. 675. can. 2. Aurelianense IV. an. 541. Triburiense an. 895. &c. Sic Græci bis infundunt aquam: ante consecrationem frigidam: postea calidam. SS. Patres redarguunt duntaxat aquam solam applicantes, quales erant Encratitæ, Ebionitæ, Tatiani, Manichæi, vinum tanquam rem malam habentes, & illi, quos refutat S. CYPRIANUS, (y) qui mane solam aquam, ne sapore vini a persecutoribus detegerentur, adhibuerunt. Armeni, Jacobitæ, timentes, ne per hanc aquæ cum vino mixtionem duas in Christo naturas indicare, quas Euty-

chiana

(t) Tom. 2. theol. de Euchar. disp. 2. q. 1. pag. 43. edit. August. 1752. (u) in Decreto unionis. (x) sess. 22. cap. 7. (y) epist. 63. ad Cecilium.

chiana hæresi infecti negabant teste Nicephoro (z): *Catapryges* teste S. Augustino de infantis anniculi sanguine, de toto ejus corpore minutis punctiōnum vulneribus extorso, ac farinae mixto, Eucharistiam conficientes. &c. Licet itaque Christum aquam vino miscuisse, antiqua sic traditio, ideo nondum hanc mixtionem ad essentiam Sacramenti pertinere colligi potest; alias & immersio, qua Christus in Jordane est baptizatus, foret de essentia Baptismi, & Græci nec valide nec licite applicarent fermentum, cum Christum consecrasset in azymo pateat. S. BERNARDUS (a) unice intendit, panem posse consecrari, quin consecratur vinum. Aliqui enim ex occasione Sacerdotis vinum in calicem infundere omittentis, ac postea vinum non consecratum super panem consecratum fundentis, putabant, hoc modo nec panem fuisse consecratum ex defectu consecrationis vini, hinc reprobant opinionem sentientium, panem, vinum, & aquam ita esse necessaria, ut, si quodlibet horum deesse contigerit, reliqua non sanctificentur. Cum vinum sit principale, statuit EUGENIUS IV. (b) vino ante consecrationem modicissima aqua admisceri solet. Sic HONORIUS III. (c) monet, ne in majori quantitate sit aqua. Conc. vero Triburiense an. 895. duas partes vini: quia major est majestas sanguinis Christi, quam fragilitas populi, & tertiam aquæ requirens, videtur cum Juenin (d) duntaxat voluisse, ne aqua tertiam Calicis partem excedat.

G

XXII.

(z) l. 18. histor. c. 53. (a) epist. 69. ad Guidonem Abbatem trium fontium. (b) in Instructione Armenorum (c) cap. 13. de celebratione Missarum. (d) comment. de Sacramentis diss. 4. de Euchar. c. 2. art. 2. §. 3. pag. 152.

XXII.

Aqua vino mixta convertitur in sanguinem Christi. Hoc tamen non est de fide. Ad finem Sæculi XII. præsertim in Gallia hac de re exorta est lis, ut patet ex epist. *Gaufredi* Monachi Cisterc. an. 1188. ad Card. Albanensem data. Quid vero responderit Card, non satis constat, licet *Baronius* (e) fors ex propria mente dicat: *Cardinalem aliud rescribere non potuisse, quam quod credidit, & custodivit semper S. R. E. nimirum aquam simul & vinum transsubstantiari in sanguinem Christi.* Hanc controversiam nec *Innocentius* III. in Sæc. XIII. ab Archiep. Lugdunensi consultus decidere audebat (f), sed varias recenset Scholasticorum opiniones. Licet de fide sit, materiam essentialem & principalem, uti panem & vinum, fieri corpus, & sanguinem Christi, & contentum in calice præcipuum ac *magis sensibile* debere adorari. Assertionis nostræ fundamentum ponimus: quia Christus, qui traditur aquam vino miscuisse, de toto *contento* in calice dixit: *hic est calix sanguinis mei.* Et SS. Patres *Hieronymus* (g), *Ambrosius* (h), *Damasceus* (i) & plures apud *Aresium* (k) aperte dicunt, vinum aqua mixtum consecrari in sanguinem Christi. Ut bene inferamus:

XXIII.

Aqua probabilius immediate convertitur in sanguinem. cum *Juenin* (l) *Tournely* (m) *Amort* (n) &c. SS. Patres vinum aqua mixtum converti in Christi sanguinem docent, nulla facta mentione, quod prius convertatur in vinum. Eccle-

(e) Ad annum 1188. (f) cap. 6. cum Martha de celebratione missarum. (g) in cap. 14. Marc. (h) l. 4. de Sacramentis c. 3. (i) l. 4. de fide orthodoxa c. 14. (k) in opusc. de transsubst. aquæ. (l) diff. 4. de Euch. art. 4. pag. 155. (m) tom. 3. dr Euch. pag. 383. (n) tom. 2. de Euchar. disp. 2. quæst. 5. pag. 64.

Ecclesia semper statuit, ut modica pars aquæ infundatur: atqui hæc non haberet tempus intra tam exiguum tempus se in vinum convertendi, præsertim cum contingere possit, ut Sacerdos, antea oblitus, immediate ante consecrationem aquam infundat; Sic Physicis experimentalibus compertum est, aquam a vino posse separari rursus. Certe si aqua converteretur in vinum, quis cauponibus vicio vertet, si duabus partibus vini tertiam aquæ partem affunderent? Sic Concilia, ut Florentinum vini de vite duntaxat meminerunt, quia hoc est *essentiale* ac principale: ut minime aqua *sola* possit esse materia consecrationis, sed ut *permixta* vel *unita* vino, ob triplices assignatas rationes. S. Thomam solvit Cl. Amort (o), quod possit intelligi, aquam converti in vinum *conversione morali*, quatenus totum contentum non attenta paucitate aquæ reputetur vinum, non vero conversione physica. Idem respondet ad Catechismum Rom. jussu Tridentini editum, ubi dicitur, *hanc esse Scriptorum Ecclesiasticorum sententiam*. Idem fors responderi potest ad Innocentium III. (p) dicentem: *Quis ambigat aquam in vinum transire?* Dein hunc librum scripsit nondum Pontifex creatus. Sic bene prohibetur, *præter panem & vinum aliud offerri* (q). Hæc enim sola sunt essentialia.

XXIV.

Christus consecravit verbis. Tertullianus (r) ait: *Acceptum panem corpus suum fecit, hoc est corpus meum, dicendo.* S. Ambrosius ait: *Consecratio quibus verbis est? & cujus sermonibus? Domini JESU.* S. Joannes Damascenus (s):

G 2

Sicut

(o) Tom 2 de Euchar. disp. 2. pag. 65. (p) l. 4. mysteriorum missæ c. 30. (q) cap. 7. cum omne. De consecrat. dist. 2. (r) l. 4. contra Marcionem. (s) l. 14. de fide cap. 15.

*Sicut Deus dicendo: fiat lux, fecit lucem: ita dicendo: hoc est corpus meum, & hic est sanguis meus: perfecit hoc Sacramentum. &c. Eugenius IV. in Decreto: Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris. &c. Tridentinum (c) ait: Hoc admirabile Sacramentum in ultima cœna instituit, cum post panis vinique benedictionem se, suumque corpus præbere, ac suum sanguinem disertis ac perspicuis verbis testatus est, quæ verba a S. Evangelistis commemorata, a D. Paulo postea repetita sunt. Hoc tamen non est de fide: cum plures, ut Innocentius III. (u) Durandus Mimatensis (x), Catharinus in primis 7. sessionibus Tridentino præsens & velint, Christum potestate *Excellentiæ*, sola sua voluntate, aut interiori Benedictione consecrasse, Sacerdotes vero verbis ab Evangelistis traditis debere consecrare. Sic & *Salmeron* Tridentino præsens refert, nil a Tridentino circa formam a Christo applicatam fuisse expresse definitum, teste *Tournely* (y). Potuisset certe Christus sine verbis consecrare, sicut sola benedictione s. panes multiplicavit; cum econtra in resurrectione Lazari præmiserit orationem ad Patrem, ac illum per verba: *Lazare veni foras*, resuscitaverit: sic voluit in consecratione præmittere benedictionem, gratiarum actionem, ac primum per ipsa evangelica verba consecrare, ut habeamus agendorum exemplar.*

XXV.

Verba essentialia sunt: hoc est corpus meum. Hæc enim sola demonstrant realem corporis Christi præsentiam, & hæc solum referunt SS. Patres: sic qui pridie quam pateretur &c. non sunt verba Christi, sed Evangelistarum, adeoque

(t) Sess. 13. cap. 1. (u) l. 4. de mysterio altaris c. 6. (x) l. 4. de divinis officiis c. 41. (y) tom. 3. de Euchar. pag. 389.

que ad *narrationem historicam* spectant. Iy enim a solo Mathæo adducitur, & est tantum connectens. *Accipite & manducate*, non ipsam consecrationem, sed usum Eucharistiæ denotant. Et sic præmissa benedictio, gratiarum actio, fractio &c. erant duntaxat *dispositiones*, non *causæ efficientes* consecrationis. Quod liturgiæ Clementi, Jacobo, Basilio, Chrysostomo tributæ, præter verba Christi, adducant preces certas pro invocatione Spiritus Sancti, a Sacerdote consecrante recitandæ, non sequitur his precibus primum fieri consecrationem: sed aliqui apud *Bellarminum* (z) & *Arcudium* (a) volunt, has preces dirigi ad designandum corpus Christi mysticum, consecrato jam corpore Christi vero: aut esse mere gratulatorias pro re jam obtenta: vel ut Card. *Perronius* (b) ait, *clarius* duntaxat explicare ipsam consecrationem, vel quod Card. *Belarmينو* (c) videtur, non peti, ut primum fiat consecratio, sed ut consecratio jam facta prosit præsentì populo, adeoque non *physicam*, quam per verba præcedentia jam factam supponunt Græci, sed *moralem* conversionem respectu sumentium postulant. Sic Græci super ordinatum jam Sacerdotem invocant Spiritum S. ratione uberius benedictionis & gratiæ. Vid. *Goarius* (d). Sic in Liturgia S. Basilii additur: *Fac, ut nemo nostrum ad iudicium vel condemnationem sit particeps S. Corporis*. In liturgia S. Chrysostomi: *Ut fiat accipientibus in sobrietatem animæ*. In Conc. Florentino sub Eugenio IV. quæsitum est a Græcis: cur post verba consecrationis addant: *Fac hunc panem pretiosum corpus Christi tui &c.* Cum *Joan. de Turrecremata* cum Latinis asseruerit, sola verba dominica esse formam conse-

G 3

cratio-

(z) l. 4. de Euchar. cap. 14. (a) l. 3. cap. 33. (b) l. 2. de Eucharistia.
(c) loc. cit. (d) a pag. 250. 251. 293. &c.

crationis: Græci Isidoro Russiæ Archiep. nomine ipsorum perorante, facti quidem sunt, principaliter per verba evangelica fieri consecrationem, orationem tamen Sacerdotis de necessitate debere addi, ut verba Dominica reddantur efficacia virtute Spiritus S. Tandem Bessarione Nicæno Archiepisc. Græcorum Oratore, unanimiter professi sunt: *Verba dominica esse illa, quæ mutant & transsubstantiant panem &c.* Quæ confessio legitur in Actis Conciliorum, ac illam in thesauro M. Hetruriæ Ducis inventam, ex autographo descriptam edidit Mabillon. (e) Licet deia Græci schisma continuantes, has preces tanquam necessarias rursus receperint, sic & Cl. Amort (f) *probabile esse* judicat, illas apud Græcos ad valorem consecrationis requiri. Scotus pariter videtur verba præcedentia: *qui prædie quam pateretur &c.* tanquam prærequisita requirere, ut Sacerdos in persona Christi *expresse* etiam loqui intelligatur, non ut *essentialia*. Sine gravi enim peccato omitti non possent. Cum S. Thomas (g) dicat: *Si Sacerdos sola verba prædicta (hoc est corpus meum) proferret cum intentione conficiendi hoc Sacramentum, perficeret hoc Sacramentum, quia intentio faceret, ut hæc verba intelligerentur quasi ex persona Christi prolata - - - graviter tamen peccaret.* Hinc dum addit (h): *Dicendum ergo est, quod omnia prædicta verba sunt de substantia formæ; intelligi potest cum Juenin (i) de substantia formæ, quæ est integra ac completa facti Christi enuntiatio, aut integritas locutionis, ut ipse Doctor Angelicus se exprimit: vel quæ sunt de substantia formæ ratione præcepti & liceitatis, non vero ratione vali-*

(e) Tom. 1. Musei Italici part. altera pag. 243. edit. Paris. an. 1724.

(f) tom. 2. theol. disp. 2. quæst. 2 de Euchar. pag. 49. (g) 3. P. q. 78 art. 1. (h) art. 3. (i) comment. de Sacramentis diff. 4. quæst. 3. de Euchar. pag. 164.

validitatis: Idem dicendum de consecratione Calicis, ad
cujus essentiam spectant: *hic est calix sanguinis mei*; vel:
hic est sanguis meus. Reliqua enim non determinant ipsam
consecrationem, sed duntaxat magis explicant sacrificium,
ut revocetur expressius in memoriam *sacrificium cruentum*,
in quo nos redemit non corpore & sanguine simpliciter
sumptis, sed corpore pro nobis tradito, & sanguine *eussuff*.
Sic Tournely (k) ait: S. Thomam & Auctores Catechismi Rom.
exponendos esse de forma integritate & perfectione, quantum ad
majorem explicationem, non quantum ad ipsam essentiam. Dein
non Pius V. sed Inquisitores & Cajetani commentariis ex-
pungi jusserunt propositionem, qua asserit Cajetanus: so-
lis verbis: *hic est calix Sanguinis mei*, consecrari calicem.
Isambertus (l) hujus expunctionis conjecturam affert; quia
non satis honorifice Cajetanus ex Ordine Prædicatorum ad
Cardinalatum assumptus, de sententia S. Thomæ locutus
fuit.

XXVI.

Eucharistia non est necessaria necessitate medii. Ecclesia
semper credidit, parvulos post baptismum decedentes,
etiam non recepta Eucharistia, salvari; hinc Ecclesia Lati-
na immutavit morem primis 12. Sæculis usitatum, par-
vulis Eucharistiam dandi, sic Tridentinum ait: *Ut enim
sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius tem-
poris ratione habuerunt; ita certe eos nulla salutis necessitate
id fecisse, sine controversia credendum est* (m). Imo anathe-
ma dicit (n): *Siquis dixerit, parvulis, antequam ad annos
discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistia communio-
nem.*

(k) Tom. 3. theol. quæst. 4. pag. 394. (l) ad quæst. 78. disp. 2.
art. 50. (m) sess. 21. cap. 4. (n) sess. cit. Can. 4.

nem. Ita illa verba: *nisi manducaveritis &c.* tantum de necessitate præcepti, & respectu adultorum semper intellexit Ecclesia, sicut illa verba: *nisi pœnitentiam egeritis &c.* ad adultos actualiter peccantes referuntur, ut ob contemptum aut culpabilem neglectum huius Sacramenti, homo peccet gravissime, & æternæ salutis dispendium pati possit. Posset etiam dici cum S. Thoma (o), Eucharistiam non quidem actu & in re esse necessariam, sed in voto, quod in ipso baptismo implicite continetur. Ait enim S. Doctor: *Per baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam; & ideo ex hoc ipso, quod pueri baptizantur, ad Eucharistiam ordinantur per Ecclesiam: & sic sicut ex fide Ecclesiæ credunt, sic ex fide Ecclesiæ desiderant Eucharistiam.* Et hinc concludit (p): & parvulos manducare corpus Christi. Difficultatem movet Innocentius I. dicens (q): *Quod eos vestra Fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis sine baptismatis gratia posse donari, persatuum est: nisi enim manducaverint - non habebunt vitam in semetipsis: qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi baptismum etiam ipsum cassare velle: cum prædicant hos habere, quod in eos creditur nonnisi baptismo conferendum.* Hanc sententiam sæpius laudat Augustinus (r): imo ipse (s) verba *nisi manducaveritis: &c.* Ad parvulos spectare ait, ut possint habere vitam æternam. Eodem modo Gelasius Papa (t) Pelagianos parvulis sine baptismo decedentibus, regnum coelorum denegantes, sed vitam æternam concedentes refutat. Duplex

(o) 3. part. q. 73. art. 3. (p) quæst. 79. art. 1. ad 1. (q) ep. 182. alias 93. inter Augustinianas. Ad Patres Conc. Milevitanæ contra Pelagianos habiti. (r) epist. 186. n. 28. ad Paulinum. l. 2. ad Bonifacium cap. 4 l. 10. adversus Julianum. (s) l. 1. de peccatorum meritis cap. 20. (t) in ep. ad Episcopos Picænæ provinciæ.

plex cum *Witasse* (u) *Juenin* (x) *Berti* (y) potest distingui manducatio, una sacramentalis & realis: quam omnes nec habere possunt, nec habere tenentur præsertim parvuli: altera spiritualis & mystica, quæ consistit in incorporatione cum Christo, & adoptione in Corpus Christi mysticum, seu in Ecclesiam, quod fit in baptismo, ut & ibi mystice Christi Corpus sumere dicamur: perstringunt enim Pelagianos, regnum cælorum a vita æterna distinguentes, ut hic possit esse cum *Berti* (z) sensus: duo in Evangelio leguntur: nisi quis renatus fuerit: & nisi manducaveritis: necessarium est ergo, ut baptismo renascatur, qui intraturus est in regnum cælorum: & Christo incorporetur, qui fruiturus est vita æterna. At parvuli sine baptismo decedentes neque sunt renati ex aqua & spiritu S. neque incorporati sunt Christo: igitur tam regno cælorum, quam vita æterna privantur. Sic Innocentius expresse loquitur, de manducatione Corporis Christi in baptismo conferenda. S. Augustinus agnoscit baptismum parvulis esse unicum salutis medium. (a) Dein sæpius per manducationem Corporis Christi, intelligit incorporationem cum Christo, unitatem, societatem Ecclesiæ, fidem charitate firmatam. Sic ait: veritas proclamat, non solum in regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non posse, sed nec vitam æternam posse habere præter Corpus Christi, cui ut incorporarentur, sacramento baptismatis imbuuntur. (b) S. Fulgentius Augustini Discipulus, Ferrando de salute pueri æthiopis Eucharistiam non accipientis anxio respondet eodem modo.

(u) Tom. 4. de Euchar. art. 3. pag. 434. (x) comment. de sacram. diff. 4. quæst. 9. de Euchar. pag. 254. (y) tom. 7. de theolog. discipl. l. 33. c. 14. pag. 218. (z) loc. cit. pag. 220. (a) ep. 98 ad Bonifacium n. 10. ep. 166. ad Hieronymum n. 5. l. 1. de peccatorum meritis c. 19. n. 25. (b) l. 5. de peccat. meritis cap. 4. tract. 26. in Joan. n. 15.

modo. (c) Et addit ita docuisse S. Augustinum, qui adhuc ait: (d) *quid est Christum manducare? non hoc solum est, in sacramento corpus ejus accipere: multi enim indigne accipiunt. -- Si itaque in me manet, & ego in illo, tunc manducat, tunc bibit: qui autem non in me manet, nec ego in illo, etsi accipit Sacramentum, acquirit magnum tormentum. Ita etiam solvit Natalis. (e) &c.*

XXVII.

Omnes adulti semel saltem in anno, in Paschate, Eucharistiam sumere obligantur. Prisci fideles quotidie communicasse certum est, an ex præcepto? ut vult *Vasquez*, aut ex devotione? ut vult *Suarez*, *Juenin* &c. nolumus examinare. Duo sunt de hoc usu capitula in Jure Canonico. (f) Sensim tepescebat fidelium charitas, ut singulis tantum Dominicis communicarent: pariter multa existunt statuta, (g) in Nativitate, in coena Domini, in Paschate, in Pentecoste, etiam in Epiphania communicandi. Vid. BENEDICTUS XIV. (h) *Martene*. (i) Tandem *Innocentius III.* in Conc. Lateranensi IV. an. 1215. temperavit ad tempus Paschale saltem semel in anno, quod & confirmavit *Tridentinum*. (k) Summe interim frequentiore Eucharistiæ usum inculcant antiqua, & noviora Concilia, ut *Basileense* an. 1437. *Tridentinum* (l) *Rhemense* an. 1583. *Burdigalense* an. 1624. &c. Damnavit jam *Innocentius XI.* an. 1679. has duas propositiones. *Præcepto communionis annua*

(c) Ep. ad Ferrandum cap. 11. (d) in serm. de verbis Evangelii. cap. 46. dist. 2. de consecrat. (e) tom. 18. pag. 765. (f) cap. 62. omnes fideles dist. 1. de consecrat. & cap. 10. dist. 2. de consecrat. (g) cap. 16. 17. 19. 21. dist. 2. de consecrat. (h) l. 5. de synodo cap. 1. n. 7. pag. 125. edit Romæ 1748. (i) tom. 1. part. 1. de ritibus a pag. 419. (k) sess. 13. Can. 9. (l) sess. 13. cap. 8. & sess. 22. cap. 6. de sacrificio Missæ.

annua satisfat per sacrilegam Domini manducationem. Item: frequens confessio & communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota predestinationis. Alii elapso primum sæculo sine personarum delectu, frequentiore imo quotidianum suadebant communionis usum, aliis econtra contra frequentiore, multo magis quotidianum ejus usum insurgentibus, ut referunt Sanchez (m) Card. de Lugo (n) Cardenas (o) &c. Interim jubente ac approbante Innocentio XI. 12. Febr. 1679. promulgatum est Decretum: ubi statuitur: ut unusquisque digne, pro devotionis & preparationis modo, varius aut crebrius Domini corporis suavitatem degustet. Apud Benedictum XIV. (p) Legi merentur S. Franciscus Salesius (q) & Joan. Taulerus. (r) &c. Amort. (s) refert etiam decretum S. Congregationis Cardinalium S. Conc. Tridentini Interpretum, & librum P. Joannis Pichon S. J. an. 1746. editum, Leodii altero anno recusum, & de novo ob aliquas censuras Episcoporum Galliae emendatius Alsaciae vulgatum, (t)

XXVIII.

Respectu sumentium nec ex divino nec Ecclesiae præcepto, est necessaria Communio sub utraque specie. Ante Sæculum 14. hanc necessitatem nullus defendit: primus erat Petrus Dresdensis Pragæ ludi-Magister, qui teste Ænea Sylvio (u) Jacobello Misnensi tunc Pragæ concionatori, hoc prædicandi auctor fuit. His adhæsit Joan. Hus, a quo in Bohemia sunt exorti Taboritæ a quadam urbe sic dicti auctore

H 2

ctore

(m) Disp. 22. (n) de Euchar. disp. 17. (o) Crisis theolog. tom. 3. disp. 66. (p) l. 7. de synodo cap. 12. n. 8. pag. 227. (q) Philoteæ part. 2. cap. 20. (r) serm. 4. in festo Ven. Sacramenti. (s) tom. 2. theol. pag. 127. (t) l. cit. pag. 129. (u) in histor. Bohemorum cap. 35.

Etore Joan. Zisca: *Calixtini* ab usu calicis duce *Roquesane*: *Carlostadius* an, 1521. Witembergæ usum calicis restituens: *Lutherus* dicens (x) se duplicem approbare speciem, si Concilium unicam præscriberet, & vicissim. *Calvinus*. (y) & quidam Græci recentiores utramque speciem ut fidei dogma retinentes, teste *Arcudio*. (z) In ipsa S. scriptura unica sæpe species refertur, cui idem effectus tribuitur. Sic cognoverunt eum in fractione panis. (a) Ad quem locum August. Hieron. Theophylactus, Beda &c. dicunt, Christum discipulis in *Emaus* euntibus Eucharistiam porrexisse. De primis Christianis dicitur: *erant perseverantes in Doctrina Apostolorum, & communione fractionis panis*. (b) Conc. constantiense contra Joan. Hus & Hieronymum a Praga definit 1. morem laicos sub una specie communicandi, *ad evitanda aliqua pericula & scandala esse rationabiliter introductum*. 2. Hunc morem esse legem minime pro libitu mutandam. 3. Erroneum esse, si quis dicat, hanc legem observare, esse sacrilegum aut illicitum. 4. Vocat hæreticos oppositum tenentes. *Basileense* idem decernit contra *Taboritas*, *Calixtinos*. &c. Vid. *Cabassutius*. (c) Tridentinum (d) definit, utramque speciem nec esse a Deo præceptam, & Ecclesiam justis de causis unicam induxisse speciem panis, cum æque sub eo integer sumatur Christus. fuit in Tridentino agitatum de restituendo calice, sed hanc rem ad Pontificem esse referendam decrevit. (e) *Pius IV.* an 1563. sub certis restrictionibus a *Basileensi Bohemis* præscriptis, aliquibus Germanis Episcopis

(x) In l. de forma missæ. in l. de captivitate Babylon. & l. de Saxonica visitatione. (y) l. 4. Institutionum cap. 17. (z) l. 3. Concordiæ circa Eucharistiam c. 50. pag. 320. (a) Lucæ 24. (b) Act. 2. v. 42. (c) in notitia Eccles. pag. 591. (d) sess. 21. cap. 1. 2. 3. & Can. 1. 2. 3. (e) sess. 22.

pis usum calicis concessit, quia vero hoc indulto multi abusi, Jacobellianam hæresin suscitarent, *Pius V. & Gregorius XIII.* revocarunt hoc indultum. Ob eandem rationem *Martinus V.* in Paschate utramque speciem laicis concedens, brevi id & in Paschate fieri prohibuit, teste *Henrico Kalteisen* Archiep. Nidrosiensi. (f) Licet usque ad Sæc. XII. in publicis conventibus duplex species sumpta, imo etiam infirmis statim peracto sacrificio communicantibus duplex species porrecta fuerit ex Conc. Toletano XI. an. 675. adeoque & Viatici loco data fuerit, ut colligitur ex *Mabillonio*: (g) imo adhuc hic usus tempore *Guillelmi de Campellis* an. 1121. defuncti obtinuerit, nec tempore *S. Thomæ* an. 1274. defuncti in omnibus Ecclesiis invaluerit communio sub una specie; tamen post Conc. Constantiense in Ecclesia latina ita fuit recepta, ut sine speciali dispensatione non licuerit laicis utramque speciem porrigere. Sic etiam antiquitus sæpe unica sumebatur species, dum erat usus Eucharistiam secum domum portandi, & privatim sumendi, ut *Christianus Lupus* (h) dicat: *nullum, qui utramque speciem domi servaret, autsumeret, novi laicum, nisi Gorgoniam Nazianz. Gregorii germanam.* Monachi Cluniacenses teste *S. Udalrico* (i) in infirmitate panem consecratum in vino non consecrato intinctum accipiebant; sic infirmi post sacrificium non statim communicantes, necessario sub sola panis specie poterant Eucharistiam sumere, quia prohibitum erat, post Missam aliquid de sanguine reservare. Infantes, licet etiam sub utraque specie communicaverint, sæpe sub sola vini spe-

H 3

cie

(f) In disputat. contra Bohemos. Apud Canisium tom. 4. p. 2. antiquarum lectionum (g) part. 1. ad Sæc. 3. Benedict. pag. 53. (h) in dissert. de *S. Leonis IX.* actis. tom. 3. (i) l. 3. antiq. consuetudinum ord. cluniac.

cie accipiebant Eucharistiam, teste Leone Allatio & Hugone a S. Victore, (k) Imo nunc solus sanguis apud graecos datur infantibus teste Juenin. (l) Sic & in antiquo Ordine Romano praecipitur, ut in coena Domini totus sanguis consumatur, ac solum Corpus Christi in Parasceven reservetur. Plura Martene, Juenin (m) Tournely (n) Berti. (o) &c.

XXIX.

Sub unica specie continetur totus & integer Christus, & tota gratia necessaria ad salutem. Ipsa Scriptura eundem effectum duplici, quem uni speciei assignat: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam eternam (p). Item: Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum (q). Et disjunctive: Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit &c. (r) Conc. Constantiense Sess. 13. definit: integrum Christum tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri. Basileense ait: Eucharistia, sive quis sub una specie, sive sub duplici communicet, proficit digne communicantibus ad salutem. Cum in ipso Tridentino Melchior Canus ex Ordine Praedicat., Antonius Uglia Franciscanus, Sigismundus Fedrius ejusdem Ord. &c. propugnaverint, per utramque speciem, uberiores conferri gratiam, imo multi frustra restitutionem calicis urgerent, noluit Tridentinum hac de re quidquam decidere, sed erat contentum dicendo: sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi: ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defrau-

(k) l. 1. de sacram. c. 20. (l) comment. de sacram. de Euchar. pag. 268. (m) l. cit. a pag. 265. (n) tom. 3. theol. de Euchar. a pag. 420. (o) tom. 7. de disciplinis Eccles. a pag. 227. (p) Joan. 6. v. 55. & 57. (q) ibid. v. 59. (r) 1 Cor. 11. v. 27.

defraudari, qui unam speciem solam accipiunt (s). Vid. Pallavicinus (t). Sic Franciscus Blancus Archiep. Compostellanus Tridentino præsens ait: Patres provide voluere declinare controversiam scholasticam, hinc dixerunt: nulla gratia necessaria. Hinc ait Benedictus XIV. (u): Noluerunt siquidem definire, an isti participes fierent tota ubertate gratia, qua donantur illam sub utraque specie degustantes: non solum autem inutile sed incongruum esset in Diocesana Synodo questionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam.

XXX.

Soli Sacerdotes sunt Consecrationis Ministri. Hoc est de fide. Christus solis Apostolis, eorumque Successoribus, per verba: hoc facite in meam commemorationem, dedit potestatem consecrandi. Ita cum antiquis Conciliis & SS. Patribus Concil. Lateranense IV. Florentinum, ac Tridentinum (x) Sic jam Conc. Nicænum can. 18. Diaconorum audaciam repressit, dicens: Neque regula, neque consuetudo tradidit, ut hi, qui offerendi non habent potestatem, his, qui offerunt, corpus Christi porrigant. Apocrypha habetur epistola ad Jacobum fratrem Domini, ubi dicitur: Tribus gradibus commissa sunt Sacramenta divinorum secretorum, id est, Presbytero, Diacono, & Ministro (y). S. Petrus (z) dicens: Vos autem genus electum, regale Sacerdotium. Et S. Joannes (a): Fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo Patri suo; loquuntur de Sacerdotibus improprie sumptis, ratione hostiæ spiritualis a quolibet fidei per preces & bona opera offerendæ, ut S. Petrus se ipsum explicat: Sacerdotium S. offerre

(s) Sess. 21. cap. 3. de communione. (t) in histor. trident. l. 12 c. 2. (u) l. 7 de synodo cap. 11, pag. 221. (x) sess. 22. cap. 1. & Can. 2. de sacrificio missæ. (y) cap. 23. de consecrat. dist. 2. (z) 1 Petri 2. v. 9. (a) Apocal. 1. v. 6.

offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo (b). Sic Tertullianus (c) volens, omnes Christianos debere esse monogamos, seu unius uxoris viros, & addens: nonne & laici Sacerdotes sumus, aut vocat omnes in sensu explicato Sacerdotes, vel quod tales sint dispositivæ: adeoque præscribit monogamiam, ne ponant impedimentum ad Sacerdotium, ad quod applicari possunt. Dein potest etiam dici, Tertullianum in hoc libro esse jam suspectum, quia cum Montano aperte secundas nuptias damnat, licet Catholicos nondum vocet psychicos (d).

XXXI.

Eucharistia dispensandæ ordinarii Ministræ sunt Sacerdotes, Diaconi extraordinarii. De Sacerdotibus res explorata est. S. Paulus ait: Sic nos existimet homo ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei (e). Ipsum Diaconorum nomen a voce διακονέω, seu ministrare, sicut Sacerdotum a sacrificando, provenit, ut ait S. Isidorus (f). Hinc sunt tantum ministri in levamen Sacerdotum. Sic ait Conc. Aquisgranense an. 816: Sicut in Sacerdote consecratio; sic in Ministro dispensatio Sacramenti est: Ille oblata sanctificat, hic sanctificata dispensat. Apostoli aliis negotiis impediti, septem elegerunt Diaconos, etiam Eucharistiæ in publicis charitatis conviviiis ministrandæ præfectos. In antiqua præprimis Ecclesia Diaconos Eucharistiam ministrasse populo, constat, ut probat cum aliis Juenin (g).

Cum

(b) 1 Petri 2. v. 5. (c) 1. de exhortatione castitatis c. 7. (d) ita indicatur in quæstionibus criticis quæst. 7. in 1. Tertulliani de præscriptionibus brevibus notis illustrato ad usum theologiæ Salisburgensis edit. 1752. Salisb. (e) 1 Cor. 4. v. 1. (f) 1. 7. etymolog. c. 12. (g) comment. de sacram. quæst. 5. de Euchar. pag. 223.

Cum & ibi in necessitate ac tempore persecutionis ipsi laici tam sibi, quam aliis Eucharistiam administrare potuerint, hic tamen usus indiscriminatum & sine necessitate in aliquibus locis vicens, jam a Conc. Rhemensi est reprobatus (h), & a Conc. Parisiensi VI. cap. 45. teste Martene (i). Quod Diaconi indiscriminatum nequeant dispensare Eucharistiam, aperte colligitur ex Conc. Arelatensi II. an. 452. (k) dicente: *In Secretario Diacono inter Presbyteros sedere non licet, vel corpus Christi presente Presbytero tradere non presumat: quod si fecerit, ab officio Diaconatus abscedat.* Ex Carthaginensi IV. (l): *Diaconus presente Presbytero Eucharistiam populo, si necessitas cogat, jussus eroget.* Gelasius I. (m) absentibus duntaxat Presbyteris id concedit Diaconis. Sic legimus: *si necessitas evenerit, & Presbyter non fuerit presens, Diaconus suscipiat Pœnitentem (non sacramentaliter, ut dicemus) ac det S. Communionem.* In ipsa ordinatione acquirunt jam potestatem Eucharistiam administrandi, si nempe delegentur. Minor fuit difficultas in administratione S. Calicis, quam Corporis Christi, ut in Sæc. XIII. adhuc ex S. Thoma (n) colligitur dicente: *Diaconus dispenset sanguinem, non autem corpus, nisi in necessitate jubente Episcopo vel Presbytero.* Conc. Arelatense I. an. 314. can. 15, & Ancyranum eodem anno, dicentia: *Diaconos offerre panem & calicem, sunt certe intelligenda, quod offerant, hoc est, porrigant, ministrent &c.*

XXXII.

Infantibus statim post baptismum fuisse datam Eucharistiam, ex antiquitate constat: ut probat Martene.

I

(h) Cap. 29 dist. 2. de consecrat. (i) tom. 1. l. 1. de ritibus pag. 423. (k) Can. 15. (l) Can. 38. (m) in ep. ad Episcopos Lucanæ. (n) 3. p. q. 82. art. 3.

tene (o). Hunc morem a Græcis adhuc sua ætate fuisse retentum observat *S. Thomas* (p), & etiamnum vigere testatur *Ar-
cudius* (q). In Ecclesia Latina hujus ritus vestigia adhuc
inveniebantur apud *Hugonem a S. Victore* (r) in Sæc. XI.
& *Guibertum Abbatem* in Sæc. XII. (s). Subsequentibus
vero temporibus non reperitur amplius vestigium. Hinc
Tridentinum (t) ait: *parvulos usu rationis carentes nulla obli-
gari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ communionem - -
neque ideo tamen damnanda est antiquitas.* Ob Conc. Late-
ranense (u) docent plerique, omnes pueros, statim ac
doli sunt capaces,, obligari ad confessionem & commu-
nionem in Paschate, postquam ad annos discretionis perve-
nerint. *Benedictus XIV.* (x) egregie advertit, majorem
requiri discretionem ad Eucharistiæ sumptionem, quam
ad confessionem; ideo determinari non posse, quo anno
hæc maturitas ad Eucharistiæ excellentiam rite penetran-
dam adveniat. Verum, ait idem immortalis Pontifex (y)
*Doctores communiter fatentur, tantam non desiderari ætatem,
ut quis in mortis articulo & possit & debeat Ss. Viatico muniri.*
Pariter in eodem morbo licitum, pium & laudabile esse
sæpius repetere Ss. Viaticum, nullus alicujus nominis
Theologus negat, ait *Benedictus XIV.* (z) Dissentiunt
quidem circa tempus, quod intercedere debet, ut in ea-
dem infirmitate denuo non jejuno possit dari Eucharistia.
Rem ita decidit nunquam satis laudandus *Benedictus XIV.*
Abstrahat Episcopus ab hisce questionibus, solumque Parochis
insti-

(o) De antiquis Ecclesiæ ritibus tom. 1. l. 1. c. 1. art. 15 (p) 3.
p. q 80. art. 9. ad 3. (q) l. 3. de sacram. Euchar. cap. 11.
(r) l. 1. de sacram. c. 20. (s) l. 1. de pignoribus sanctor. c. 2.
(t) sess. 21. cap. 4. (u) in cap. omnis utriusque sexus De
poenit. & remiss. (x) l. 7. de synodo cap. 12. pag. 224 (y) loc.
cit. n. 3. (z) l. cit. n. 4. pag. 225.

insinuet, posse & debere Ss. Viaticum in eadem infirmitate iterum, & tertio administrari &c.

XXXIII.

Cum Eucharistia sit Sacramentum vivorum, necessario præsupponit hominem in gratia sanctificante constitutum, & sic non confert gratiam *primam*, sed *secundam*, seu augmentum gratiæ. Florentinum (a) & Trident. (b) dicunt: instituta est Eucharistia *tanquam spiritualis animarum cibus, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit: qui manducat me. &c.* Cibus vero non ordinatur ad mortuos, sed ad vivos. Pariter Trident. (c) Definit: *Si quis dixerit vel præcipuum fructum Ss. Eucharistia esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios fructus provenire, anathema sit.* Primarius enim effectus est gratia sanctificans *nutritiva* animæ. Nec *directe* remittit peccatum mortale, ut pluribus probat Tournely. (d) Sed duntaxat, ut ait Trident. (e) *Liberat a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservat.* Sic Catechismus Rom. (f) ait *prima gratia omnes præditos esse oportet, antequam S. Eucharistiam ore contingere audeant.* Est enim instituta per modum cibi & potus, qui non significat resurrectionem à morte peccati, sed nutritionem, quæ supponit hominem vivum. Licet S. Antoninus, Durandus, Paludanus, Sylvius &c. Velint, Eucharistia etiam *immediate* remitti peccatum mortale, in casu, quo quis invincibiliter inscius talis peccati, saltem in genere imperfecte contritus ad ipsam accedit. Adducere juvat verba *Benedicti XIV. (g) adhuc sub opinione posita*

I 2

(a) In decreto unionis. (b) sess. 13. cap. 2. (c) sess. 13. Can. 5. (d) tom. 3. de Euchar. pag. 435. (e) sess. 13. cap. 2. (f) part. 2. de Euchar. n. 51. (g) l. 7. de synodo c. 11. pag. 221.

posita est alia controversia. Quam theologi examinant: num *SS.* Eucharistia causet per accidens primam gratiam? hoc est, an fidelis prudenter existimans se esse in gratia, si ad Eucharistiam saltem attritus accedat, consequatur remissionem lethaliū, quorum est invincibiliter oblitus? enimvero irrisionibus se exponeret Episcopus, qui inter hasce scholasticorum tricas sese implicaret, præsertim cum de rebus agatur, quæ unice pendent a divina Institutione nobis hætenus per Ecclesiam non manifestata.

XXXIV.

Eucharistia est verum sacrificium. Ita definit Tridentinum. (h) Si quis dixerit in Missa non offerri Deo verum & proprium sacrificium, aut quod offerri non sit aliud, quam nobis Christum ad manducandum dari: item: si quis dixerit missæ sacrificium tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium: vel soli prodesse sumentis: neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus offerri debere, & si quis dixerit blasphemiam irrogari *SS.* Christi sacrificio in cruce peracto per Missæ sacrificium, aut illi per hoc derogari, anathema sit. Disputabant quidem primitus Patres, an Christus se ipsum Patri obtulerit sacrificium in cœna? tandem omnes affirmativæ sententiæ consensisse refert Natalis (i) ex Palavicino per literas Archiep. Jadrensis. (k) Sacrificium est quadruplex. 1. Latreuticum, quod specialiter offertur ad recognoscendum supremum Dei Dominium, & contestandam omnimodam nostram a Deo dependentiam. Hoc erat præstantissimum apud

(h) Sess. 22. can. 1. 3. & 4. (i) tom. 18. hist. Eccles. pag. 767.
(k) in histor. Conc. Tridentini.

apud Hebræos, ac dicebatur *holocaustum*, ubi nil cedebat in usum hominum, sed tota victima igne consumebatur. Si res solidæ, panis, ovis &c. Offerebantur, vocabatur *victima*: si fluidæ ut lac, vinum &c.: *Libamen*. Sacrificium pro peccato partim cremabatur, partim in usum sacerdotum cedebat, qui residuo vescebantur in atrio templi, unde & peccata populi seu victimas pro peccato oblatas comedere dicebantur. *Hostia pacifica* in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, aut novis impetrandis oblata, partim cremabatur, partim a Sacerdotibus, ac offerentibus edebatur. 2. *Eucharisticum* seu pro gratiarum actione. 3. *Impetratorium* seu pacificum, pro beneficiis impetrandis. 4. *Propitiatorium* pro remissione peccatorum.

Cum sacrificium sit oblatio rei sensibilis cum aliqua eius destructione seu immutatione, soli Deo per legitimum Ministrum facta, ad recognoscendum supremum ejus Dominium: Sequitur 1. quod principale sit contestatio supremi Dei in omnes creaturas Domini, adeoque sit laus laus; secundarium vero quasi sit, ut nova beneficia impetret, & peccata remittat, adeoque sit *impetratorium* & *propitiatorium*. Sicut Eucharistia ut Sacramentum primario respicit nostram sanctificationem, & quasi secundo, (licet etiam ex opere operato seu directe) liberat a culpis quotidianis, & a mortalibus præservat, ut ait Trident. 2. Sequitur, Eucharistiam esse etiam verum sacrificium: ut Bellarminus (l) Tournely (m) & alii Fusius probant. Adest enim Minister debite ordinatus, nempe Sacerdos, Sic ait Trid. (n) una enim eademque est hostia: idem nunc offerens sacerdotum Minister.

(l) l. i. de missa cap. 6. (m) tom 3. de Euchar. pag. 441. (n) sess. 22. cap. 2.

Ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. Adest res externa sensibilis, nempe panis & vinum, quæ convertuntur: & facta conversione ipsæ species sensibiles, sub quibus latet Christus, tanquam Hostia ipsa, quæ vere immutatur, dum ex suo statu *naturali*, in quo existit *ex se visibilis* & sine aliquo velamine, transit in statum *sacramentalem*, ubi latet *invisibilis*, & sub speciebus panis & vini: dein fit per modum cibi & potus, rursus *vi verborum* corpus a sanguine separatur, sicut revera in sacrificio crucis sanguis a corpore fuit separatus, dum latus Christi fuit apertum. Fit in Altari tanquam loco sacrificiis destinato: fit ad contestandum Dei Dominum, & sic est Latreuticum: in gratiarum actionem pro summa hac gratia: & est Eucharisticum; prodest tam summenti, quam *vivis & defunctis*, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus, ut ait Trid. (o) Ergo est etiam impetratorium & propitiatorium. SS. Patres itaque dicentes, sacrificium Eucharisticum fieri in *commemorationem* & memoriam sacrificii cruenti, minime excluderunt rationem veri sacrificii, cum utraque simul stare possint. Sic sacrificium crucis est quidem unicum, & verum sacrificium, ex quo omnia reliqua suam virtutem & efficaciam sortiuntur, & quod unicum solvit pretium nostræ redemptionis; ita tamen, ut hoc pretium redemptionis a Christo in morte sua solutum, debeat nobis per alia a Christo ad nostram salutem instituta applicari & communicari, ut & meritorum ipsius participes efficiamur. Hinc neque requiritur, ut in sacrificio hoc incruento hostia proprie mactetur, & occidatur; sufficit enim *mactatio mystica*, quæ *vi verborum* sanguis a corpore

sepa

separatur, & ipse Christus sub speciebus contentus, ordinatur ad manducationem, adeoque consumptionem.

XXXV.

Sacrificii essentia consistit in consecratione. S. Gregorius Nyssenus (p) ait: *Cum corpus suum Discipulis edendum, & sanguinem bibendum praebebat, tunc aperte declaravit Agni Sacrificium jam esse peractum.* Illustr. Bossuet (q) ait: in ipsa consecratione hostiam immolari: ibi enim Christus praesens sistitur in statu quodam mortis, dum corpus a sanguine vi verborum separatur, & per modum cibi & potus exhibetur, adeoque hostia vere immutatur, §. praeced. Dein Sacerdos nil tam perspicue in persona Christi facit, quam consecrationem, dicendo: *hoc est corpus meum*, quibus prolatis ipsum Christum sub speciebus praesentem exhibet, immutat, ac eo ipso Patri Coelesti offert: in oblatione enim ac immutatione victimae potissimum essentia sacrificii consistit. Hinc *sumptio non videtur proprie ad essentiam sacrificii pertinere*: cum Juenin (r) Habert (s) Billuart (t) &c. Sumptio enim non fit a Sacerdote in persona Christi, sed in propriam utilitatem, ac fit etiam a laicis, qui certe non sacrificant; imo holocausta penitus igne consumpta erant vera & praecipua Sacrificia, quin aliquid fuerit sumptum; adeoque sumptio est potius participatio sacrificii jam quoad essentiam in ipsa consecratione perfecti. Quidquid Tournely (u) cum aliis dicat, Sic de fide est Christum consecrasse: cum vero communicasse, licet

(p) Orat. 1. in Christi resurrectione. (q) tam in expositione missae, tum in exposit. doctrinae Cathol. circa sacrificium. (r) comment. de Sacram. pag. 284. (s) tom. 5. de Euchar. pag. 633. (t) tom. 17. theol. dissert. 8. art. 2. de Euchar. pag. 473. (u) tom. 3. de Euchar. pag. 465.

licet sit probabilius, non tamen fide certum est; sic reprehenduntur Sacerdotes *sacrificantes*, sed non *communicantes* (x). Ac in ipsa sumptione hostia nonnisi *localiter* mutatur. Spectat itaque ad *integritatem* & *perfectiorem* sacrificii, quod est institutum, ut sumatur saltem a Sacerdote *sacrificante*: debet vero distingui *ipsa essentia*, & id, ad quod aliquid est institutum: sic bene Ecclesia præcipit, ut Sacerdoti subita morte aut alia incapacitate post consecrationem correpto, alius etiam non jejunos substituat, qui utramque speciem sumat, ut compleatur totum sacrificium juxta institutionem Christi. Hinc bene Conc. *Toletanum* XII. (y) ait: *Quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse cognoscitur?* En! ait Sacerdotes debere esse sacrificii participes. Et Gelasius Papa *grande sacrilegium* vocat, si celebrans non sumit utramque speciem (z). Sic certum est, in Parasceve non *sacrificari*, quia nulla ibi fit *consecratio*, bene tamen *sumptio* hostiæ pridie consecratæ. Pariter *jure divino* tenetur Sacerdos *utramque speciem consecrare*. Id Christus exemplo docuit, ac præcepit, ut definit *Trident.* (a) Incruentum sacrificium enim debet repræsentare sacrificium cruentum in cruce oblatum, in quo sanguis a corpore fuit separatus, adeoque & *vi verborum* hæc separatio fieri debet, ut & fiat expressa significatio sanguinis effusi. Quod *Raphael Volaterranus* dicat, Innocentium IV. & VIII. Norvegis & aliis septentrionalibus populis ob penuriam vini dispensasse in consecrando calice, videtur fictitium, quia teste *Juenin* (b) nil invenitur in Decretis Innocentii IV.

XXXVI.

(x) Cap. 11. relatum De consecrat. dist. 2. (y) Cap. 11. de consecrat. dist. 2. (z) ibid. cap. 12. (a) sess. 22. cap. 1. (b) comment. de Sacram. pag. 285.

XXXVI.

Nunquam vinum ex contactu hostiæ consecrata proprie sanctificatur & consecratur. Poterant aliqui ex illo more: quo antiquitus Sacerdotibus & Altaris Ministris purus sanguis, reliquis vero communicantibus in defectu tantæ copiae sanguinis consecrati, sanguis vino non consecrato mixtus dabatur: putare, ex illo contactu sanguinis & vinum consecrari, vel vinum per solam immissionem hostiæ consecratæ consecrari. Sic *Mabillon* (c) & *Martene* (d) Plura talia adducunt testimonia, ex quibus hæc falsa opinio colligi posset. Pontificale Apamienſe describens in Syria ritus Parasceves ait: *Divisa hostia in tres partes, tertiam partem in calicem mittat, nihil dicens, sic sanctificatur vinum non consecratum per corpus Domini immisſum.* Pontificale Constant. in communione infirmi ait: *Tunc tradat ei Sacerdos Eucharistiam Domini Corporis intincto vino, & vinum tali intinctione sanctificatum, in Christi sanguinem transmutatum.* Ordinarium Cusentinum an. 1203. a Luca Archiepiscopo digestum: *De hostia dominici corporis in calicem mittant, ita, ut vinum in sanguinem consecratur.* Et sic plura alia. Sed cum ante Sæculum IX. nullum talis inanis consecrationis sit vestigium, nec antiquior *Amalario* Auctor inveniatur, ac reliqua Ritualia aperte contrarium doceant, & *S. Bernardus* (e) *Jacobus a Vitriaco* (f) *Joan. Belethus* Doctor Parisiensis sub finem Sæc. XII. (g) *Guillelmus Durandus* (h) Episc. Mimatenſis &c. tali consecrationi adversentur, & ex professo hanc sententiam refutent:

K

&

(c) In prævio commentario ad ordinem Romanum. (d) tom. 1. l. 1. de ritibus pag. 427. (e) epist. 69. ad Guidonem abbatem. (f) in historia occident cap. 38. (g) in l. de divinis officiis cap. 99. (h) l. 6. rationalis cap. 75.

& specialia verba pro *Calice*, specialia pro *Corpore* sint instituta; merito huic erroneæ opinioni resistimus, si revera ita tenuerint: dici enim potest, verbum *sanctificare*, *consecrare*, latius fuisse sumptum, sicut nonnunquam & aquam lustralem, *consecratam*, hoc est, *benedictam* vel *sacratam* vocamus. Missa *bifaciata*, *trifaciata*, *quadrifaciata* dicebatur, quando plures Missæ ad Offertorium sæpius iteratæ, tandem sub communi Canone celebrabantur. adversus has scribit *Petrus Cantor*. (i) Has missas olim fuisse factas scribit *Martene* (k) & earum meminit *Georgius Cassander*. (l) Missa *sicca*, vel *Nautica* in navigationibus marinis, aut in subsidium ægrotorum in domibus privatis, vel in gratiam defunctorum vespere sepulchrorum, post prandium celebrabatur loco Missæ perfectæ: nam Sacerdos stola indutus dicebat collectam, Epistolam, Evangelium, præfationem, orationem Dominicam, omisso Canone & consecratione, tunc communicabat infirmum ex secum jam asportata S. Hostia, aut sacras Reliquias loco Elevationis præsentibus ostendebat, & missam per orationem post communionem finiebat. S. *Prudentius* Trecentis Ep. in medio Sæc. 9. (m) *Durandus* (n) & Concilium *Parisiense* an. 1212. hujus missæ *sicce* mentionem faciunt, hinc ejus initium non est referendum ad *Guidonis de Monte Rocherii* circa an. 1333. florentis (o) tempora. Vid. Cl. *Martene*. (p)

XXXVII.

Canones antiquiores obligabant Parochianos ad missam Parochialem diebus festivis, imo tribus continuis Dominicis non compa-

(i) In verbo abbreviato. (k) tom. 1. l. 1. de ritibus pag. 273. (l) in præfat. ad ordinem Romanum. (m) in suo MS. pontificali. (n) l. 4. rationalis cap. 1. (o) in Enchiridio Sacerdotum tract. 4. cap. 7. (p) tom. 1. l. 1. de ritibus pag. 273.

comparentes pœnis Ecclesiasticis compellebant. Leo IV. (q) Retherius Veronensis Ep. (r) Herardus Turonensis Ep. (s) expresse definierunt: nullus alterius Parochianum nisi in itinere, si sibi placitum fuerit, recipiat. Conc. Illiberitanum Can. 21. medio Sæc. III. Sardicense Can. 11. circa Sæc. 4. Ravennense an. 877. Can. 12. pœnam Ecclesiasticam tulerunt super eos, qui tribus continuis Dominicis non comparent. Conc. Nannetense Can. 1. an. 895. statuit: ut Dominicis & festis diebus Presbyteri, antequam missas celebrent, plebem interrogent: si alterius Parochianus in missa sit, qui proprio contempto presbytero ibi missam velit audire: quem si invenerit, statim ab Ecclesia abiiciant. (t) Jam Conc. Quini -- sextum Can. 80. statuit, ut tribus Dominicis non comparens, si quidem sit Clericus deponatur, si laicus, segregetur. Conc. Arelatense an. 1260. Can. 15. Viris religiosis prohibet sub pœna suspensionis a predicatione & confessionibus audiendis, ne laicos diebus dominicis & solennitatibus præcipuis recipiant ad divina, nec horis illis conciones in Ecclesiis suis habeant, quibus in parochiis Missarum solennia celebrantur. Rituale Diocesis Senonensis jussu Card. Borbonii editum, privat eum communione paschali, nisi tres infra hebdomadas saltem semel Parochialem missam die dominica audierit. Joan. Ep. Nannetensis (u) an. 1383. & 1389. sub pœna excommunicationis præcepit Rectoribus, Vicariis, capellanis, ut diebus Dominicis inquirent, & alta voce publice præcipiant, ut Parochiani alieni, exceptis peregrinis, famulis & ancillis ac viatoribus transitum illa hora facientibus vadant ad proprias Parochiales Ecclesias. Idem vi-

K 2

guic

(q) in hom. de cura pastoralis. (r) in synodica ad presbyteros. (s) in suo capitulari n. 29. (t) cap. 2. de Parochiis. (u) in suis decretis synodalibus.

guit in Diœcesi Trecorensi, Rhedonensi, &c. Eadem excommunicationis in statutis Harduini Ep. Andegav. legitur. Apud Martene. (x) an. 1357. coram Innocentio VI. lis agebatur a Parochis, quorum causam agebat Richardus Archiep. Armachanus, sed morte præventus finem expectare non potuit. Tandem Sixtus IV. an. 1472. ex ordine Fratrum Minorum decrevit: (y) *Fratres Mendicantes non prædicent, populos Parochianos non teneri audire missam in eorum Parochiis diebus festis & Dominicis: cum Jure sit cautum illis diebus Parochianos teneri audire missam in eorum Parochiali Ecclesia; nisi forsan ex honesta causa ab ipsa Ecclesia se absentarent.* Et quidem: non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis ac privilegiis. Sic Augustinus Patricius (z) refert quasdam propositiones an. 1443. a certis quibusdam in Diœcesibus Taurinensi & Astensi defensas: quarum prima apud Natalem (a) sonat: *Parochiani non tenentur de Jure Dominicis diebus & solemnibus, missas in propriis Ecclesiis Parochialibus audire, sed ubi pro sua devotione maluerint prætermittis suis Parochiis.* &c. Quæ ut erronea fuit damnata a Conc. Basileensi, decreto pridie Idus Februarii an. 1444. edito. Ipsum Tridentinum Parochianos non excommisere videtur dicens: *moneant eundem populum, ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus dominicis & majoribus festis accedant.* (b) Item: *moneatque Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest (justa enim ex ratione nec potest nec debet esse contrarius Parochus) ad audiendum verbum Dei.* (c) Quod aliqui

(x) Tom. 1. l. 1. de ritibus pag. 333 (y) in constitut. vices illius. (z) in histor. Conciliorum Basileensis & florentini cap. 137. (a) tom. 17. histor. Eccles. pag. 203. (b) sess. 22. in decreto de observandis & evitandis in celebratione missæ. (c) sess. 24. cap. 4. de reformatione.

aliqui cum Zerola producant declarationem congregationis Tridentini Interpretum, hujus tenoris: *congregatio censuit hanc pœnam excommunicationis etiam in casu notabilis negligentia aut contumacia nullo decreto Concilii impositam fuisse.* Merito hæc declaratio Cl. Juenin (d) apocrypha videtur, cum plura Concilia ac statuta citata, poenas Eccles. decreverint, imo hæc S. congregatio Archiep. Calaritano, Diocesanos sine justa causa in Parochiali Missa non comparentes, anathema dicenti, iusserit, *ut illud anathematis remedium non nisi ex gravi causa adhibeat.* Gravis vero certe erit causa, *notabilis negligentia, aut contumacia.* Adhuc post Tridentinum idem rigor servabatur. Gregorius XIII. post S. Congregationis Examen probavit Concilium Rhotomagense sub Card. Borbonio an. 1581. habitum speciali Rescripto an. 1582. edito: item Rhemense sub Card. a Guisio an. 1583. celebratum confirmavit an. 1584. & Conc. Burdigalense I. Apostolicis Literis munivit, ubi expresse anathema dicitur iis, qui tribus Dominicis continuis non comparent in parochiali officio. Idem, Synodus Turo-nensis Provinciæ an. 1583 *juxta SS. Patrum antiqua decreta renovat.* Conc. Provinciæ Burdigalensis sub Card. de Sourdis Archiep. Burdigal. an. 1624. renovat excommunicationem ab Eliberitano & Sardicensi latam, in tribus Dominicis continuis non comparentes. Comitia Generalia Cleri Gallicani Parisiis anno 1655. præsentibus ultra 30 Episcopis definierunt, Tridentinum nunquam exemisse Parochianos a frequentanda Parochiæ debito. Synodus Lingonensis an. 1679 ait: *Excommunicatos denuntiamus eos, qui per tres dies dominicos continue sequentes a Missa Parochiali abfuerint.* Sic anno 1659 Alexandro VII. oblata fuit hæc propositio

K 3

Ande-

(d) Comment. de Sacram. pag. 307.

Andegavi typis expressa: *Nullus in foro conscientiae Parochiae suae interesse tenetur: nec ad annuam confessionem, nec ad Missam, nec ad audiendum Verbum Dei.* Respondit Pontifex: *Illam propositio quoad primam & secundam partem accepta, est erronea & temeraria: & quoad tertiam servetur dispositio Concilii Tridentini.* Et addit: *Suppositis vero privilegiis Apostolicis nullam meretur censuram.* Ex eo, quod Ordinibus Regularibus certa sint data privilegia, solennia celebrandi officia, praedicandi &c. nondum evidens est, & ipsos fideles accepisse privilegia, in suis parochialibus Ecclesiis non comparendi; nisi & ipsis hoc specialiter sit indultum, ut sciimus, de multis Nobilibus, quibus concessum est in privatis Palatii sui capellis audire Missam, hac sola obligatione, ut in solennioribus festivitatibus publice compareant, & Communionem Paschalem recipiant. Dein rursus non sine fundamento distinguitur praeceptum audiendi Missam, cui fideles satisfaciunt, dummodo diebus festis intersint Sacro: & praeceptum *in Parochiali Ecclesia* ad minimum semel intra tres Dominicas comparendi, & ibi Missas, Conciones, ac Catecheses audiendi. Hinc in Ecclesiis non parochialibus communiter divina habentur eo tempore, quo in Parochialibus jam sunt finita, ne ullum fiat praedictum. Sic Petrus de Grammont Archiepisc. Bysuntinus acriorem an. 1691 vulgavit censuram contra libellum Bysuntianum an. 1689 evulgatum, quo rursus defendebatur, Parochianos non teneri comparere in Parochia ex ipso Tridentino. Quae adducuntur ex venerandis SS. Pontificum bullis, difficultatem prorsus tollere non videntur: Sic Gregorius IX an. 1227. injunxit Primatibus, Archiep. &c., ut Fratres Praedicatores ad praedicandum admittant. Bonifacius VIII. circa an. 1295. hoc decretum confirmavit dicens: *Libere*
vale-

valeant Clero & populo predicare ac proponere verbum Dei, hora illa duntaxat excepta, in qua locorum Prælati (certe hi sunt & Parochi) predicare voluerint. Quod & confirmavit Clemens V. Hic SS. Pontifices videntur expresse voluisse consulere Juri Parochiali, dum excipiunt illam horam, qua locorum Prælati &c. Dein siquid statuissent pro Parochianis, omnia revocasset Sixtus IV. an. 1472. Leo X. in Constitutione *Intelleximus*, Romæ 1517 edita ait: *Notum facimus omnes Christi fideles utriusque sexus, qui non contempto proprio Sacerdote Parochiali, in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, dominicis & festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec aliquam labem peccati incurrere.* Hic sola fit mentio, quod satisfiat præcepto de audiendo Sacro, non vero de debito comparandi in Parochia, & ibi audiendi divina. Dein circa hoc siquid fuisset constitutum, a Tridentino fuisse derogatum, & præsertim a Gregorio XIII dicunt. Sic Pius V. in bulla: *Etsi Mendicantium*, an. 1567. definit: *Christi fideles audiendo Missas in Ecclesia Fratrum hujusmodi diebus dominicis aut festivis præcepto Ecclesiæ de illis audiendis satisfecisse censeantur.* Hæc bulla revocata est a Gregorio XIII per bullam, in tanta rerum & negotiorum mole: ubi dicitur: *nullam habendam esse rationem aut concessionum aut declarationum, quæ constitutione etsi Mendicantium continentur.* Clemens VIII. in Brevi: *Significatum fuit nobis*, an. 1592. statuit: *Præsentî nostro decreto sancimus, secularibus universis libere Missas diebus dominicis & aliis majoribus festis audire in Ecclesia tam Fratrum Prædicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non etiam S. J. licite posse, dummodo in contemptum Parochialium Ecclesiarum non faciant.* Certum est, & Parochos Belgas excessum commisisse, docentes, *prohibitum esse in aliis,*

quam

*quam Parochialibus Ecclesiis Missam diebus festis audire. Hoc enim nullibi fuisse prohibitum legitur, dummodo & Juri Parochiali satisfaciant fideles, & non longiori tempore, quod certe foret per tres Dominicas continuas, ab Ecclesia Parochiali absint, quod procul dubio sine contemptu vix fieret, nisi infirmitas aut absentia excuset. Adeoque Clemens VIII. decidisse est censendus, licere Missas audire in aliis Ecclesiis, dummodo sine contemptu Parochiæ id fiat, qui contemptus ut abesse præsumatur, certo requiruntur justæ causæ, quibus stantibus nec Parochi possunt nec debent esse contrarii; Tridentinum enim expresse ait: *ubi commode id fieri potest.* Quod vero Clemens VIII. non intenderit absolute eximere Parochianos a suo debito, ex eo patet, quia ipse addit: debere abesse contemptum, qui in longiori absentia vix evitatur: & quia *Archiep. Cameracensis* in epist. ad Clementem conquestus est, Regulares Belgas proclamare, Papam fideles exemisse a debito Parochiali, imo in decreto an. 1594. pro sua Diœcesi edito, prohibuit sub pœna suspensionis officii ac prædicationis, docere vel prædicare, Parochianos non teneri ad Missam parochialem diebus festis & Dominicis. Dein respondent, hanc Bullam esse directam ad Belgas, & sic ad alias regiones non esse extendendam. Urbanus VIII. in Bulla: *ex plenitudine potestatis*, an. 1625. edita, ait: *Populus libere potest in diebus dominicis aut aliis festivis accedere ad Ecclesias Regularium &c.* idem respondent, quod ad priorem Bullam. Dein *Juenin* (e) suspicatur, hanc Bullam a *Jacobo de Vernant* (f) esse suppositam, quia non invenitur in aliquibus Bullariis etiam post tempora hujus*

Con-

(e) Comment. de Sacram. diff. 5. quæst. 7. de Euchar. pag. 306. (f) in libro; defensio Auctoritatis Pontificiæ contra hujusce ætatis errores.

Constitutionis edicis, & quia liber *La defence* tot scatet erroribus, ut sicut numerum, ita & censura modum excedant, ut ait Facultas Parisiensis an. 1664. Collectiones cum Tridentino Lugduni editæ non sunt curandæ, cum a Gregorio XV. 29. April. an. 1621 inter libros prohibitos sint amandatæ. *Benedictus XIV.* (g) ait: 1. *Jure communi cautum esse, ut singuli fideles diebus festis Missæ adsint Parochiali. Inducta autem est ea obligatio ante Conc. Sardicense.* 2. Hisce sanctionibus nunc derogatum esse contraria consuetudine. Certum est legem mere Ecclesiasticam posse legitima præscriptione abrogari, ut cum *Benedicto XIV.* omnes, etiam *Juenin* (h) ac *Van-Espen* (i) alias acerrime pro debito parochiali stantes, ac ab ipso *Benedicto XIV.* sæpius citati fatentur. An vero hæc consuetudo sit ubivis recepta, reclamantibus continuo Parochis, dubitant graves Doctores. 3. *Non præcepto adigendam, sed hortationibus ad id alliciendam plebem esse, ut ait Tridentinum. Moneat &c.* Sic adducit *S. Carolus Borromæum* dicentem (k): *Hac nostra monitione eos universos & singulos cohortamur, ac per viscera misericordie JESU Christi obsecramus, atque obtestamur, ut quamvis in suis vicinis oppidis, & suburbis oratoria, capellas, aliasve Ecclesias habeant, ubi Ss. Missæ Sacrificio interesse possint; frequenter tamen dominicis saltem, aliisque solemnibus festis diebus ad suam quique parochialem Ecclesiam conveniant &c.* Easdem obsecrationes adhibuerunt *Joannes de Ribera* Archiep. *Valentinus* in synodo Diocesana an. 1584. & *S. Toribius* Archiep. *Limanus* in Synodo VII. an. 1592. Sanctis hisce vestigiis & nos inhærebimus, curæ Pastorali pariter addicti.

L

De

(g) l. 7. de synodo Diocesana cap. 64. n. 7. pag. 430. (h) l. cit.
(i) *Juris Ecclæ.* part. 2. tit. 5 (k) in *Conc. Mediolanensi VI.*
act. *Eccl. Mediol.* part. 1. pag. 302.

DE POENITENTIA.

I.

Poenitentia habet varia Nomina. Aliqui a pœna vel punitione derivant: a punitione pœnitentia nomen accepit, quasi pœnitentia; dum ipse homo punit pœnitendo, quod male admisit. Ait S. Isidorus. (a) Μετάνοια tam apud profanos quam Eccles. Scriptores, sumitur pro *mutatione Consilii cum animi dolore* conjuncta, ut idem græcis Metanea, quod latini pœnitentia exprimat, & idem sic ac *Resipiscentia* teste Lactantio. (b) Sed nemo eligit vitam novam, nisi quem veteris pœnitet. Ait S. Augustinus. Sic & apud Ethnicos Dea fuit vocata Metanoëa:

Sum Dea, quæ facti non factique exigo pœnam,

Nempe ut pœniteat, sic Metancia vocor. (c)

Morinus (d) hoc egregie probat. Ut pessime Novatores ex hac ipsa voce græca velint, ad pœnitentiam non requiri animi dolorem, aut confessionem doloris indicem, pœnam, vel satisfactionem, sed sufficere *mutationem Consilii*, seu *secundo vel post cogitare*. Hinc dicunt optimam pœnitentiam esse *novam vitam per fidem*; satisfactionem vero esse ipsam fidem pœnitentium, qua apprehendunt Christum pro ipsis satisfecisse. Utrumque damnavit Trident. (e) Quod Tertullianus (f) dicat: *in græco sono pœnitentia nomen non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione dictum est*. Loquitur de pœnitentia Deo in S. Literis sæpe tributa, ubi certe delicti confessionem, aut animi tristitiam,

(a) In exhortat. ad pœnit. (b) l. 6. Institutionum c. 24. (c) apud Aufonium Epigram. 12. (d) in comment. hist. de disciplina in administrat. pœnit. l. 1. cap. 1. pag. 2. edit. Venetiis 1702. (e) sess. 14. Can. 12. (f) l. 2. contra Marcionem c. 24.

sticiam, adeoque providentiæ defectum, significare nequit. Dicitur etiam *compunctio*: *his auditis compuncti sunt corde.* (g) *contritio*, quæ est pars essentialis: *cor contritum & humiliatum Deus non despicias.* (h) **Uno Nomine communiter audit pœnitentia.**

II.

Varii heretici negarunt hoc Sacramentum. Tournely (i) recenset veteres Gnosticos, qui alios vocabant *Psychicos*, seu Carnales, quorum deliria sub finem Sæculi IV. in Hispania excitarunt *Priscillianista*: *Anabaptistas*, spirituales ac *Libertinos* dictos: *Quietistas* ab Innocentio XI. an. 1687. solenni constitutione proscriptos. &c. *Montanista* tamen, ex Mysia phrygiæ Provincia, ubi Montanus est ortus teste *Natali Alex.* (k) *Cataphryges*, vel *Pepusiani* a *Pepusæ* vico dicti, pœnitentiam non extinxerunt. Ipse *Tertullianus* ad *Montanistas* deficiens ait: *peccata dividimus in duos exitus: alia erunt remissibilia, alia irremissibilia*: (l) hæc vocat *capitalia & inconcessibilia*: ut *Idololatriam*, *homicidium* &c. quæ negat per claves Ecclesiæ posse remitti, sed a solo Deo; hinc pœnitentiam non esse frustraneam ait, ac solvit catholicorum contra *Montanistas* argumentum: *frustra agitur pœnitentia, si caret venia.* Quod intuitu pœnitentiæ peractæ saltem Deus possit condonare. Nec *Novatiani*, *cathari* vel *puri* dicti, expunxerunt: *S. Ambrosius* (m) ait: eos dicere: *se exceptis gravioribus criminibus relaxare veniam levioribus.* Nempe quæ leviora sunt *Idololatria* *homicidio* &c. ut ait *Juenin.* (n) *Socrates* (o) ipse *Novatia-*

L 2

vatia-

(g) Act. 2. v. 37. (h) Psal. 50. v. 19. (i) tom 4. theol. de pœnit. quæst. 1. art. 2. pag. 3. (k) tom 5. histor. Eccles. pag. 20. (l) l. de pudicitia cap 23. 9. (m) l. 1. de pœnit. c. 2. (n) comment. de Sacram. diss. 6. quæst. 2. pag. 335. (o) l. 4. c. 23.

vatianus ait: quod eos, qui simulacris immolassent, minime ad mysteria admitterent, sed hortarentur ad pœnitentiam: remissionemque permitterent Deo. Hinc S. Cyprianus ait: Novatianos hortari ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam. Idem itaque erat error sicut Montanistarum, ac in hoc a Magistro suo Novatiano recesserunt, quod hic nulli peccato post baptismum commisso pœnitentiam concesserit, ac non distinxerit inter remissibilia & irremissibilia. Ut testantur de Novatiano Philastrius (p) Ambrosius (q) Epiphanius. (r) Novatus a Novatiano est distinguendus; Novatus enim erat Presbyter Carthagin. & Carthagine furtim elapsus, Romam migravit, ubi Novatiano conflandæ hæresis auctor fuit: teste Natali. (s) Waldensibus nec Reinerus (t) ipse antea Waldensis, nec alii errorem circa pœnitentiam tribuerunt, licet dixerint: quod nullus possit absolvi a malo Sacerdote: quod laicus habeat potestatem absolvendi. &c. In Apologia confessionis Augustanæ (u) dicitur: vere igitur sunt sacramenta, baptismus, cœna Domini, Absolutio, quæ est Sacramentum pœnitentiæ. Idem fatetur Melancton. (x) Licet Kemnitius, Illyricus, Selneckerus &c. pœnitentiam ex Albo Sacramentorum expunxerint, quod & fecit Lutherus (y) licet antea inter Sacramenta numeraverit in eodem libro, & inconstans Melancton. (z) His adnumerandi sunt Zuinglius ac Calvinus. &c.

III.

(p) l. de hæresibus hæresi 34. (q) l. i. de pœnit. cap. 3. (r) hæresi 59. (s) tom. 6. histor. pag. 13. (t) in l. contra Waldenses. (u) in cap. de numero & usu Sacramentorum. (x) in locis communibus an. 1522. editis tit. de pœnit. (y) l. de captivitate babylon. ad finem. (z) in locis communibus an. 1543.

III.

Zephyrinus Papa nec in hæresin Montanistarum est lapsus, nec ipsis favit. Edidit decretum adversus Montanistas, quo Mœchos ad pœnitentiã invitabat, eisque indulgentiam promisit, teste ipso Tertulliano dicente: *Pontifex maximus edicit: ego & Mœchia & fornicationis delicta pœnitentia functis dimitto* (a). Coram Zephyrino *Cajus* Auctor Eccles. publicam disputationem habuit contra Proclum Montanistam teste *Eusebio* (b) & *Hieronymo* (c). Recepit acta Exomologesi Natalium in Theodoti Coriarii hæresin lapsum teste *Eusebio* (d). Dein *Optatus Milevitanus* (e) testatur, a Victore & Zephyrino, Marcionem, Praxeam, Sabellium, Valentinum, & alios ejus temporis hæreticos fuisse superatos. Ergo non favit Montanistis, minus eorum hæresin propugnavit. Ut non mereatur fidem Tertullianus (f) dicens: Zephyrinum approbasse prophetias Montani, Priscæ & Maximillæ, ipsisque dedisse pacem. Solenne est hæreticis errores suos Pontifici affingere, uti Artemonis discipuli Victori Papæ sui præceptoris errorem tribuerunt. Respondet adhuc *Natalis* (g): Zephyrinum potuisse errore facti esse deceptum, dum Montanistis se esse Catholicos, adeoque communione dignos mentientibus, potuit se paratum exhibere ad pacem ipsis dandam.

IV.

Pœnitentia est verum nova legis Sacramentum a baptismo distinctum. Jam in veteri Testamento legitur: *Auferte ma-*

L 3

lum

(a) l. de pudicitia c. 2. (b) l. 6. histor. c. 7. 14. (c) in Catalogo scriptorum Eccles. c. 70. (d) l. 5. histor. c. 27. (e) l. 1. contra Parmenianum. (f) l. adversus praxeam c. 1. (g) tom. 6. hist. Eccles. pag. 92.

lum cogitationum vestrarum (h). Et: Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis - - vita vivet (i) &c. Jam Christus promisit Petro: Tibi dabo claves regni caelorum, & quodcunque solveris &c. (k) Item: Amen dico vobis, quodcunque alligaveritis &c. (l) Quo testimonio usi sunt Patres Africani an. 252: Lapso poenitentiam agenti non esse denegandam pacem (m). Fuerunt enim & alia Sacramenta ante Institutionem praedicta. Christus resurgens a mortuis, dixit Apostolis: Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, quorum retinueritis, retenta sunt (n). Ubi hoc Sacramentum institutum creditur, ut ait Trident. (o). Adsunt hic omnia ad Sacramentum requisita: ritus externus per confessionem & absolutionem: promissio gratiae per remissionem: Institutio ac mandatum divinum. Christum Dominum peccata dimisisse Magdalenae, Paralytico &c. constat. Hinc S. Petrus ait: Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti (p). Ac hortatur: Poenitentiam agite, & baptizetur &c. Hac potestate dimittendi usus est S. Paulus (r) erga Corinthium incestuosum, cui in persona Christi remisit delictum, nempe ratione clavium a Christo concessarum. Quem locum S. Ambrosius contra Novatianos urget, (s) & Tertullianus Montanista factus eo devenit, ut negaret hunc Paulum esse eundem, qui antea hunc incestuosum tradidit Satanæ. (t) S. Joannes Juvenem latronem, resipiscensem reddidit Ecclesiae, ut ex Clemente Alexand. refert Eusebius: (u) S. Chrysosto-

mas

(h) Isaiae i. v. 16. (i) Ezechiel. 18. v. 21. (k) Matth. 16. v. 19. (l) Matth. 18. v. 18. (m) in epist. synodica inter ep. S. Cypriani 54. (n) Joan. 20. v. 22. & 23. (o) sess. 14. cap. 1. (p) 2 Petri 3. v. 9. (r) Act. 2. v. 38. (s) l. 1. de poenit. c. 7. (t) 1 Cor. 5. (u) l. 3. hist. cap. 23.

mus l. 1. ad Theodorum lapsum, *Baronius* &c. (x) Et ita definit Trident. (y) Sic a primis Sæculis ab Ecclesia pro hæreticis habebantur, qui potestati dimittendi a Christo acceptæ contradixerunt.

Quod sit Sacramentum a baptismo distinctum, colligitur vel ex ipsa diversitate utriusque Sacramenti, ratione materiæ, formæ, Ministri, & effectus, ut recenset Trident (z) *S. August.* (a) ait: *si a catechumeno factum est homicidium, baptisate abluitur: si a baptizato, pœnitentia & reconciliatione sanatur.* Dein facile foret juxta Novatores, de accepto baptismo cogitare, initum cum Deo fœdus in memoriam revocare ac fidem exercere; hinc nunquam Ecclesia lapsos ad solam baptismi memoriam, sed ad pœnitentiæ labores hortabatur. Quod aliqui SS. Patrum verba: *quorum remiseritis*: etiam de remissione peccatorum per baptismum exponant, duntaxat id faciunt, quando sermo est de peccatis ante baptismum commissis. Cum Trident. (b) Definiverit: *si quis dixerit, verba illa Dominica: quorum remiseritis. --- non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento pœnitentiæ --- detorserit autem contra institutionem hujus Sacramenti ad auctoritatem prædicandi Evangelium, anathema sit: tunc Ambrosius Pelargus Dominicanus, Electoris Trevirensis Theologus monuisse refertur a Paulo Sarpi: (c) sanctos Patres non ita exponere, sed aut ad baptismum vel prædicationem referre: interim ex *Pallavicino* (d) cum *Berti* (e) dicimus, hæc nunquam a Pelargo fuisse dicta, qui*

(x) Ad an. Christi 98. (y) sess. 14. Can. 1. (z) sess. 14. cap. 2

(a) l. 2. de adulterinis conjugis. (b) sess. 14. Can. 3. (c) in

histor. Conc. Trident. pag. 408. edit. Genev. (d) l. 12. histo-

riæ Trident. c. 12. n. 7. (e) Tom. 8. l. 34. cap. 2. pag 301.

qui ipſus erat præſens, dum pro hoc Sacramento produ-
cta fuerunt univerſæ Antiquitatis documenta.

V.

Nullum eſt irremiſſibile peccatum. Licet ſcelera gra-
viora, & frequentiora inducant habitum, ac majora po-
nant gratiæ & converſioni obſtacula. Hoc ex dictis col-
ligitur, & Fuſius probatur a *Natali Alex.* (f) Jam *S. Am-
broſius* cum *S. Paciano* omnia hæreticorum fundamenta
diſſolvit. Eg: ſi peccaverit vir quis orabit pro eo? (g) respon-
det: ſcriptum non eſſe, nullus orabit pro eo: ſed quis orabit?
hoc eſt: quis ſit ille, qui in tali caſu orare poſſit, queritur,
non excluditur. Dein hic fermo eſt de *Ophni & Phinees*
filiis *Heli*, qui præter enormia crimina retrahebant homines
a ſacrificio Domini. (h) Et ſic impediabant ipſi, ne ore-
tur. Dum dicitur: *Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatum*
non ad mortem, petat, & dabitur ei vita: -- -- eſt pecca-
tum ad mortem non pro illo dico, ut roget quis (i) Ait: (k)
S. Joannem non excludere rogantem, ſed assignare, ta-
lem debere eſſe præditum ſpeciali virtute: *S. Hieronymus*
vult, tantum indicari difficilem eſſe impetrationem: *SS. Pa-*
cianus, Auguſtinus per peccatum ad mortem intelligunt impæ-
nitentiam finalem. Et obdurationem peccatoris. Sicut de
eadem exponunt illa, ubi dicuntur *peccata in Spiritum S.*
irremiſſibilia: (l) *S. vero Chryſoſtomus* ait: ſignificare voluit præ
omnibus hoc peccatum minus eſſe ignoſcibile. Quia peccatum in
Spiritum S. eſt impugnatio manifeſtæ veritatis, & quando
certa Chriſti miracula tribuuntur dæmoni; operatio enim
mira-

(f) tom. 6 hiſt. a pag. 360. (g) 1 Regum 2. v. 25. (h) ibid. v. 17.
(i) 1 Joan. 5. v. 16. (k) l. 1 de poenit. c. 10. (l) Matth. 12.
v. 31. Lucæ 12. v. 10. Marci 3. v. 29.

miraculorum & illustratio animorum præsertim Spiritui S. tribuuntur, verba illa: *non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Hebraïsmum sonant, quo res ardua indicatur: sicut illa: *facilius est camelam per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum cælorum.* (m) Dum S. Paulus (n) ait: *impossibile, est, semel illuminatos ac prolapsos rursus renovari ad pœnitentiam.* Non loquitur de baptismo pœnitentiæ, sed de aqua baptismo, quem opponit baptismis ac lustrationibus Judæorum, quæ toties iterabantur, quoties recentes sordes contraherantur. Ait Calmet. (o) Sic vult, frustraneam esse iterationem baptismi eo semel recepto, sed requiri pœnitentiam alteram post naufragium tabulam. Ita & SS. Patres exponunt. Sicut dum idem Paulus ait: *voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem expectatio judicii.* (p) Nempe: *expectandum non est, ut iterum veniat Jesus Christus pro nobis moriturus: ejus sacrificium unicum est, neque iteratur.* Exponit Calmet. (q) Sic seipsum S. Paulus explicat. *alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi, nunc autem semel. &c.* Item: *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata, secundo sine peccato apparebit.* (r) Alii etiam exponunt de peccatoribus ad finem usque perseverantibus. De Esau dicitur: (s) *non invenit pœnitentiæ locum, quamvis cum lacrymis inquisisset eam.* Esau enim non deflesse peccata legitur, sed venditam primogenituram, sic & peccatores temporalia tantum deflentes, certe veri pœnitentes dici nequeunt. Hinc & preces Antiochi (t) unice ob morbum acerbissimum extorsæ erant frustraneæ. Ali-

M

qu.

(m) Matth. 19 v. 24. (n) Hebr. 6. v. 4. & 5. (o) comment. literalis in hunc locum. (p) Hebr. 10. v. 26. (q) comment. in hunc locum. (r) Hebr. 9. v. 26. & 28. (s) Hebr. 12. v. 17. (t) 2 Machab. 9. v. 13.

qui Patrum dicentes, peccata baptizatorum esse irremissibilia, ut *Origenes* & *Theognostus* apud S. Athanasium, (u) aut loquuntur, quod sint irremissibilia *respectu Ethnicorum* lumine veritatis & gratiæ destitutorum, adeoque quod *respectu* horum difficilius remittantur, qui sensus ex ipso *Theognosto* colligitur: aut ut S. *Athanasius* blasphemiam in Spiritum S. irremissibilem esse dicit, quia plerumque conjuncta est cum finali impoenitentia. Sic peccata fiunt irremissibilia ex defectu ipsius hominis, non ex defectu potestatis clavium. Patres contra Novatianos loquentes, uti præsertim SS. *Ambrosius*, & *Pacianus* Barcinonensis. Ep. Blasphemiam in Spiritum S. esse irremissibilem, tantum *compare* ad reliqua peccata post baptismum commissa dixerunt, ut hæreticis his probent, *non omnia*, etsi graviora peccata post baptismum, esse peccata in Spiritum S. & eodem modo irremissibilia, seu difficilioris remissionis. Sic in tali hypothese: peccata in Spiritum S. esse irremissibilia: loquitur S. *Hieronymus*: (x) S. *Ambrosius* vero (y) virgini lapsæ dicens: *inhere pœnitentiæ usque ad extremum vitæ, nec tibi præsumas ab humano die posse veniam dari, quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit: quæ enim proprie in Deum peccasti, ab illo solo te convenit in die Judicii expectare remedium.* non intendit, hanc lapsam non posse absolvi, expresse enim contra Novatianos omnia peccata posse per claves remitti probat; sed quod debeat ad finem usque vitæ pœnitentiam agere, a qua ipsam a nullo liberari vult. Ait enim: *nec aliud remedium constitutum esse post baptismum, quam pœnitentiæ solatium: quantumvis afflictionem, quantumvis laborem subire esto contenta, dummodo ab æternis pœnis liber-*

(u) Epist. 4. ad Serapionem. (x) epist. 149. ad Marcellam. (y) l. ad virginem lapsam c. 8.

bereris. Nescimus itaque, cur Morinus (z) dicat: antiqui Patres plerique crimen unicum adeo execrabile judicarunt, ut illius reis veniam neque ab Ecclesia, neque a Deo unquam esse concedendam dixerint. SS. Patres enim saepe exaggerative loquuntur. Quæ ex Clemente Romano (a) adducuntur, plus non probant, quam illos non esse veniam impetraturos, qui ad finem usque impoenitentes sunt, ait enim: si pœnitentiam crudelis non admiserit. Dein has constitutiones nec esse Apostolorum nec Clementis probat Natalis. (b)

VI.

Materia remota pœnitentiæ sunt peccata actualia post baptismum commissa. Mortalia quidem necessaria. Ita ex SS. Patribus & Tridentino (c) certum est. Originale enim deletur per baptismum; dein juxta Trident. (d) Pœnitentia est per modum judicii, sed nondum baptizati, adeoque nondum ingressi in Ecclesiam, non subsunt Ecclesiæ Judicio; hinc vocatur *secunda post naufragium tabula*: quod pessime cum Calvino Lutherus (e) vocat, *verbum periculosum*, male a S. Hieronymo positum, sive male intellectum: quasi baptismus non sit pœnitentia. Tres actus pœnitentis, contritio, confessio, & satisfactio dici possunt materia proxima. Sic jam Eugenius IV. (f) definit: *Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia.* Et Trident. (g) vocat hos tres actus, *quasi materiam.* Ad distinctionem materiæ physicæ, M 2 qua

(z) In comment. historico de disciplina in administrat. Sacramenti pœnit. l. 9. cap. 28. pag. 471. edit. Venetæ an. 1702. (a) l. 2. constitut. Apostol. c. 23. & 24. (b) tom. 4. histor. pag. 459. (c) Sess. 14. cap. 1. (d) sess. 14. cap. 6. (e) in l. de captivit. Babyl. (f) in Decreto unionis Armenorum. (g) sess. 14. cap. 3.

qua constat totum physicum, vel istius materiæ quæ extrinsecus adhibetur, *ut aqua in baptismo. &c.* ut ait Catechismus Rom. Sic S. Chrylost. (h) ait: *in corde ejus contritio: in ore confessio: in opere tota humilitas.* S. August. (i) *sanat contritos corde, sanat confitentes, sanat seipsos punientes.* possunt etiam dici *dispositiones*, vel *partes integrales*, quia requiruntur ut prærequisita necessaria ad impertiendam absolutionem, quæ est *forma*. Sic secundum numero Lutheri articulum damnavit Trident. (k) *S. Synodus damnat eorum sententias, qui pœnitentiæ partes, incusos conscientia terrores & fidem esse contendunt.* Certum est nec in Florentino, nec Tridentino, testibus Andrea Vega (l) Concilio præsentem, & Pallavicino (m) Scoti sententiam fuisse perstrictam, qui vult, totam sacramenti essentiam consistere in absolutione, ac prædictos actus esse quidem necessarios, non tamen dici posse sacramenti pœnitentiæ partes. *quia contritio non est sensibilis: at redditur sensibilis per confessionem: confessio non est actus ipsius Ministri: at in sententia multorum Sacerdos est Minister matrimonii, quin materiam subministret, quam minus in pœnitentia subministrare potest, cum aliorum peccata absolvat: satisfactio primum sequitur absolutionem.* At ex hoc inferri potest, esse partem *integrale*m, ut dicemus. Videtur hoc a terminologia dependere, qua essentia ipsa ultimata distinguitur a partibus sacramentum pœnitentiæ essentialiter etiam constituentibus. Nulla enim est absolutio nisi præcedat *confessio contrita*, aut in re, aut in voto. Sic Maldonatus (n) ait: *in pœnitentia absolutionem quatenus est externa*
que-

(h) Hom. de pœnit. (i) in Psalm. 146. (k) sess. 14. cap. 3. & Can. 4. (l) l. 13. de justificatione. (m) l. 12. histor. Trident. cap. 10. & 12. (n) part. 3. de pœnit. thesi 7.

quedam ceremonia, esse materiam: eandem verò, quatenus habet vim significandi, esse formam. DURANDUS (o) solam confessionem pro materia essentiali habet, contritionem pro dispositione, & satisfactionem pro fructu. *Melehiar Canus* (p) contritionem non pro essentiali, sed integrali parte habet. &c. Sed quid terminologiis insistamus Tridentino suffulti? *Petri de Osma* Doctoris Salmanticensis opinio, satisfactionem, æque ac confessionem & contritionem esse partem essentialem dicens, damnata fuit a Sixto IV. an. 1478. Sicut a Facultate Parisiensi an. 1644. lata fuit censura in librum: *verax pacificus Auctore Theophilo Brachet Domino de la Milletiere.* Teste *Tournely*. (q)

VII.

Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentiæ actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato commissò cum proposito non peccandi de cætero. Ait Trident. (r) Certus intensiōis odii gradus nequit determinari, ut sufficiat cum *Tournely* (s) & *Juenin* (t) dolor *extensive* summus, seu qui se extendat ad omnia & singula peccata gravia: & contritio *appretiative* summa, seu qua Deus rebus omnibus anteponitur, ut mallet quis rerum omnium dispendium pati, quam Deum offendere. Quod debeat esse contritio *supernaturalis*, tam *ratione auxilii*: quia solis naturæ viribus nullus justificari potest: tam *ratione motivi*, contra Pelagianos decidit Tridentinum. (u) Sic & ait *Benedictus XIV.* (x) *valde imperfecta est contritio, quæ non est*

M 3

super-

(o) In 4. dist. 16. quæst. 1. (p) *relectione de pœnit part. 5. pag. 570.* inter ejus opera a Serry edita Bassani an. 1746. (q) tom. 4. de pœnit. pag. 25. (r) sess. 14. cap. 4. (s) tom. 4. quæst. 3. pag. 28. (t) quæst. 4. dissert. 6. de pœnit. pag. 345. (u) sess. 6. cap. 5. & Can. 3. (x) l. 7. de synodo cap. 13. pag. 228. n. 3.

*supernaturalis, sed unice movetur ab objecto naturali, aut non elicitur viribus gratiae. Hanc sufficientem non esse ad justificationis gratiam tam extra, quam intra Sacramentum consequendam, omnes fatentur; est enim similis poenitentiae Antiochi. Non itaque sunt audiendi illi, qui volunt, contritionem naturalem sufficere, dummodo a poenitente supernaturalis existimetur. Contritio enim non potest plus valere, quam in se est: sicut creditor non remittere debitum ex eo praecise, quod debitor solverit aurichalcum, quod vere putavit esse aurum. Debet tamen *motivum* distingui ab *occasione*: occasio poenitendi potest esse naturalis, uti morbus, malum subitaneum &c. Sic Ninivitarum ob subversionem a Jona praedictam ad veram poenitentiam erant commoti. Innocentius XI. an. 1679. & Clerus Gallicanus an. 1700. damnarunt hanc propositionem: *probabile est sufficere attritionem naturalem, modo honestam. Quod contritio non statim obliget, dum peccatum est commissum, probat Melchior Canus: (y) quia id nullibi decise habemus, & adest omnium fidelium consensus, qui ex eo se non accusant, quod non statim contritionem elicuerint: & quia & alia Sacramenta differri possunt, praesertim ubi adest praecipuum affirmativum in certis tantum circumstantiis obligans. Certum tamen est, quod debeat deponi affectus ad peccatum, qui affectus pariter est deponendus, dum peccatum in memoriam redit, ut & in hoc casu rigorosam non inspiciamus obligationem, contritionem eliciendi aut confessionem deponendi, quod S. Thomas cum S. Antonino exigit: quia ex eo, quod peccati recordemur, alia vix oriri videatur obligatio, nisi, ut deponatur affectus, praesertim si non adsit articulus necessitatis:**

Licet

(y) Relect. de poenit. part. 14. pag. 530.

Licet semper tutissimum ac utilissimum sit, si homo perpetrato statim peccato se in statum gratiæ restituere laboret. Pariter cum *Medina*, *Dominico Soto*, *Melchiorre Cano* (z) *Juenin* (a) diebus festivis non obligatur peccator ad eliciendam contritionem, aut deponendam confessionem, licet summo opere suadendum sit: præcepto enim de auditione Missæ & abstinence a servilibus satisfieri potest sine exercitio horum actuum; præprimis cum Ecclesia saltem semel tantum in anno præceperit confessionem, quæ tali modo singulis Festis obligaret, de qua obligatione nullum exstat præceptum expressum. *Directe* igitur tunc obligat confessio, vel in hujus defectu *contritio cum voto confessionis*: in casu necessitatis, periculo vitæ, articulo mortis, aut in periculo obstinationis, & quando adest præceptum confessionis, uti semel in anno: *indirecte* vero, quando quis administrat vel recipit aliquod Sacramentum, aut exercet alium actum, qui requirit statum gratiæ; ne fiat sacrilega administratio.

VIII.

Contritio perfecta, quæ procedit ex Amore Dei ut in se summe boni ac perfecti, & vocatur amor Benevolentia Amicitia, vel Amor desinteressatus (qui est Amor perfectissimus procedens ex motivo proprio charitatis: ut ait Tournely:) (b) justificat hominem, licet Sacramentum pœnitentiæ non fuerit actu, sed in voto susceptum. Ita Trident. (c) definit: etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu susci-

(z) Relect. de poenit. part. 4. pag. 531. (a) comment. de Sacram. pag. 356. (b) tom. 4. theol. de poenit. pag. m. 37. (c) Sess. 14. cap. 4.

suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem, ipsi contritioni sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Melchior Canus (d) requirit, ut hoc votum sit explicitum. Relinquendus est Estius (e) volens, perfectam contritionem tantum in necessitate justificare: nec juvat Estium, Tridentinum dixisse aliquando. Nam ly aliquando refertur ad contritionem, quam aliquando charitate perfectam esse contingit, non quod contritio perfecta aliquando justificet. Teste Pallavicino (f) intendebat Tridentinum aperte definire, contritionem perfectam peccata delere (cum ordine semper ad claves) abstinuit tamen a definitione, quod etiam extra casum necessitatis justificet, adeoque pro semper, dum Baltazarus Eredia Archiep. Calaritanus monuit, Cajetanum, Adrianum &c. tenuisse, id tantum in necessitate fieri: Sixtus IV. approbavit. Conc. complutense sub Alphonso Carillo Archiep. Toletano, in Bulla, qua damnavit Petrum Oxonensem, qui tenuit: *Peccata mortalia delentur per solam cordis contritionem sine ordine ad claves.* Teste Cano. (g) Pius V. Georgius XIII. Urbanus VIII. proscripserunt Michaelis Baii Doctoris Lovan. propositiones, quarum 31. sonabat: *charitas perfecta, quæ est ex corde puro & conscientia bona, & fide non ficta, in Catechumenis & pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* 32. *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non semper est conjuncta cum remissione peccatorum.* 66. *Homo existens in peccato mortali potest habere veram charitatem.* 68. *Per contritionem etiam cum charitate perfectam, & voto suscipiendi Sacramentum conjunctam non remittitur crimen extra Casum necessitatis aut Martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.* Facul.

(d) Relect. de poenit. part. 5. pag. 542. (e) in 4. dist. 17. §. 2.
 (f) l. 12. hist. Trident. c. 10. (g) loc. cit. pag. 543.

Facultas Parisiensis an. 1560. damnavit ut hæreticum: *per contritionem* (perfectam) non adhibito realiter Sacramento baptismi, vel pœnitentiæ, non dimittitur crimen extra casum Martyrii & necessitatis. Itaque etiam in casu necessitatis, licet homo per contritionem cum voto confessionis conjunctam justificetur, manet obligatio confitendi, si fieri possit; sic ait S. Augustinus (h) si Cornelius etiam Spiritu S. jam accepto baptizari nolisset, contempti tanti Sacramenti reus fieret. Idem dicendum de Sacramento pœnitentiæ. Ita cum Cardinale Gotti (i) theologi, præsertim Trident. sess. 13. Can. XI.

IX.

Perfecta contritio non est necessaria in ipso Sacramento. Pœnitentia enim est instituta, ut ex opere operato liberet nos a morte peccati, ergo non est necesse, ut homo antea jam justificetur per contritionem perfectam, quæ semper Sacramenti votum includere, adeoque ad claves Ecclesiæ a Christo traditas se reflectere debet. Ut decidit Trident. (k) Hinc facultas Parisiensis vocat sententiam, quæ in actuali Sacramento requirit contritionem perfectam, *imminutivam* efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ. Ut an. 1638. censura notaverit librum de Virginitate auctore Claudio Seguenotio Oratorii Presb. contritionem perfectam absolute requirente. Nobis ipsum Trid. (l) favet dicens: *contritionem imperfectam, seu attritionem -- quamvis sine Sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disporre.* Cum ante & post Tri-

N
denti-

(h) l. 4. contra Donatistas cap. 21. (i) tom. 3. in tertiam partem S. Thomæ ordine 14. tract. de pœnit. quæst. 4. a pag. 264. edit. Bononiæ 1733. (k) sess. 14. cap. 4. (l) loc. cit.

dentium plures adhuc contritionem perfectam ad delendam culpam (pœnam enim per Sacerdotale Ministerium deleri dicunt, quo simul admittuntur ad Sacramentorum communionem teste *Berti* (m)) requirant: & *Launojus* (n) plures citet etiam post Trident. cum Magistro sententiarum contritionem perfectam requirentes, quod ex antiquis & tenuerunt *Hugo Victor*, *Richardus*, *Albertus M. Alexander Alensis*, *S. Bonaventura*, *Gabriel Biel* &c. videtur Tridentinum noluisse *positive* hac de re quidquam decidere, alias certe nullus contrarium defendere ausus fuisset, sed potius hæreticos perstringere, qui attritionem esse penitus *inutilem* finxerunt, quod ex Catholicis nullus unquam somniavit. Pariter hi iidem citati auctores, stante necessitate contritionis perfectæ, inferebant, absolutionem Sacerdotis tantum *declarare*, remissa jam esse quoad culpam peccata, circa hoc definivit Tridentinum (o) *reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam*. Item: *si quis dixerit, absolutionem Sacramentalem Sacerdotis non esse actum iudiciale, sed nudum Ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti; modo tantum credat: se esse absolutum: aut sacerdos non serio, sed joco absolvat: aut dixerit non requiri confessionem pœnitentis, ut Sacerdos eum absolvere possit, Anathema sit*. (p) Quod Trident. hic potissimum damnaverit hæreticos, sola fide se justificari, adeoque absolutionem esse *inutilem & inanem* dicentes, testes sunt *Andreas Vega* (q) *Dominicus Soto* (r) & *Salmeron* (s) refutans quidem Magi-

(m) Tom. 7. de theol. discipl. l. 34. cap. 4. pag. 319. (n) in disert. de mente Trident. circa contritionem part. 2. c. 2. & 3. (o) sess. 14. cap. 4. (p) sess. 14. cap. 6. & Canone 9. (q) l. 13. in decretum Trident. de justificatione. (r) in 4. dist. 20. quæst. 2. (s) tom. 11. tract. 18.

Magistrum sententiarum, sed ejus sententiam a Tridentino non fuisse damnatam dicens: qui ipsi aderant Tridentino. Sic & PALLAVICINUS ait: *Concilium eorum tantum errorem damnavisse qui dicebant, absolutionem esse nudum Ministerium declarandi remissa esse peccata.* (t) Sic & Melchior Canus (u) Tridentino præsens refert, quod Cajetani, (qui quemlibet Charitatis actum etiam remissum ad justificationem, & Eucharistiæ sumptionem sufficere dixit) *sententia non fuerit pro heretica damnata, & nos testes sumus, qui Concilio interfuimus.* Addit: *vides: Cajetani sententiæ anathema non dici; sed quoniam non solum falsa, sed noxia etiam erat, reprobari.* Definivit enim Trident. (x) *quantumvis etiam se contritos existiment, habita copia confessarii, necessario præmittendam esse confessionem Sacramentalem.* Nempe ante sumptionem Eucharistiæ. Et quidem sub pœna excommunicationis, ne contrarium prædicetur vel publice defendatur. Hinc bene & Joannes de Neerkassel ex Oratorii Presbytero Episc. Castoriensis & apud Batavos S. Pontificis Vicarius, qui hominem *per contritionem imperfectam, ortam ex remissa quidem, sed prædominante charitate, justificari vult ante actu susceptum poenitentiae Sacramentum,* (y) refutatur a Juenin. (z) A qua opinione non recessit in altera operis sui editione, licet optaverit Alexander VIII. Quod contritio ex motivo *inchoata charitatis* Dei super omnia, etiam justificet, si sit conjuncta cum voto Sacramenti, *in articulo necessitatis,* defendit Juenin (a) Deo nimirum supplente Sacramenti defectum. Sic &

N 2

Chri-

(t) l. 12 hist. Trident cap 12. (u) l. 5. de locis theolog c. 5. pag. 166 (x) Sess. 13. Can. XI. (y) in appendice l. 2. operis: cui titulus: amor poenitens. (z) comment. de Sacram. dist. 6. quæst. 4. de poenit. cap. 4. pag. 367. (a) loc. cit. pag. 371.

Christianus Lupus (b) quærit: an defectum Sacramenti Divina miseratio suppleat? adductis pro affirmativa sententia fundamentis concludit: *quidquid sit: pium hunc de Divina in nos Clementia sensum nos* (Lovanienses) *hodie tenemus.* Iplis enim videtur, Tridentinum, dum ait: (c) *contritionem charitate perfectam ante Sacramentum justificare:* noluisse pro omni casu, etiam pro articulo necessitatis, actum contritionis perfectæ requirere, si Sacramentum ipsum recipi nequeat.

X.

Attritionis vocabulum ante annum 1220. non fuit in scholis vulgatum: Ait *Benedictus XIV* (d) cum antea per attritionem intellexerint contritionem imperfectam, quæ fit ex gradu remissiori charitatis, & includit simul *motivum spei*, seu amorem Dei, ut etiam *nobis bonum*, ac vocatur *amor concupiscentiæ*, seu *interessatus*. Ut probat *Juenin*. (e) Sic *Morinus* (f) attritionis nomen centum & paucissimis annis post natam scholasticam invaluisse vult. Inveſto hoc nomine attritionem *ex fide informi*, contritionem *ex fide formata* nasci dixerunt, volentes attritionis principium esse *amorem servilem*: contritionis vero *amorem initialem*. Antiquitus contritionem *perfectam* vocabant, quæ ex se *justitiam & sanctitatem affert*: imperfectam: quæ sola homini *justificando impar est*. Ait *BENEDICTUS XIV*. (g) Tridentinum ait: (h) *illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione,*

(b) Cap. 8. dissert. de necessitate imperfectæ saltem Dei super omnia charitatis. (c) sess. 14. cap. 4. (d) l. 7. de synodo cap. 13. pag. 228. (e) diss. 6. quæst. 4. art. 2. pag. 373. (f) l. 8. de poenit. cap. 2. n. 14. pag. 348. (g) loc. cit. (h) sess. 14 cap. 4. & Can. 5.

ne, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus S. impulsus, non ad huc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. & quamvis sine sacramento pœnit. per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit. Certum est, quod Tridentinum hic potissimum perstringat Novatores, qui teste Pallavicino (i) volebant, talem attritionem facere hominem hypocritam & magis peccatorem, imo esse malam, quia ex charitate sola non procedit. Vid Bertz: (k) gravis in schola vagatur controversia, an sufficiat in Sacramento attritio servilis, seu formidolosa? quæ respicit duntaxat metum gehennæ & pœnarum: vel requiratur attritio initialis, quæ habet aliquod initium charitatis, & includit initialem amorem Dei super omnia. Nobis videtur,

XI.

Sententia propugnans necessitatem amoris initialis, nulla est censura digna: est tutior, & minime adversatur Tridentino. Primum patet. Alexander VII. an. 1667. 5. May decernit: cunctis & singulis fidelibus quocunque gradu ac dignitate, Episcopali & majori, imo & Cardinalitia fulgentibus, ut, si deinceps de materia attritionis scribent, vel libros aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes aut scholares ceterosque erudiant, non audeant alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ

N 3

nota

(i) l. 12. hist. Conc. Trid. cap. 10. (k) tom. 7. de theol. discipl.
l. 34. cap. 4. pag. 319.

nota taxare alterutram sententiam, siue negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in prefata attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter scholasticos communior videtur, siue asserentem dictæ dilectionis necessitatem: donec a S. Sede fuerit aliquid hac in re definitum. Sic Benedictus XIII. (l) utramque sententiam adducit, neutram esse decisam ait. Teste Lamberto Le Drou. (m) Episc. & Sacrista Apostolico, sententia Lovaniensium, formalem actum amoris requirantium, ab omni censura fuit ab Innocentio XI. liberata, ergo magis vacat censura sententia requirens actum initialem. Cum an. 1677. in Belgio contra Lovaniensium Doctrinam, qua tenebant, attritionem sine charitate nec in Sacramento justificare, quidam immature surrexerint, hæ Lovaniensium propositiones ab Eminentiss. S. Officii Patribus prorsus incolumes coram Innocentio XI. agnitæ fuerunt, ut refert Amort (n) Benedictus XIV. audiens Josephum Gorinium an. 1741. ab ingressu Xenodochii prohiberi, quia ægrotos admonuit ad attritionem initialem, statim per literas Archiep. Mediolanensi injuxit, ut virum hunc nobilitate & pietate insignem pristino restituat officio. Pro suo Moderamine ait: (o) caveant proinde Episcopi ne -- -- aliquid decernant, aut de attritionis mere servilis ad Sacramentum pœnitentiæ sufficientiæ; aut de amoris saltem initialis necessitate. Sic Clerus Gallicanus an. 1700. propositionem: Tridentinum expresse definiit, attritionem sine amore Dei sufficere: damnavit: ut falsam, temerariam, Con. Trid. contrariam. &c. ait enim Palavicinus Card. (p)

Cui

(l) In institutione christiana, in appendice ad Conc. Romanum an. 1725. celebratum. (m) in opere de contrit. & attritione diff. 4. cap. 1. (n) tom 3. theol. eclecticæ. disp. 3. de contritione pag. 109. (o) l. 7. de synodo cap. 13. n. 9. pag. 231. (p) in histor. Conc. Trident. l. 12. cap. 10.

Cui *Alexander VII.* ex Archivio Romano consignavit omnia acta originalia: quantum ex actis conjicio, theologorum mens erat, ut error hæreticorum damnaretur, tanquam inhonestum improbantium pœna timorem: non item ut ferrent sententiam de scholastica questione. Imo eodem teste Patres Tridentini ex concepta decreti formula hæc verba: attritionem ex metu gehennæ sufficere ad constitutionem Sacramenti: expunxerunt. Ergo non potuit esse intentio Concilii, ut sufficientiam talis attritionis definiret. Ait *Amort.* (q) imo ex *Palavicino* constat, Patres ideo prius voluisse definire attritionis sufficientiam, quia existimabant, eam attritionem vix fieri sine dilectione Dei, hinc requirit Tridentinum inter requisita ad justificationem, ut Deum tanquam omnium justitiæ fontem diligere incipiant. (r) Adeoque Trid. ne alterutram sententiam aperte proscribere videatur, unice definiit: attritionem servilem, esse donum Dei, viam parare ad justitiam, & disponere ad Dei gratiam. (s) Ad hæc ait *Benedictus XIV.* (t) disponit, profecto equivocum est, & referri potest cum ad dispositionem proximam, tum remotam.

Secundum elucet, quia teste ipso *Benedicto XIV.* (u) ante Tridentinum communiter tenuerunt Doctores, requiri amorem initialem, ut *Morinus* (x) dicat ante *Melchiorum Canum* *Victoriæ* discipulum, & *Henricum Salman-ticensem*, neminem legi, qui sic doceret, aut docere perhiberetur. Nam *Franciscus Victoria*, & *Dominicus Soto* ambo ord. Prædicat. omnium primi teste *Benedicto XIV.* (y) Attritionem ex metu gehennæ conceptam sufficere in Sacramento dixerunt, dummodo a pœnitente reputetur ut con-

(q) Tom. 3. theol. disp. 3. pag. 104. (r) sess. 6. cap. 6. (s) sess. 14 cap. 4. (t) l. 7. de synodo pag. 231. n. 7. (u) l. 7. de synodo cap. 13. n. 6. (x) l. 8. de pœnit. c. 4. pag. 352. (y) loc. cit.

contritio. Melchior Canus vero hanc opinionem etiam extendit ad attritionem ut sic cognitam. Quo facto Melchioris Cani sententia vix nata scholas omnes pervasit, & tanto plausu excepta est, ut plurimos & magni nominis statim inveni-
 nerit Patronos. Ait Benedictus XIV. (z) quam opinionem Franciscus Suarez, & Gabriel Vasquez cum aliis celebrem reddiderunt. Interim hujus recentis opinionis Patroni in ea defendenda pavidum quodammodo ac meticulosi sunt. Ita loquitur nunquam satis laudandus Benedictus XIV. Sic ipse Melchior Canus (a) ait: hoc non est tamen adeo certum & indubitatum. FRANCISCUS SUAREZ vocat hanc opinionem probabilem & nec multum antiquam nec multum communem. (b) Eodem moderamine utuntur Philippus Gama-
 cheus, Paulus Camitolus, Sanchez, Gregorius de Valentia, Tannerus, Ludovicus Lopez, Martinus Becanus, qui expresse ait: tutius est, cum contritione accedere ad confessionem. (c) Idem agnoscit Isambertus (d) Parisiis Regius theologiae Professor, praesertim in praxi. Cum itaque ab Innocentio XI. damnata sit propositio: non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem relicta tutiore. Et nos pro attritione initiali, utique antiquissima, S. Scripturae & SS. Patribus conformi, stabimus. Uti ex his auctoritatibus fusius probant Morinus (e) Petrus Lambertus Le Drou (f) Aurelius Lovaniensis. Natalis Alex. (g) Juenin (h) qui ait: nullus Pater nullus Doctor ante Sac. XIII. attritio-

(z) l. 7. de synodo cap. 13. n. 7. pag. 229. (a) relect. de poenit. part. 5. pag. 540. (b) tom. 4. in 3. part. quaest. 90. art. 4. disp. 15. sect. 4. (c) summæ theolog. part. 2. tract. 1. c. 4. (d) disp. 13. de poenit. art. 7. (e) l. 8. de poenit. cap. 4. &c. (f) tract. de contrit. diss. 1. (g) in theol. dogm. & morali l. 2. de poenit. art. 3. (h) comment. de Sacram. diss. 6. quaest. 4. art. 2. a pag. 373.

*trittonis nomine usus est, ut dolorem Sacramento praequisitum significaret. Ac defendit. Per attritionem mere ex metu gehennae conceptam non excludi voluntatem peccandi. Habert (i) Tournely (k) Daniel Concina (l) Bertz (m) Amort. (n) Qui & plures adducit Doctores ante, in, & post Tridentinum scribentes pro attritione initiali fortiter stantes. Witasse. &c. Sic ait LAMBERTUS LE DROU, ipsa Roma non solum impune fert libros, qui illam tuentur, sed ut suis etiam praelis excudi possint, licentiam concedit. Quod probat ex editione tom. 6. scholae Aegidianae P. Gavardi ord. Eremit. S. August. Innocentio XII. inscripti. Et tomi 4. Card. de Lauræa in 4. sent. Scoti Romæ excusi & Innocentio XI. nuncupati, & ex theologia morali Genetti Vasensium Ep. a Clemente XI. approbati. &c. Cum Lamberto Le Drou Episc. Porphyriensi, Cardinalis Denhoff Ep. Cesenatensis (o) Franciscus Campioni: (p) Fredericus Nausea Ep. Viennensis in Austria, & Franciscus Sonnius Archiep. Antverpiensis ambo e Tridentino reduces, Card. Toletus (q) &c. pro attritione initiali egregie certant, quæ & in floridissimis Academiis defenditur, uti in facultate Parisiensi ab an. 1672. usque 1675. a 21. Doctoribus propugnata fuit hæc propositio: *attritio ex metu gehennae concepta non est dispositio sufficiens ad justificationis gratiam in sacramento obtinendam, nisi includat amorem Dei super omnia saltem inchoatum: idem in Academia Lovaniensi an. 1678. a cel.* O Docto-*

(i) Tom. 6. de poenit. cap. 8. a pag. 159. (k) tom. 4. quæst. 5. de poenit. art. 2. a pag. 57. (l) in theol. christ. tom. 9. l. 1. diff. 2. de poenit. a pag. 130 usque 230. edit. Rom. 1750. (m) tom. 7. l. 34. cap. 5. a pag. 318. (n) tom. 3. disp. 3. de contrit. a pag. 81. (o) in instruct. Parochiali de poenit. (p) in elucubrat. theologico-scholastica an. 1698 edita (q) l. 3. c. 4. edit. an. 1599, & 1609, & 1610. Antverpiæ & Coloniae agrippinae.

Doctores: in *Duacensi* a *Guilelmo Estio* & *Francisco Sylvio*, & *Taurinensi* an. 1739. defendebatur, ac adoptabatur ab institutoribus Seminariorum Italiae, *Veronensis*, & *Pata-vini*: ac Romae a Patribus Cisterciensibus, ac scholarum piarum Professoribus in Collegio Nazareno publice defendebatur: *quamvis attritionem mere servilem bonam & utilem, motumque Spiritus S. non quidem inhabitantis sed praevenientis esse doceamur a Trident. eam tamen sufficere ad gratiam in Sacramento poenitentiae recipiendam, si quemcunque amorem Dei benevolum excludat constanter negamus, nec opinionem nostra contrariam usque docere visa est Synodus Trid. Vid. Cl. Berti. (r)* Sic *Rituale Rom.* jussu Pauli V. editum monet confessarios, ut opportunas correptiones ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem & contritionem efficacibus verbis adducere conetur. *Rituale Argentinense* a Card. de Rohan (s) ait: poenitentes suos admonere non cessent confessarii ne se putent securos in Sacramenti poenit. perceptione, si praeter fidei & spei actus non incipiant diligere Deum, tanquam omnis justitiae fontem, ut loquitur SS. *Tridentina Synodus*. Et *Benedictus XIV.* (t) vult ut Episcopi moneant confessarios: ut poenitentes ad veram & perfectam contritionem hortentur.

Pariter non conveniunt, an sufficiat in tali attritione Amor Dei, qui dicitur *Spei* seu concupiscentia? ut rueretur *Tournely*: (u) vel requiratur simul amor *Benevolum*, qui includat amorem spei? ut vult *Berti* (x) & *Billuart* (y) &c. qui Paulo ante (z) dicit: in attritione salutaris & sufficiente

ad

(r) Tom. 7. de theol. discip. l. 34. cap. 5. pag. 320. (s) tit. de poenit. §. 1. (t) l. 7. de synodo cap. 13. n. 10. pag. 232. (u) tom. 4. quaest. 5. de poenit. pag. 63. (x) tom. 7. l. 34. pag. 344. (y) tom. 18. theol. diff. 4. §. 3. art. 7. de poenit. pag. 204. (z) loc. cit. §. 2. pag. 198.

ad justificationem cum Sacramento, non requiritur aliquis actus charitatis, quantumvis debilis & remissus.

XII.

Contra Quetistas amorem purum sine omni spe nostri boni propugnantes, certe stare potest amor charitatis cum amore spei; cum Deus summo amore ex se dignus, simul etiam concipiatur ut nobis bonus. Agitata fuit inter Cl. Virgilium Sedlmair Benedict. Wesslofontanum, & Cl. Eusebium Amort. Canon. Regul. Pollinganum acris controversia de amore puro Benevolentiae seu desinteressato; Cl. Sedlmair defendit dari posse unum vel alterum actum amoris puri saltem in affectu, quo expresse abstrahatur ab omni interesse proprio, vel de illo non cogitetur. Sic de S. Francisco Xaverio hic actus legitur: o Deus! ego amo te, non ideo ut salves me, sed sicut tu amasti me. B. JACOBONUS optavit tradi poenis inferni sine ulla tamen offensa Dei, ut inde liberentur damnati, qui Deum magis laudare possent, quam ipse solus, ut refert P. Virgilius (a) S. PAULUS (b) voluit anathema fieri pro fratribus, id est privari fructione Christi, ut plures salventur, ita Cornelius a Lapide & Tirinus (c) plures SS. Patres allegantes explicant: Moses pro suis Hebraeis voluit deleri de libro vitae. Benedictus XIV. (d) approbavit actum purae benevolentiae cujusdam servi Dei, sine ullo praemio vitae aeternae, & vindicavit a propositionibus Fenelonii per Innocentium XII. damnatis. Fenelon enim Archiep. Cameracensis admisit statum habitualem

O 2

amo-

(a) In respons. Apologet. ad animadversiones Cl. Amort. edit. Friburgi an. 1749. pag. 36. (b) ad Rom. 9. v. 3. (c) comment. in c. 9. ad Rom. (d) de servorum Dei Beatificatione &c. l. 2. cap. 31.

amoris puri, quo quis semper actum timoris & spei excludat. Sic 1. ejus propositio sonabat: *datur habitualis status amoris Dei, qui est charitas pura, & sine ulla admixtione proprii interesse, neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem.* 2. *In statu vite contemplativæ seu unitivæ amittitur omne motivum interessatum timoris & spei.* Certe talis status habitualis in homine in via adhuc constituto repugnat. Quod vero nonnunquam dari possit aliquis actus *affective* desinteressatus, ut loqui amant, non videtur implicare, ut & ex adductis probari possit. Licet in hoc sensu talis amor implicet, si intelligatur, quasi dari possit aliquis actus amoris puri *effective* desinteressatus, seu qui nullum effectum in commodum Amantis causaret, hoc enim modo, sequeretur, Deum non esse *remuneratorem bonorum*, de qua remuneratione tamen *affective* seu in affectu in uno vel altero actu homo abstrahere potest. Hæc breviter ad intelligendam, & aliquo modo componendam hanc controversiam maximo fervore agitatam dicta sufficiant. Hic *amor purus affectivus* minime convenit cum errore *Beguardorum*, quos *Michael Molinos* resuscitavit *Quietistarum Antesignanus*, qui admiserunt statum, in quo homo redderetur impeccabilis, & proficere amplius non posset. Vid. *Natalis*. (c)

XIII.

Confessio peccatorum est a Christo instituta, & semper in Ecclesia conservata. Legimus: *si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata nostra.* (f) Item:

confi-

(c) Tom. 16. histor. Eccles. pag. 718, & 727. &c. (f) 1 Joan. 1. v. 9.

confitemini alterutrum peccata vestra. (g) Similia leguntur in Ep. S. Barnabæ, hæc tamen primum ab Hugone Menardo, & Isaaco Vossio, dein ab Joan. Bapt. Cotelerio edita, habetur pro apogrypha, teste Natali. (h) Rursus: *multi-que credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus suos.* (i) quia dicitur: *credentium*: sermo est de jam baptizatis; verbum *annuntiantes* vero non genericam, sed *specificam* peccatorum confessionem indicat. Ex verbis institutionis sacramenti pœnitentiæ: ACCIPITE SPIRITUM S. QUORUM REMI ERITIS. &c. Constat, Sacerdotes iudicium hoc, cognita causa exercere non potuisse, neque equitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non potius in specie ac sigillatim sua ipsis peccata declarassent. Ait Trid. (k) ubi etiam definit integram peccatorum confessionem esse a Domino institutam, uti semper textum Joannis intellexit Ecclesia. Licet cum Hugone Victorino, S. Bonaventura, Alex. Alensi dicant multi, Christum instituendo hoc Sacramentum expressis verbis confessionem non præcepisse, sed hoc præceptum ab Apostolis fuisse declaratum, manet confessio institutionis Divinæ, cum Apostoli plura a Christo sibi tradita nobis declaraverint. Sic Conc. Cabillonense (l) dicens: Sacerdotibus esse confitenda peccata, quia secundum institutionem Apostoli confiteri debemus alterutrum peccata nostra. Per institutionem intelligere potest. declarationem vel promulgationem. Idem dum ait: confessionem, quæ Deo fit, purgare peccata: eam vero, quæ fit Sacerdoti, docere, qualiter ipsa purgentur peccata: nil aliud intendit, quam Sacerdotes ut Ministros Christi, adeoque dependentes a Deo, non virtute & auctoritate propria remittere peccata-

O 3

(g) Jacobi 5. v. 16. (h) tom. 4. hist. pag. 85. (i) act. 19, v. 18.
(k) sess. 14. cap. 5. & ead. sess. 14. Can. 3. 6. 7. & 8. (l) Can. 33.

peccata. Idem dicendum ad illos textus scripturæ, ubi dicitur solum Deum dimittere peccata. (m) Plura apud *Journely* (n) &c. Præter *Clementem* in ep. 2. ad Corinthios, quam *Natalis* (o) genuinam esse probat, *S. Dionysius Areopag.* (p) (Cujus libros ab XI. Sæculorum possessione *Natalis* (q) vindicat) describit poenitentem ad genua Sacerdotis provolutum, & veniam peccatorum petentem, teste *Juenin.* (r) *S. Irenæus* (s) refert, foeminas a Marco quodam hæretico amatoris pharmacis in hæresin ac libidinem inductas, post suam conversionem sæpius suam libidinem fuisse confessas. Sed hæc confessio non fuit spontanea & generica, ut vult *Dallæus*: nam S. Pater eam adscribit Mulierum conversioni, ergo ab Ecclesia fuit iuncta; & si fuit publica, hanc certe debuit præcedere secreta, ut Sacerdos potuerit cognoscere, an crimen fuerit commissum poenitentia publica dignum. *Tertullianus* in l. de poenit. distinguit peccata in Carnalia seu corporalia, & spiritualia dicens: tantum relaxat confessio delictorum, quantum dissimulatio exaggerat. Dum ait: delictum Domino confitemur: intelligit ipsam confessionem externam secreto Sacerdotibus vices Domini gerentibus factam, ad distinctionem confessionis publicæ. Ut male *Dallæus* dicat sermonem tantum esse de confessione peccatorum publicorum: nam *TERTULL.* expresse hos peccatores comparat ægris in verecundiori corporis parte viciariis, & Medici opem implorare formidantibus, quæ certe sunt secreta, imo omnia cujuscunque generis peccata esse confiten-

(m) *Isaiæ* 43. v. 25 *Marci* 2. v. 17. &c. (n) quæst. 6. de poenit. art. 2. pag. 72. (o) tom. 4. hist. art. 12. pag. 95. (p) in epist. ad Demophilum Monachum. (q) tom. 4. diff. 22. pag. 393. (r) diff. 6. de poenit. quæst. 5. art. 2. pag. 403. (s) l. 1. adv. hæreses c. 9.

fitenda vult, & *Montanista* factus solum peccata graviora, quæ vocat *irremissibilia*, negat clavibus Ecclesiæ posse dimitti, in quo puncto tota erat dissensio cum Montanistis, ut probat *Morinus* (t) ORIGENES (u) ait: *est adhuc -- laboriosa per pœnitentiam remissio peccatorum, -- -- cum non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum. Item: sicut in die Judicii omnia peccata propalantur a diabolo, sic in vita omnia sunt aperienda Sacerdoti. Rursus: tantummodo circumspice diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum.* (x) S. Cyprianus vult secundum proportionem criminum debere imponi pœnitentiam; cum S. Pater loquatur de peccatis in Deum, quæ vocat *gravissima*: in hominem, seu in proprium, aut proximi corpus quæ vocat *graviora*: & de illis, quæ his sunt leviora, ut ira: ebrietas &c. quæ vocat *levia*, nempe respectu priorum, inter hæc vero plurima sint *occulta*, necessario tam de publicis quam occultis loquitur. Eadem, quæ cum Montanistis, & cum Novatianis erat controversia, ambo confessionem propugnabant, sed gravioribus criminibus veniam negabant; sic S. Ambrosius (y) dicens: *quæ vox alia vestra est, cum etiam minoris peccati reus vobis factum proprium confitetur? (en confessionem secretam!) quid respondetis aliud, nisi hoc, quid ad nos? tu videris: sapius confessionis necessitatem demonstrat.* Cum historia Eusebii Cæsar. (z) De Philippo per Episcopum ad peccatorum confessionem adacto, sit dubia, imo juxta multos falsa, ex illa nolumus argumentum deducere. Lactantius an. 328. defunctus ait: *ne pudendum facinus intra conscientie secreta velemus.* (a)

Com-

(t) l. 2. de pœnit. cap. 3. pag. 52. (u) hom. 2. in Levit. (x) hom. 3. in levit. & hom. 2. in Psal. 37. (y) l. 3. de pœnit. c. 5. (z) l. 6. histor. Eccles. c. 34. (a) l. 4. Institut. c. 17.

comparat enim confessionem circumcissioni. *S. Hilarius* Pictav. an. 367. defunctus (b) *confessionem* præscribit, ut non debeat legi *concessionem*, ut legit *Dallæus*, cum nec in *Erasmi* alias de confessione auriculari non bene audientis editione ita legatur. *S. Pacianus* (c) expresse de occultis loquitur dicens: *prudentes agri medicos non verentur, ne in occultis quidem corporum partibus secaturos.* Item: *quid facis tu, qui decipis Sacerdotem?* item *S. Basilus*. (d) & *Gregorius Nissenus* (e) ejus Frater. Nec obest, quod ultimus dicat: Avaritiæ crimina fuisse a patribus omiſſa, intendit enim unice, pro illis tunc non fuisse determinatas poenas Canonicas. Et sic ex *Innocentio I.* in Epist. ad *Decentium Eugubinum* Episc. an. 416. data: *S. Hieronymo* an. 420. defuncto. *S. Augustino* an. 430. mortuo: *S. Leone M.* an. 461. obeunte: *Juliano Pomerio*: *S. Cesario*: *S. Joanne Climaco*: *S. Fulgentio*: *S. Gregorio M.* *S. Eligio*: *Ven. Beda*, & aliis in continua ferie SS. Patribus hoc dogma Catholicum inconcussum manet. Nec prodest *Acatholicis* *S. Chrysostomus* dicens: *Deus nec cogit in medium procedere, quæ peccavimus, enumerare, sed sibi soli rationem reddere jubet.* (f) Hic sensus est, quod confessio non sit necessaria ad baptismum, titulus enim hujus homiliæ est: *catechesis ad illuminandos*, adeoque loquitur ad *Catechumenos*. Alibi (g) intendit duntaxat, *publicam* confessionem non esse necessariam, sed sufficere si *confessio fiat Deo*. Per quam expressionem antiqui SS. Patres denotabant ipsam confessionem *secreto* Sacerdoti factam, ad distinctionem confessionis coram populo *publice* depositæ. In Ec-
clesiæ

(b) Comment. in Matth. (c) parænesi seu exhortat. ad poenit. (d) in regulis brevioribus interrogatione 228. (e) in epist. Canonica ad Leontium Can. 6. (f) hom. 21. ad populum Antiochenum. (g) hom. 5. de incomprehensibili dei natura.

eclesia græca idem consensus constat ex ant. Euchologiis & libris pœnitentialibus, præsertim *Joannis Jejunatoris*, S. Gregorii M. Coætanei: ex *Nicephoro Cartophylace* (h) ex Conc. Quini - sexto an. 692, &c. ut orientalis Ecclesia etiam post schisma confessionem Sacramentalem conservaverit. Sic *Jeremias Patriarcha Constant.* illum articulum confessionis Augustanæ censura notavit, quo dicitur: *non est necesse, ut singula peccata in confessione exprimantur.* *Zonara*, *Balsamon*, *Theophanes Cerameus* &c. licet schismatici confessionem semper propugnarunt. In synodo Bethleemitica an. 1677. sub *Dositheo Patriarcha Hierosol.* dicitur: *pœnitentiæ Sacramentum, in quo & secreta includitur confessio, tunc tradidit Christus, cum dixit: quorum remiseritis. &c.* In Decreto synodi Constant. contra *Cyrilli Lucaris* ad Calvinistas deficientis capitula, a *Cyrillo Beerohensi* an. 1638. celebratæ legitur Anathema, qui septem Sacramenta a Christo cum suis requisitis instituta esse negaret, & in synodo apud *Jasium* celebrata a *Parthenio Patriarcha Constant.* an. 1642. contra eundem *Lucarem* confessio præscribitur. Plura apud *Martene*, qui antiquissimos adducit ordines pœnitentiæ, (i) *Boucat* (k) *Morinum* (l) *Juenin* (m) *Habert* (n) *Natalem Alex.* (o) *Tournely* (p) *Witasse*: *Berti.* (q) &c.

P

XIV.

(h) In ep. ad Theodosium. (i) tom. 2. de ritibus l. 1. de pœnit. art. 7. a pag. 41. (k) tom. 6. theol. diff. 4. de pœnit. art. 2. a pag. 490. (l) l. de pœnit. &c. (m) comment. de Sacram. quæst. 5. art. 2. a pag. 403. (n) tom. 6. de pœnit. a pag. 200. (o) tom. 16. diff. 14. a pag. 614. (p) tom. 4. quæst. 6 de pœnit. a pag. 69. (q) tom. 8. l. 34. part. alt. cap. 1. a pag. 2.

XIV.

Ipsos Judæos ad confessionem fuisse adstrictos, colligitur: *qui abscondit scelera sua non dirigitur.* (r) Item: *confitebuntur peccatum suum.* (s) Imo Levitici 5. & 6. pœnitentia præscribitur, præsertim in Festo *Expiationis* singulis annis mense *Tisri* celebrato, ubi mundatio ab omnibus peccatis, & expiatio a Sacerdote præcipitur. (t) Sic *Morinus* (u) refert exemplar confessionis non solum *generalis*, quæ quot annis a tota Synagoga sub certa formula semel fuit peracta, sed etiam *privata & particularis*, quæ non solum in hoc festo, sed quotidie fieri potuit, teste *Morino*. (x) Ex usitata antiquitus voce *Exomologesis* nequit *Dallæus* subvertere confessionem; nam hæc vox græca varias habuit significationes, sicut *confessio*, quæ teste *S. Hieronymo* (y) in multis scripture locis non pœnitentiam, sed laudem sonat, vel gratiarum actionem: ut *Confiteor tibi Pater. &c.* Sic *Exomologesis* etiam sumebatur pro tota pœnitentiæ actione, dum SS. *Irenæus*, *Basilius &c.* dicunt, longiori tempore *Exomologesin* fuisse extensam. Sæpius pro actione exteriori pœnitentiæ, seu ipsa satisfactione, aut pro tertio pœnitentiæ gradu, qui *substratio* dicebatur: sic ait *Tertullianus* (z) *Exomologesis est prosternendi ac humiliandi hominis disciplina.* Sic & *Diaconi* *Exomologesin* suscepisse leguntur, quod certe de confessione sacramentali nequit intelligi, licet & alias pro hac fuerit accepta.

XV.

(r) Proverb. 28. v. 13. (s) Num. 5. v. 7. (t) Levit. 16. v. 29. &c. & cap. 23. (u) l. 9. de poenit. cap. 36. pag. 488. (x) l. 9. cap. 37. pag. 489. & l. 2. cap. 22. pag. 94. (y) quæst. in Genesin & in fine comment. in c. 38. Esaïæ. (z) l. de poenit. cap. 9.

XV.

*Vix negari poterit, ante Conc. Lateranense IV. existisse quosdam, qui confessionem Sacerdoti faciendam Jure divino non esse necessariam defendebant teste Natali: (a) ut ex Alcuino, Haymone Halberstad. & Conc. Cabilonensi II. an. 813. celebrato constat, quod ait: (b) quidam Deo solummodo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero Sacerdoti-
bus: -- quod utrumque non sine magno fructu intra S. Ecclesiam fit; ita duntaxat, ut & Deo, qui remissor est peccatorum, confiteamur peccata nostra: & secundum constitutionem Apostoli, confiteamur alterutrum peccata nostra. Confessio itaque, quæ Deo fit, purgat peccata; ea vero, quæ Sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgentur peccata. Concilium hoc tam confessionem Deo per contritionem factam, quam Sacerdoti per distinctam peccatorum expressionem faciendam requirit, saltem si detur copia confessionis, quæ si desit, sufficit confessio in voto. Eodem modo Patres Cabilonenses de 8. tantum vitiis uti de superbia, gloria inani, invidia, ira, avaritia, tristitia, ventris ingluvie, atque luxuria confessionem esse deponendam dicentes, unice intendunt propter hæc potissimum utpote frequentiora esse instituendum examen, quin excludant reliqua. Ad Græcianos, qui ad verba Leonis Papæ: sufficit enim illa confessio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti. (c) Addit: cui adhuc horum potius adherendum sit, lectoris Juliano reservatur utraque enim fautores habet sapientes & religiosos viros. Unde Theodorus Cantuar. Archiep. ait in penitentiali suo: quidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci: quidam vero Sacerdotibus -- ut tota fere*

P 2

S. Ec-

(a) Tom 16. hist. pag. 692. (b) Canone 33. (c) causa 33 quæst. 3. dist. 1. c. 89. & 90.

S. Ecclesia. Quod utrumque non sine magno fructu fit intra S. Ecclesiam. &c. R. 1. correctio Romana habet: certissimum est, & pro certissimo habendum, peccati mortalis necessariam esse confessionem Sacramentalem. Dein verba: ut Græci: item: ut tota fere S. Ecclesia: nec leguntur in pœnitentiali Theodori, quod Jacobus Parvus ex MS. Codicibus Bibliothecæ Thuanæ edidit, nec in Canonibus Concilii Cabilon, imo in Capitulo 60. hujus pœnitentialis expresse & de occultis præscribitur confessio. Ut Gratianus unice utramque sententiam adducere videatur, non tamen opinioni illi exoticæ faveat, ut vult Habert (d) recensitis quippe Patrum testimoniis addit: Neminem sine pœnitentia & confessione propriæ vocis a peccato posse mundari. Ac solvit S. Chrysostomum dicens: non ita intelligendum est, ut sine confessione oris peccata dicantur remitti, sed sine publica satisfactione. Secreta namque peccata, secreta confessione & occulta satisfactione purgantur. Discernunt enim SS. Patres confessionem Deo, id est Sacerdoti vices Dei gerenti secreta factam a confessione publica. Refert etiam Antonius Augustinus (e) non esse omnino certum, hanc distinctionem esse Gratiani. 2. Ante & post Gratianum viri doctissimi sese huic opinioni opposuerunt: ut Alcuinus (f) Haymo Halberstad. Magister sentent. dicens: non sufficit soli Deo confiteri, si tamen homini possit. Licet hæreticos non vocet contrarium sentientes. S. Anselmus Cantuar. Archiep. an. 1109, adeoque ante Gratianum 42. annis defunctus. (g) Ivo Carnotensis Episc. an. 1115, ante Gratianum 32. annis obiens; (h) Goffridus Vindocinensis Abbas

(d) Tom. 6. de pœnit. pag. 231. (e) lib. 1. de Gratiani emendatione dialogo 18. (f) epist. 71. ad Gothos. Etep. ad pueros S. Martini. (g) enarratione in cap. 17. S. Lucæ. (h) serm. 13. in capite jejunii. Et ep. 156 de sigillo confessionis.

Abbas an. 1130. circiter, 19. annis ante Gratianum mortuus, contra *Guilielmum* suum quondam Præceptorem, confessionem ut dogma Catholicum propugnat: (i) *Rupertus Tuitiensis* Abbas priori Coævus: (k) *Hugo a S. Victore* an. 1140. adeoque XI. annis ante Gratianum defunctus, confessionem a Christo institutam, & ab Apostolis fuisse præceptam asserit: (l) *S. Bernardus* Gratiano æqualis: (m) *Richardus a S. Victore* eidem coævus: (n) *Joan. Sarisberiensis* Carnot. Episc. ad annum 1160, adeoque post Gratianum florens: (o) *Petrus Blesensis* ab an. 1160. usque 1200. florens. (p) Hi omnes cum tota retro Ecclesia confessionis oralis necessitatem defendunt, ut nesciamus, quinam sint illi *Sapientes & Religiosi viri* contrarium juxta Gratianum sentientes. Præter istum *Guilielmum* vix aliquis apparet, licet dein *Joan. Semeca* Glossator Gratiani, & *Michael* quidam Bononiensis Generalis Carmelitarum, confessionem ad remissionem peccatorum non esse necessariam dixisse referantur; præsertim *Petrus de Osma* vel Oxomensis, Salmantic. theologiæ Professor, confessionem non esse a Christo institutam, ac peccata mortalia sola cordis contritione, pravas vero cogitationes sola displicentia deleri fingens, ab *Alphonso Carillio Tolcano* Archiep. Compluti an. 1479. fuit anathematizatus, nisi retractaret, quod judicium approbavit *Sixtus IV.* ut hujus Petri librum cum cathedra in medio scholæ fuisse igni traditum, narret *Bannez.* Vid. *Natalis.* (q)

- (i) Epist. 16. l. 5 (k) l. 10. in Evang. S. Joan. & l. 1. in Leviticum. (l) l. 2. de Sacramentis part. 14. cap. 1. (m) ferm. 3. de S. Andrea. (n) tract. de potestate ligandi. cap. 5. & 7. (o) l. 5. Poenitentia cap. 5. (p) l. de confess. Sacram. & tract. de poenit. a Sacerdote injungenda. (q) tom. 17. hist. pag. 203.

XVI.

Canon OMNIS UTRIUSQUE SEXUS Conc. Lateranensis IV. sub Innocentio III. an. 1215. sub nomine PROPRII SACERDOTIS intelligit Parochum, solvo tamen Jure S. Pontificis, & Episcoporum. Contra abusum alienas oves ad se trahendi, suisque surripiendi Pastoribus jam sunt conquesti Theodulphus Aurelianensis Episc. in suo Capitulari an. 797. edito: Capitularia Regum Galliae (r) & Urbanus II. an. 1090. (s) Sic & cit. Canon. 21. ait: omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno proprio Sacerdoti. Hæc ipsa prærogativa nominis indicat Parochum. Ut probant Benedictus XIV. (t) Tournely (u) Launojus (x) Juenin (y) Natalis Alex. (z) qui hoc ex pluribus synodis probat, ubi nomine proprii Sacerdotis veniebat Parochus, quem & ita vocavit Conc. Lateranense III. sub Alexandro III. Sic Innocentius IV. constit. data Neapoli an. 1250. prohibet, ne Parochiani alieno Sacerdoti confiteantur, sine Sacerdotis sui licentia, & ne divina audiant festis diebus in aliena Ecclesia. Huic tamen statuto ab Alexandro IV. in constit. Nec insolitum: derogatum esse dicitur. Martinus IV. constit. ad uberes an 1281. fratribus Minoribus permittit, ut a Ministro suo Generali approbati sæcularium confessiones excipere possint, ita tamen, ut suis Presbyteris Parochialibus confiteri saltem semel in anno, prout Conc. Generale statuit, teneantur. Ex hac constitutione

(r) l. 7. cap. 48. 68. &c. (s) causa 33. quæst. 3. dist. 6. c. 3. placuit. (t) l. 7. de synodo cap. 64. a pag 427. (u) tom-4. theol. quæst. 6. de poenit. art. 3. pag. 88. (x) in l. cui titulus, explicata Ecclesiæ traditio circa Canonem: omnis utriusque sexus. (y) diff. 6. de poenit. quæst. 5. cap. 4. art. 3. pag. 423. (z) tom. 16. diff. 4. a pag. 67.

tione lis orta est, an confessi fratribus Minoribus &c. teneantur eadem peccata iterum Parochis suis confiteri? quod defendit *Henricus de Gandavo* Theologus Paris. res delata est ad *Nicolaum Pont.* sed *Nicolaus*, quamvis assumptus esset de ordine Minorum fratrum, eandem questionem pro neutra parte voluit determinare: unde remanet usque hodie suspensa ait *Eberardus Ratisbon.* (a) Interim hic duntaxat erat controversia non de Regularibus ab Episcopo sine restrictione approbatis, sed de illis, qui unice a suis Superioribus ad confessionale erant destinati, uti ex privilegiis sibi concessis prætendebant Regulares. Interim jam *Bonifacius VIII.* (b) statuit: non posse Regulares, sine licentia, gratia, & beneplacito Episcopi sæcularium confessiones excipere. Privilegium a *Benedicto XI.* quo possent Superiores Regularium Episcopis indicare, quosdam a se ad confessiones excipiendas esse designatos, quin designatorum nomina vel numerum debeant exprimere, revocatum est a *Clemente V.* in *Clementina dudum* de sepulturis, *Bonifacii VIII.* decretum confirmante, quod & renovavit Trident. (c) pariter hanc approbationem posse restringi ad certum, tempus & personas, declararunt *Clemens X.* (d) *Urbanus VIII.* in literis Apostolicis in forma brevis an. 1639. datis, ob litem inter Card. Sandovalen, & Regulares illius Diocesanos: *Innocentius XI.* an. 1723. (e) & *Benedictus XIII.* an. 1724. 23. Sept. sic hæc propositio: non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare: proscripta fuit

(a) In annalibus ad annum 1287. (b) in cap. super cathedram: de sepulturis inter extravag. communes. (c) sess. 23. cap. 15. de reformation. (d) in sua constit. 10. §. 4. (e) in constit. super Eccles. disciplina in regnis Hispaniarum.

fuit ab Alexandro VII. an. 1659. 30. Jan. ita refert Benedictus XIV. (f) alias pro Privilegiis Regularium pugnans, ac dicens: *nihil in synodo constituendum, quod Regularium privilegia laedat.* (g)

Secunda pars conclusionis: quod ex Canone Lateranensi non sit derogatum Auctoritati S. Pontificis, qui in toto orbe: & Episcoporum, qui in suis Dioecesibus sunt proprii Sacerdotes; colligi potest ex damnatis à Joanne XXII. in constit. an. 1321. data Avenione, tribus propositionibus Joannis de Polzaco Doctoris Paris. quarum 1. erat: *Confessis fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata iterum confiteri proprio Sacerdoti.* 2. *Stante omnis utriusque sexus Edicto in Conc. Generali, Rom. Pontifex non potest facere, quod Parochiani non teneantur peccata sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri.* 3. *Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessiones, imo nec Deus: quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti.* Easdem assertiones damnavit Alexander V. an. 1409. nihilominus, ait Benedictus XIV: (h) *Adhuc remanet controversia, an praefata facultas, quam nullus Catholicorum summo Pontifici atque Episcopis abjudicat, ita ab illis delegetur aliis Sacerdotibus, ut velint a fidelibus peccata sua tempore Paschatis, istis aperientibus, satisfieri Canonis: omnis utriusque sexus.* Hoc negarunt plures ex antiquis, & ex recentioribus Bonavent. Basseau (i) Juenin (k) van Espen (l) &c. interim cum S. Thoma, S. Bonaventura & communior theologorum sententia fert, cui & suffragatur consuetudo, Parochianos etiam in

(f) l. 7. de synodo cap. 42. pag. 344. (g) l. 7. cap. 41. pag. 337.

(h) l. 7. de synodo cap. 44. n. 2. pag. 428. (i) in Theophilo Parochiali part. 4 art. 15. (k) comment. de Sacram. diss. 6 quæst.

5. de poenit. pag. 423. &c. (l) Juris Eccles. universi part. 2.

tit. 6. cap. 5.

in Paschate posse confiteri omnibus ab Episcopo legitime approbatis; Conc. enim Lateranense Can. 10. statuit: *tam in Cathedralibus quam in aliis conventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadjutores & cooperatores habere, non solum in predicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentiis injungendis.* Ergo non videtur, quod Lateranense Concilium solum Parochum pro Confessionibus Parochianorum determinaverit, sed de congruo assignaverit Parochum, ut destinatum Pastorem & ordinarium Ministrum, quin excluderet a Pontifice vel Episcopo approbatos, qui *ex licentia & confessiones excipere possint, uti Conc. Coloniense anno 1280. cap. 8. addit ad Canonem Lateranensem: si quis tamen alieno Sacerdoti, vel alicui Religioso justa de causa voluerit confiteri, licentiam PRIMO POSTULET ET OBTINEAT a proprio Sacerdote:* hæc tamen licentia ex praxi modo est plerumque *tacita*; licet quidam Parochorum tempore Paschali *expressam* suis Parochianis publice dent licentiam confitendi cuicunque velint, ut Jus suum tueri videantur, & Parochianos securos reddant. Addit quidem cit. Concilium: *ita tamen, quod semel ad minus in anno, proprio Sacerdoti, plene & integre, ut dictum est, confiteatur.* Non exclusis certe Pontifice & Episcopis, aut ab ipsis approbatis. Quis enim nomine *alieni Sacerdotis* intelligat Pontificem aut Episcopum, aut ab ipsis specialiter approbatos? adeoque sicut *S. Jacobus*, Presbyteros esse Ministros extremæ unctionis dicens, non excludit Papam & Episcopos, qui per eminentiam sunt etiam Parochi, Sic nec Conc. Lateranense illos exclusisse est censendum, quod ex eo clarius evadit, quia *Clemens VIII. an. 1592. Archiepiscopo Cameracensi & Episcopo Atrebatensi injunxit, ne Parochi*

Q

impe-

impediant plebem, quin possint Regularibus in Paschate confiteri. Idem præcepit *Innocentius X.* an. 1645. Archiep. Burdigalensi. Et hic fuit semper sensus Ecclesiæ Gallicanæ, ut probant *Natalis* (m) quem hac de re laudat *Benedictus XIV.* & *Tournely* (n) imo Clerus Gallicanus an. 1683. approbavit librum, quem scripsit *P. Bagottus S. J.* pro confessione cuiusvis Sacerdoti dummodo in Diœcesi approbato facienda. Nunquam tamen Parochiani excipiuntur a debito in sua Parochiali Ecclesia communionem Paschalem sumendi, quod hucusque semper conservatum scimus, nisi ipsi Parochi justis ex causis dispensent.

XVII.

Soli Sacerdotes confessionem Sacramentalem possunt excipere. Solis enim Apostolis, eorumque successoribus dictum est: *quorum remiseritis &c.* uti *Suarez* (o) *Vasquez* (p) *Natalis* (q) *Juenin* (r) &c. pluribus probant. *Eugenius IV.* in Decreto ait: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens auctoritatem ad absolvendum vel ordinariam, vel ex commissione Superioris.* *LEO X.* proscripsit hunc Lutheri articulum: *quod in Sacramento pœnitentiæ ac remissione culpæ non plus faciat Papa, aut Episcopus, quam infimus Sacerdos: & quando non esset Sacerdos, quam faceret quilibet Christianus, etiamsi mulier, aut puer esset.* Tridentinum definit: *falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas Doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos & Sacerdotes clavium Ministerium perniciosè extendunt.* (s) Item Anathema dicit fingenti: *non solum Sacerdotes, sed omnes Christianos esse Mini-*
stros

(m) Tom. 16. hist. pag. 76. (n) tom. 4. de pœnit. quæst. 6. art. 3. pag. 90. (o) tom. 4. in 3 p. disp. 21. sect. 1. (p) tom. 4. in 3. part. q. 93. art. 1. (q) tom. 6. diss. 4. pag. 117. (r) diss. 6. de pœnit. quæst. 4. art. 2. pag. 422. (s) sess. 14. cap. 6.

stros absolutionis. (t) Ad S. Cyprianum, qui ait: *qui libellos a Martyribus acceperunt, -- -- si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque exomologesin facere delicti sui possint, ut manus eis in pœnitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres literis ad nos factis desideraverunt.* (u) Dicimus: quod EXOMOLOGESIS non semper fuerit sumpta pro confessione & absolutione Sacramentali a peccatis, sed sæpius ex §. 13. pro absolutione a pœnitentiæ publicæ legibus, ac reconciliatione cum Ecclesia, quam Martyres desiderabant, & Diaconi dare poterant; vel, ut ait *Benedictus XIV.* (x) erat Exomologesis ultimus ritus, ac totius pœnitentiæ clausula. Conc. Eliberitanum Can. 32. dicens: *cogente infirmitate necesse est. Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum, si ei jusserit Sacerdos.* Aut intelligit communionem Eucharisticam, aut Canonicam reconciliationem cum Ecclesia, vel absolutionem in foro exteriori a pœnis Canonicis. Æque ita intelligi debent *Alcuinus* (g) dicens: *si necessitas evenerit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat pœnitentem, ac det S. Communionem.* Pœnitentiale *Ecberti Archiep. Cantuariensis: ordo Romanus: Adrianus I.* (z) dicens: *idem de Diaconibus fiat, si similiter peccaverint; sic ut digne pœnitentibus parcere possint.* Licet hoc etiam de Diaconis *passive* possit sumi, nempe: ut Episcopi, Presbyterique similiter Diaconis digne pœnitentibus possint parcere & reconciliationem dare: *Stephanus Aduensis* inquires: (a) *in quibusdam habent vicem Sacerdotis, ut in Ministerio baptizandi, communicandi, delicta pœ-*

Q 2

niten-

(t) Loc cit. Can 10. (u) epist. 12 ad Presbyteros & Diaconos Ecclesiæ Carthagin. (x) l. 7. de synodo cap 7. pag. 237. (y) l. de divinis officiis in cap. jejunii. (z) in synopsi Canonum de Can. 2. Conc. Ancyran. (a) cap. 8. de ordinatione Diaconorum.

nitentium misericorditer suscipiendi: Conc. Eboracense an. 1194. decernens: ut non nisi summa & gravi urgente necessitate Diaconus baptizet, vel Corpus Christi cuiquam eroget, vel pœnitentiam confitenti imponat: Londinense an. 1200. statuens: non licet Diaconibus baptizare, vel pœnitentias dare, nisi duplici necessitate, vg: quia Sacerdos non potest, vel absens, vel stulte non vult, & mors imminet puero vel agro: Odo de foliaco Ep. Paris. an. 1280. defunctus prohibens: ne Diaconi ullo modo audiant confessiones, nisi in arctissima necessitate; claves enim non habent. Et alia a Martenio (b) adducta, ad hæc omnia cum Card. d' Aguirre (c) dici etiam potest, hanc confessionem non fuisse Sacramentalem, sed ad maiorem humiliationem, ut veram contritionem sive plenam conversionem manifestent. Quod confessio Diaconis facta fuerit, ex adductis colligitur, & rursus ex Conc. Wirgoniensi an. 1240. Can. 26. ex constit. Walteri Ep. Dunelmensis an. 1255. ex synodo Pictaviensi an. 1280. expresse dicente: abusum erroneum eradicare volentes, inhibemus, ne Diaconi confessiones audiant, & ne in foro pœnitentiali absolvant. Sic Guillelmus Majoris Andegavensis Ep. in synodo an. 1273. conqueritur, Diaconos etiam sine necessitate confessiones excepisse. Eodem modo solvitur illud: fures & latrones, si in furando & depradando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum: sed si comprehensi aut vulnerati Presbytero vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus. (d) Vult etiam Antonius Augustinus (e) verba ista: vel Diacono: esse mendosa, sed legi debere: Presbytero & Deo, uti legitur in manuscriptis codici-

(b) Tom. 2. l. 1. de pœnit. art. 6. n. 7. pag. 37. (c) tom. 1. Conc. Hispaniæ. (d) cap. 2. fures. de furtis l. 5. decretalium tit. 18. (e) in notis ad primam collectionem decretalium ad cap. fures.

dicibus, & in Can. 31. Conc. Triburiensis, ex quo hic Canon est desumptus.

XVIII.

Laicis nunquam fieri potuit confessio Sacramentalis. Hoc ex dictis apparet, cum Laicis nullus unquam sanæ mentis potestatem clavium affligerit: nec ex eo, quod quondam confessio laicis facta fuerit, aut ab aliquibus præcepta, aliquis inferet hanc fuisse sacramentalem, sed cum Benedicto XIV. (f) dici potest: duobus modis confessio fieri potest laico, 1. ut ab eo tanquam a Judice & Christi Ministro habente potestatem clavium, obtineatur sacramentalis absolutio: & sic esset inutilis, perniciofa, & conjuncta cum errore contra fidem. 2. Posset quis confiteri laico, ut ipsa animæ demissione seu humilitate atque erubescencia confessionis, magis flectatur Deus ad ei elargiendum uberiores gratiam, qua excitetur ad perfectam contritionem, & justificetur. Ejusmodi confessio esset in se proficua, eaque multo tempore in usu fuit. Quod hic mos in necessitate confitendi laico duraverit usque ad sæc. XV. initium, testis est Guillelmus Lindervode glossator ad constitutiones Angliæ, imo Dominicus Soto (g) adhuc inter nautas vigere dicit; interim hunc morem modo esse abolitum constat, ut Navarrus (h) Gregorius de Valentia (i) etiam peccati reos constituent, qui laico confiterentur. Sic facile potest solvi, dum legitur: tanta itaque vis confessionis est, ut, si deest sacerdos, confiteatur proximo. (k) Nempe ex devotione & humilitate, non sacramentaliter: statim enim additur: si ille, cui confitebitur,

Q 3

(f) l. 7. de synodo cap. 15. n. 9. pag. 238. (g) in relectione de ratione tegendi & detegendi secretum edit. Romæ 1574. (h) manual. cap. 21. n. 41. (i) disp. 7. quæst. 10. punct. 1. (k) cap. 1. qui vult de poenit. dist. 6.

tur, potestatem solvendi non habet, fit tamen dignus venia ex desiderio sacerdotis. Ex quo textu, qui ex libro de vera & falsa poenitentia S. Augustino tributo desumptus est, infert Petrus Cantor: (l) *ex hac auctoritate habemus, quod in necessitate confitendum sit laico, si sacerdos desit, & non solum venialia, sed etiam mortalia.* Quod pariter tenuisse citantur Magister sententiarum: Albertus M: Alexander Alensis: S. Raymundus: S. Bonaventura: Card. Ostiensis: S. Thomas: (m) *statuta synodalia Conc. Nemausensis an. 1282. & Eliæ Uticensis Ep. Lantfrancus dicens: sin nec in ordinibus Ecclesiasticis, cui confitearis, inveneris, vir mundus ubicunque sit, requiratur.* Sic & Mabillon (n) adducit exempla confessionis, quæ a monialibus fiebat Abbacissæ, & addit: *quod nonnunquam Abbacissæ in subditarum conscientias plus auctoritatis, quam liceret, usurpare tentaverint.* [Hæc omnia certe de confessione sacramentali non sunt intelligenda, quod de S. Thoma colligitur, dum ait: *confessio laico ex desiderio sacerdotis facta, sacramentalis est quodammodo, quamvis non sit sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte sacerdotis.* (o) Item Thomas Cantipratensis S. Thomæ Condiscip. inquit: (p) *Ludovicum comitem Leodiensem in extremis, Christianæ Virgini omnia peccata sua maximis cum lacrymis recitasse: & addit: hoc quidem non pro Indulgentia, quam dare non potuit, sed ut magis ad orandum pro se, tali piaculo moveretur.* Plura Martene (q) Morinus (r) Juenin. (s)

XIX.

(l) In summa de Sacramentis fol. 203. (m) in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. quæstionc. 2. (n) præfat. in Sæc. III. benedict. part. 1. n. 90 pag. 67. (o) in respons. ad primum. (p) l. 2. de apibus cap. 53. (q) tom. 2. de ritibus art. 6. pag. 38. (r) l. 8. de poenit. c. 24. pag. 407. (s) de Sacram. diss. 6. quæst. 5. art. 2. pag. 422.

XIX.

Omnia peccata mortalia post baptismum commissa, sunt materia necessaria confessionis quoad speciem, & numerum. Ita præter alia decidunt Conc. Wormatiense an. 868. can. 25. Londinense an. 1200. præsertim Tridentinum. (t) Sic Innocentius XI. damnavit: licet sacramentaliter absolvere dimidiate confessos ratione magni concursus pœnitentium, qualis v.g. potest contingere in die magna alicujus festivitatis aut Indulgentiæ. Integritas confessionis duplex est: materialis, seu adæquata omnium omnino peccatorum confessio. Hæc non semper haberi potest, ut tempore naufragii, subitæ mortis &c. aut in casu invincibilis ignorantiae: altera formalis: quam requirit Trident. dicens: (u) ut, postquam diligentius se excusserit, & conscientiae suæ sinus ac latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum & Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur.

XX.

Confessio solorum peccatorum venialium lege Ecclesiastica præcipi potest. Ita Richardus (x) S. Bonaventura: (y) Juenin: (z) Amort. (a) &c. Conc. Lateranense in canone: omnis utriusque sexus: annuam præscribit confessionem, imo excommunicatione & sepulturæ Ecclesiasticæ privatione punit semel in anno non confessos, qui itaque non habent mortalia, (qualia certe non omnes

(t) Sess. 14. cap. 5. & Can. 7 de pœnit. (u) sess. 14. cap. 5. de pœnit.
(x) in 4. sent. dist. 17. art. 2. q. 4. (y) dist. 17. in 2. parte art. 2.
q. 1. (z) de Sacram. diff. 6. quæst. 5. art. 2. pag. 420. (a) tom. 3.
theol. disp. 4. de pœnit. pag. 182.

omnes habere censendi sunt) necessario huic præcepto per confessionem venialium satisfacere tenentur. Eundem canonem confirmarunt Conc. *Bituricense* an. 1584. *Burdigalense* an. 1624. *Narbonense* an. 1609. pariter Ecclesia præcipit, ut omnes ordinandi prius confirmentur: ac tempore Caroli M. Eucharistia quater in anno recipienda fuit iuncta. Quidni & confessio venialium, si desint mortalia? hinc Tridentini Patres dicentes, venialia diversis a confessione remediis *expiari posse*, non includere videntur casum hunc *extraordinarium*, ubi urget præceptum Ecclesiæ confitendi, & mortalia desunt. Duæ propositiones ab Alexandro VII. an. 1665. damnatæ erant: *peccata in confessione omissa, seu oblita, ob instans periculum vitæ, aut aliam ob causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.* Item: *qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.*

XXI.

Circumstantiæ, non solum numerum & speciem peccati mutant, sed etiam in eadem specie notabiliter aggravantes, in confessione sunt aperiendæ. Primum patet ex Tridentino: (b) colligitur præterea, etiam eas circumstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant. &c. potest idem numero peccatum specie esse distinctum, dum nempe contra diversam virtutem, aut diversum præceptum pugnat. Eg: fornicatio contra castitatem, adulterium simul contra Iustitiam: aut quando circumstantia novam addit peccati speciem, ut percussio cleri, furtum in loco sacro &c. nempe ratione Religionis, nonnunquam etiam ratione scandali: possunt etiam duo peccata eidem virtu-

ti

(b) Sess. 14. cap. 5.

ti repugnare, diversa tamen præcipienti, aut, ut dicunt, *sub diversa formalitate*: e. g. furtum, & detractio; res enim aliena, & fama proximi sunt res formaliter diversæ, & diversis præceptis tam *lasio famæ*, quam *ablazionei aliene* prohibetur.

Secundum ex ipsis rationibus, quibus Tridentinum circumstantias speciem mutantem esse confitendas præcipit, probari potest: *quod sine illis peccata ipsa neque a pœnitentibus integre exponantur, nec iudicibus innotescat, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis pœnitentibus imponere.* (c) Circumstantia quippe in eadem specie notabiliter aggravans, certe gravius punienda, & diversis remediis statui pœnitentis congruis sananda est, quam notabiliter minuens; nam ait Trident. *quod ignorat Medicina non curat.* Sic Innocentius III. ait: *Consideratis circumstantiis omnibus, competentem pœnitentiam delinquentibus imponatis, prout salutem eorum videritis expedire.* In canone omnis utriusque sexus præcipitur confessario, ut diligenter inquireat & peccatoris circumstantias & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat illi præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere. Quod Conc. Wormatiense in sæc. IX. (d) & Londinense (e) an. 1200 jam præscripserunt. Idem ex Catechismo S. Pii V. ex S. Carolo Borromæo (f) patet, cujus Instructiones ad sacerdotes approbavit Innocentius XII, dum illas typis mandari iussit an. 1700. sic Innocentius XI. an. 1679. damnavit hanc propositionem: *non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.* Consuetudo vero est circumstantia notabiliter aggravans. Pluribus hoc probant Genettus Avenionensis, Episc. Vasionensis in suo libro Clero R menti

(c) Loc. cit. (d) Can. 25. (e) Can. 4. (f) in instructionibus ad Sacerdotes part. 4. actorum Eccles. Mediolan.

menti XI. consecrato: (g) *Juenin*: (h) *Habert* (i) *Tourne-ly*: (k) qui ad S. Thomam ait: *cum junior esset & scriberet in librum sententiarum, nobis adversatum fuisse, quam suam opinionem haud dubie revocasset senior factus, si manum ultimam suae summæ apposuisset.* Berti (l) & præsertim *Benedictus XIV.* (m) addens: *cavere debet confessorius, ne occasione seu prætectu exquirendi a pœnitente peccati, quod confitetur, circumstantias, eundem inducat ad pandendum nomen complicitis, hoc est personæ, cum qua peccatum illud perpetravit.* Hinc & a Cl. *Amort.* (n) recedimus, qui vult, circumstantias aggravantes esse aperiendas, si interroget confessorius, secus non.

XXII.

Gravissimæ emanatæ sunt Bullæ a *Pio V.* an. 1561. *Clemente VIII.* an. 1592. *Paulo V.* an. 1608. contra sollicitantes, quæ tamen ad Hispaniæ, Portugalliæ & Algarbiorum regna solum extendebantur; interim easdem per constitutionem *universi Dominici Gregis*: *GREGORIUS XV.* 30. Aug. 1622. ad omnes fideles ampliavit, quem præsertim secutus est *Benedictus XIV.* in Bulla an. 1741. edita, quam integram refert *Petrus Collet* continuator *Tournelii*: (o) in hac statuitur de Sacerdotibus: *qui aliquem pœnitentem, vel in actu sacramentalis confessionis, vel ante, vel immediate post confessionem, vel occasione aut prætectu confessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in confessionalis, sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato aut electo,*

cum

(g) *Theol. moralis, seu Resolutio casuum conscientie tom. 4. tract. 6. cap. 6. de pœnit. a pag. 688.* (h) *de Sacram. q. 5. art. 3. pag. 433.* (i) *tom. 6. theol. pag. 240.* (k) *tom. 4. de pœnit. pag. 97.* (l) *tom. 8. l. 34. part. altera c. 3. pag. 48.* (m) *l. 6. de synodo c. 6. pag. 182.* (n) *tom. 3. theol. disp. 14. q. 1. pag. 155.* (o) *part. 2. tomi sexti pag. 256. edit. Venetæ. an. 1757.*

cum simulatione audiendi ibidem confessionem, ad inhonesta & turpia sollicitare vel provocare, siue verbis, siue scriptis, siue nutibus, siue tactu, siue per scripturam, aut tunc, aut post legendam tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones vel tractatus temerario ausu habuerint, ab inquisitoribus (uti fit in Hispania &c.) vel locorum Ordinariis (uti in Germania) condignis poenis juxta constitutionem Gregorii puniantur, ac priventur Jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam. Econtra sollicitatae, siue consenserint, siue non, a confessario adigantur, ut denuntient sollicitantem, nec sacramentaliter absolvantur, nisi prius denuntiationem praedictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturas spondeant. In eadem Bulla complicibus interdicitur, ne aliquis eorum extra casum necessitatis extremae, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocunque alio sacerdote, qui confessarii munus obire possit (deberet etiam praeponi sacerdos nondum curatus seu approbatus, ut ex noviori Bulla constat) confessionem sacramentalem personae complicitis, in peccato turpi atque inhonesto contra sextum Decalogi praeceptum commissio, (ergo alia peccata non sunt hic contenta) excipere audeat; sublata propterea illi ipso jure quacunque auctoritate & Jurisdictione ad qualemcunque personam ab hujusmodi culpa absolvendam; adeo quidem, ut absolutio, si quam impertierit, nulla atque irrita omnino sit. Et nihilominus, si quis confessarius secus facere ausus fuerit, majoris quoque Excommunicationis poenam, a qua absolvendi potestatem nobis solis, nostrisque successoribus duntaxat reservamus, ipso facto incurrat. (Haec sola poena est latae sententiae, quod nec valide possit absolvere suam complicem, & si absolvat, actu fit excom-

municatus) declarantes etiam, quod nec etiam in vim cuiuscunque Jubilei, aut etiam Bullæ, quæ appellatur cruciata sancta, aut alterius cuiuscunque indulti, confessionem dicti complicitis hujusmodi, quisquam valeat excipere.

XXIII.

Clemens VIII. an. 1602. 20. July non solum illicitam, sed & invalidam declaravit tam confessionem per literas aut internuntium in absentia factam, quam absolutionem absentibus datam. Adeoque tam *divisive*: hoc est: sive confessionem absenti factam, sive absolutionem absenti datam, quam *collective*, seu utramque simul annullavit. Ita ipse Clemens in congregatione Inquisitionis Romanæ declaravit, teste Petro Lombardo Archiep. Armacano, in ep. ad Ægidium Coninc. 6. Juny an. 1624. data. Interpretatio P. Francisci Suarez, (p) (qui voluit, pro roboranda probabilitate de validitate Epistolaris absolutionis, quam ante Decretum Clementis asseruit, a Clemente opinionem de absentis confessione & absolutione tantum *collective* & *complexive*, non vero *divisive* fuisse proscriptam, adeoque *illicitam* quidem, sed non *invalidam* esse absolutionem per literas datam, dummodo confessio in præsentia fuerit deposita) ab ipso Clemente VIII. ultima Julii an. 1603. in Decreto in Generali Congregatione: & rursus 24. Jan. 1622. in Decreto in Palatio fuit rejecta; imo Paulus V. jussit eam an. 1605. ex libris Suarezii expungi. Plura P. Daniel Concina. (q) Quod ante Clementem plures, etiam ex Thomistis, quos citant Suarez, Paludanus &c. tenue-

(p) Tom. 4. in 3. partem S. Thomæ sect. 4. disp. 12. (q) tom. 9. theol. Christianæ l. 2. diff. 3. cap. 2. a pag. 584. edit. Romæ. an. 1750.

tenuerint, probabile esse confessionem & absolutionem Epistolarem, seu in absentia factam, non esse invalidam, negari nequit, ut *Baronius*, *Gonet* &c. negantes, aliquos Dominicanos id unquam tenuisse, vel ab ipso P. *Concina* (r) deferantur. Cum *S. Antoninum*, & *Card. de Turrecremata* (licet hi duo quasi ambigue ac ex aliorum sententia loqui videantur) *Armillum*, *Petrum de Tarantasia* postea *Innocentium V. Paludanum*, *Petrum Soto*, *Dominicum Soto* &c. huic opinioni fuisse ex ipsorum scriptis colligatur. *Morinus* (s) *Tournely* (t) cum aliis defendunt, confessionem & absolutionem Epistolarem seu in absentia datam, spectata ipsa Sacramenti natura, ac præscindendo ab Ecclesiæ prohibitione *Jure Divino* non esse irritam; licet *Juenin* (u) *Habert* (x) *Amort* (y) &c. velint, ipso *Jure divino* eam esse nullam, ac Ecclesiam hanc prohibitionem ab Apostolica traditione accepisse. Adducuntur a *Morino* (z) varia facta historica, aut confessionis absenti factæ, aut absolutionis absenti datæ, ex his tamen evidenter nequit demonstrari, eam confessionem & absolutionem fuisse *Sacramentalem*, & ipsam remissionem a peccatis: & non potius fuisse tantum confessionem *Generalem*, & absolutionem a censuris, vel poenis injunctis. Sic *S. Paulus* (a) *Corinthium* absentem ab excommunicatione absolvit: vel dici potest, *Corinthium* a præsentibus fuisse Sacramentaliter absolutum, quam absolutionem *Paulus* ratam habuit, dicens: *cui autem aliquid donastis, & ego*. De *Serapione* solum constat, quod ipsi *Eucharistia* per puerum fuerit submissa. *Gregorius VII.*

R 3

Epis-

(r) Loc. cit. pag. 587. (s) l. 8. de poenit. cap. 25. (t) de poenit. quæst. 6. art. 4. pag. 103. (u) diss. 6. de poenit. quæst. 7. c. 4. art. 1. pag. 500. (x) tom. 6. de poenit. pag. 248. (y) tom. 3. disp. 5. de poenit. pag. 218. (z) l. 8. c. 25. pag. 409. (a) 2. Cor. 2. v. 10.

Episcopos Lincolniensem, & Leodiensem, ac Alphonsum ejusque proceres, per literas, probabilius a censuris & poenis Canonicis absolvit, uti & *Hincmarus* Hildebaldum Sueffionensem Episcopum. S. Thomam Cantuariensem Archiep. *Alexander* III. tantum a nimia conniventia in causa libertatis Ecclesiasticæ erga Henricum II. Regem Angliæ exhibita absolvit, monens, ut discreto Sacerdoti confiteatur, si in aliquo remorsum conscientiæ sentiret. *Botamius* Bracarenfis Ep. licet ad Conc. Toletanum X. scriptam confessionem miserit, tamen ipse dein præsens ore confessus est, pro absolutione tamen depositionem & perpetuam poenitentiam impetravit. Sic & Cl. *Mabillon* (b) adducit confessiones scriptim factas, addens: *crediderim hac Generali professione postulasse eos indulgentiam, seu remissionem. pœna peccatis suis debita.* Hoc colligit ex Epistola *Joannis* XIX. ad Hugonem Autissiodorensis ep. cognomento Cabilonensem, cui scribit Papa: *proinde fratri nostro Hugoni Autissiod. Ep. Deo & nobis peccata confitenti, seque culpabilem reddenti, plenariam a Deo pollicente promittimus indulgentiæ veniam.* Sic & *Alcuinus* Hadriano Papæ se offert peccatorum maculis sanandum: ac rogat: ut jubeat se salutiferæ pietatis verbo a peccatorum vinculis esse solutum. Quod Patres Conc. Duziacensis sub *Joanne* VIII. in Sæc. 9. legantur, Robertum Cenomanensem Episcopum, scriptim Episcopis circa muros Andegavis cum Carolo Principe in obsidione Normannorum residentibus, sua peccata confitentem, scriptim absolvisse, parit difficultatem, præfertim quia erud. *Martene* (c) ex MS. S. Remigii Remensis hanc formulam absolutionis refert: *confitentibus vobis*
pecca-

(b) Ad Sæc. III. Benedict. part. 1. num. 84. pag. 63 & 64. (c) tom. 2. de ritibus l. 1. art. 7. de poenit. ordine 14. pag. 85.

peccata vestra, per Ecclesiasticam Apostolicam auctoritatis potestatem, quam Dominus noster -- -- tradidit discipulis suis dicens: accipite Spiritum S. quorum remiseritis &c. -- dimittat vobis omnia peccata vestra, liberet vos ab omni malo &c. Hic nec verbum est de absolutione duntaxat a censuris vel pœnis, aut quod tantum hæc absolutio fuerit data per modum voti, ut Deus intuitu ipsorum Episcoporum intercessionis & precum, Roberto ignoscat, ut explicant *Journel*, *Journely* &c. Ipsum Clementem VIII. declarasse ex Armacano adducit *Habert* validam esse absolutionem ore Ministri collatam præsentî pœnitenti, qui per literas aut internuntium Confessus est, cum aliter non potuerit: ut muti aut linguæ ignari, tam Judex enim quam reus præsens est: pariter cum moribundi sensibus jam destituti præcedens confessio, aut confitendi desiderium Sacerdoti per testes innotescat; adest enim confessio interpretativa & satis manifestata, ac ipse pœnitens præsens est Sacerdoti absolventi.

XXIV.

Peccata publica antiquitus sæpe publice erant exposita. Plura talia facta adducit *Morinus*. (d) Ipse S. Hieronymus (e) describit pœnitentiam publicam, cui conjuncta fuit confessio publica, cujusdam Nobilis Matronæ Romanæ Fabiolæ, quæ alteri viro vivente adhuc priori Marito publice nupsit, errore juris decepta, ac putans, id sibi licere ob adulteria viri. *Cabassatius* (f) ex Conc. Toletano IV. & XIII. tueretur, pœnitentiam publicam, cui conjuncta non erat confessio publica, non peperisse irregularitatem; bene tamen, si confessio etiam publica fuerit addita;

(d) l. 2. de pœnit. cap. 9. & 10. a pag. 61. (e) in ep. ad Oceanum. (f) in notitia Eccles. diff. 8. pag. 38.

ta: econtra *Habert* (g) ex epist. *Siricii* Papæ probat, so-
lam poenitentiam publicam induxisse irregularitatem: *Morinus* (h) vero ambas sententias conciliat dicendo: non
a poenitentia publica fuisse inductam inhabilitatem ad
Ordines, sed ab ipso crimine commisso, cui irregulari-
tas annexa fuit.

*Nunquam tamen lege Ecclesiastica fuit præceptum, pecca-
ta occulta publice confitendi. Sic Trid. (i) ait: etsi Christus
non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, &
sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Eccle-
siae offensæ adificationem delicta sua publice confiteri possit: non
est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consulte hu-
mana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta,
publica essent confessione aperienda. Si proferuntur facta pu-
blicæ confessionis: id aut ex proprio poenitentis arbitrio
humilitatis causa, aut ex indiscreto Zelo confessorii fuisse
factum, est censendum. Tertullianus duntaxat reprehen-
dit verecundiam privatim confitendi, ob timorem injun-
gendæ poenitentiae publicæ, quam, ait: (k) plerique ut pu-
blicationem sui aut suffugiunt, aut de die in diem differunt.
S. Cyprianum non evidenter de confessione publica, præ-
sertim secretorum loqui, fatetur ipse Morinus: S. Pacia-
nus vero dicens: desinite vulneratam tegere conscientiam,
utique de confessione auriculari loquitur. Dum Origenes
(l) hortatur poenitentes ad exteriorem peccatorum confessionem,
& ut in publicum proferant peccata: intendit: ne celent in-
trinsecus sua peccata, sed ut aperiant perito sacerdoti; nam
apud ipsum exterius confiteri, & non celare intrinsecus sunt
syno-*

(g) Tom. 6. de poenit. pag. 369. (h) l. 5. de poenit. c. 17. pag. 207.
(i) sess. 24. c. 5. de confessione. (k) l. de poenit. c. 10. & 11.
(l) hom. 3. in Leviticum.

synonima. Factum Nobilis mulieris, ut narrant *Socrates* (m) & *Sozomenus* (n) minime probat publicam secretorum confessionem. Factum erat hoc: Institutus in sæc. III. occasione Novatianorum cum lapsis non communicantium, fuit Poenitentiarius, potissimum propter lapsos in persecutione Deciana, cui fideles sua peccata publicâ poenitentiâ digna confiteri deberent; huic poenitentiario quædam Nobilis mulier enormia sua crimina aperuit, ob quæ & poenitentiam publicam recepit, cui & conjuncta fuit confessio publica criminum publicorum: inter alia publice aperta peccata, detexit quoque (nescio, an ex incuria, aut ex indiscreto consilio ipsius poenitentiarii?) *Diaconum Ecclesiæ secum dormivisse* quo patefacto crimine Diaconus Ecclesia est ejectus, & plebs tota summe commota, ut & *Nectarius* Patriarcha Constantinop. suasu *Eudemonis* Presbyteri, Poenitentiarium hunc sustulerit; licet in aliis Ecclesiis, præsertim in Romana, teste ipso *Sozomeno*, fuerit adhuc retentus.

XXV.

Quatuor erant poenitentia publica gradus. 1. Fletus: cujus statio erat in area, aut in porticu Ecclesiæ adjacentē, nempe *extra foras Oratorii*. A Flentibus, qui ab aditu Ecclesiæ quidem separati erant, sub aliquo tamen titulo præ templi foribus posito poenitebant, discerni debent *hyemantes*, qui sine tecto sub dio erant. An inter *hyemantes orare*, idem fuerit, ac inter *demoniacos* & *Energumēnos orare*? vel an inter *hyemantes* & sine omni tecto separatim a reliquis poenitentes, solum fuerint numerati lepra corporali infecti? videri possunt *Morinus* (o) & *Natalis*.

S

(m) l. 5. histor. c. 19. (n) l. 7. cap. 16. (o) l. 6. de poenit. cap. 2, pag. 250. & c. 7. pag. 257.

talīs. (p) In gradu flentium nec manus impositiones, nec speciales orationes erant consuetæ, sed peccata deflere, & ad S. Synaxin accedentes rogare debebant, ut apud Deum & Ecclesiam pro ipsis intercedant. Ut loquitur S. *Ambrosius.* (q) Cinere & cilicio, veste lugubri, & toto corporis habitu ad misericordiam erant compositi.

2. *Auditio*, in porta Ecclesiæ, seu in porticu magnis Ecclesiæ portis connexa, aut in ædificiolo inter exteriores ipsius Ecclesiæ januas intermedio, quod vestibulum, seu *Narthex* aut *ferula* dicebatur, quia longitudine latitudinem excedebat. In hac statione præter *Audientes*, erant Ethnici, Judæi, hæretici, schismatici & catechumeni, qui omnes in hoc loco psalmorum cantum, Lektionen S. Scripturæ, & Episcoporum sermones audire, non ipsam tamen Ecclesiam ingredi poterant, ex qua ad Missam catechumenorum egredi debebant. *Morinus* (r) & *Natalis* (s) tres catechumenorum gradus distinguunt.

3. *Substratio*. Locus erat inter audientes & fideles, usque ad ambonem protensus, ubi Epistolæ, Evangelium, *Dyptica* (seu nomina vivorum & mortuorum, pro quibus orabatur) recitabantur, hymni & psalmi canebantur, & concio habebatur. Frequenter substratis imponebantur manus, gravissimæ poenæ & opera laboriosa injungebantur, & cum catechumenis exire cogeantur. Plura *Morinus.* (t)

IV. *Consistentia*. Locus erat ab ambone versus Sanctuarium. *Consistentes* cum catechumenis non expellebantur, poterant interesse publicis precibus, ac Sacrificio, non tamen ipsis licuit oblationes facere, aut Eucharistiam sumere. Sic antiquitus idem erat: *Communicare precibus sine oblatione:*

(p) Tom. 6. histor. diss. 8. pag. 190. (q) l. 2. de poenit. c. 10. (r) l. 6. c. 3. 4. 5. (s) tom. 6. pag. 192. (t) l. 6. c. 8. & 9. a pag. 260.

ne: ac: non communicare Corpori Christi. Ad hunc gradum admittebantur 1. leviorum criminum rei ex Conc. Illyberritano can. 21. & 79. & graviorum criminum rei, si se sponte apud Episcopum cum magna contritione accusabant. Ex S. Gregorio Thaumaturg. can. 9. S. Basilio can. 61. 2. Qui reliquos gradus absolverunt. 3. Sæpe etiam mulieres adulteræ, ne in substratione a Maritis detegerentur ex S. Basilio can. 34. 4. Qui peracta semel pœnitentia, in eadem crimina canonica erant relapsi, tales enim, quasi incorrigibiles, non amplius publicæ subiciebantur pœnitentiæ, sed ab oblationibus & Eucharistiæ sumptione abstinere debebant. Pariter ab inferiori pœnitentiæ gradu ad superiorem non pertransito medio nonnunquam patebat aditus, mitigato ab Episcopis ob pœnitentium fervorem rigore. Plura de his Morinus (u) Martene (x) Jue-
nin (y) Natalis (z) Habert (a) Cabassutius (b) Tournely (c) Boucat (d) Bertz (e) P. Geraldus Zürcher Monachus S. Gallo (f) cum Witasse & aliis.

XXVI.

Duplicis generis erant antiquitus libellatici. 1. Qui libellos a S. Martyribus accipiebant, ad quorum intercessionem Ecclesia vel ipsam pœnitentiam alias subeundam relaxabat, in Venerationem Martyrum. Hinc Diaconis commissum erat, lustrare Carceres, ac Martyrum desideria explorare, ne nimia Lapforum importunitate permoti,

S 2

etiam

-
- (u) Toto l. 6 de pœnit. (x) tom. 2. de ritibus art. 4 a pag 18.
(y) comment. de Sacram. diff. 6 q. 6. de pœnit a pag 467. (z) tom. 6. histor. diff. 8 a pag 189 (a) tom. 6. theol. c. 9 a pag 357.
(b) in notitia Eccles. diff. 8 a pag 37. (c) tom. 4. theol. quæst 8. de pœnit. a pag. 123. (d) tom. 6. theol. diff. 4 art. 3 a pag 531.
(e) tom. 8 de theol discipl. l. 34 a pag. 128. (f) in histor. pœnitentiæ publicæ edit. 1752.

etiam pro indignis intercedant. Magna erat Controversia inter lapsos in persecutione Deciana, & inter Clerum Romanum cum S. Cypriano consentientem: lapsi (quorum Antesignani erant s. Presbyteri æque lapsi, nempe *Felix, Jovinus, Maximus, Repostus & Fortunatus*) pertinaciter prætendebant, se sine prævia pœnitentia ad communionem esse recipiendos: multi ex his lapsis libellos Martyrum extorquentes, reconciliationem ex debito prætendebant, dicentes, alias despectui haberi Martyres. S. Cyprianus & Clerus Rom. (defuncto enim Fabiano vacabat sedes Apostolica) consuluerunt, ut usque ad celebrandum hac de causa concilium expectent, & interim consuetam subeant pœnitentiam: at lapsis & hoc recusantibus, *Provisorio* seu *fiduciario* decreto cautum fuit, ut Martyrum libellis præditi in mortis periculo reconcilientur, cœteri vero expectent, donec singulorum causæ examinentur, simul Confessores & Martyres Carceribus inclusi sunt requisiti, ne sine discrimine libellos concedant lapsis. Restituta post Decii mortem Ecclesiæ pace, creatus Pontifex *Cornelius* Concilia convocavit, in quibus fuit sancitum: ut *Sacrificati*, qui thus Idolis adoleverint, non nisi integra peracta pœnitentia absolvantur; *libellatici* vero nulla alia peracta pœnitentia præter illam, quam fervente persecutione subierunt, statim Ecclesiæ reconcilientur, hoc decretum *peremptorium* a Romana & Carthaginensi Ecclesia fuit receptum. Quod temeraria fuerit lapso-
rum petitio, qui sine omni satisfactione ac pœnitentia Ecclesiæ restitui volebant, satis testantur querelæ S. Cypriani (g) & Cleri Romani. (h) Hi libelli habebant dunta-

(g) Ep. 15. 20. & 23. ad Clerum Romanum, & ep. 55. ad Cornelium. (h) in ep. ad S. Cyprianum.

duntaxat vim precum, recommendationum, ac intercessionis, ut ait *Natalis*. (i) Pariter in his libellis debebant exprimi nomina lapsorum, pro quibus intercedebant, nec antea, nisi ab obitu Martyrum vim habebant, ut ex S. Cypriano apertum est. Secundi generis *Libellatici* erant, qui, ne externe etiam fidem abnegare, & Idolis sacrificare compellerentur, dabant munus ethnicis Magistratibus, & pro soluta pecunia redimebant exterioris Idololatriæ infamiam, ac accipiebant ab ethnicis *libellos securitatis*, quibus a satellitum furore securi reddebantur. Vid. *Natalis*. (k)

XXVII.

Græci in absolutione adhibuerunt semper formam deprecatoriam, cum Jacobo Goario (l) Morino (m) Juenin (n) Tournely. (o) In omnibus Græcorum Ritualibus legitur hæc, vel similis forma: *Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, relaxa, remitte, condona peccata. &c.* Clemens VIII. in instructione super ritibus græcorum an. 1595. ait: *in casu necessitatis Presbyteri græci Catholici possunt latinos absolvere. Utantur forma absolutionis in Generali Conc. Florent. præscripta: & postea: si voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujusmodi absolutionis dicere tantum consueverunt.* Non obest Arcudius (p) proferens aliqua testimonia formæ indicativæ apud græcos. Nam 1. ipse fatetur, talem formam non haberi in Euchologio græcorum, eg: *habeo te absolutum.* 2. Quæ adducit ex Pachomio Patriarcha Constant. & Michaeli Patriarcha Antioch.

S 3

tioch.

(i) Tom 6. pag. 102. (k) l. cit. pag. 125. (l) in Euchologio græcorum an. 1647. edito. (m) l. 8. de poenit. cap. 12. pag. 375. (n) diss. 6. de poenit. q. 7. c. 2. pag. 487. (o) tom. 4. theol. pag. 142. (p) l. 4. de poenit. c. 3.

tioch. iustificare nequeunt usum communiter in oriente receptum, præsertim cum ambo fuerint Schismatici, dein utramque auctoritatem adducit ex Lutheranis Tubingensibus, a quibus nude accepit. Quod vero dicat: *Gabriel Philadelphie Metropolitanum, hanc adhibuisse formam: gratia SS. Spiritus per meam humilitatem habet te absolutum.* Potuit certe hic *Gabriel* loqui de forma latinorum, non græcorum, quippe apud latinos diu versatus est, ac Patavii Venetorum theologiæ studuit. 3. denique possunt hæc explicari de forma absolutionis a censuris & excommunicatione, in qua teste ipso *Morino* (q) græci aliqua forma *indicativa* utebantur, eg: *Mediocritas nostra habet veniam condonatum spiritualem filium N.* Non vero in absolutione a peccatis, in qua dicebant: *ipse Domine dimitte, condona, remitte peccata huius N. quia tua est potentia. &c.* Nimirum subintelligendo, *condona per me* tanquam Ministrum.

XXVIII.

Etiam apud Latinos forma deprecativa fuit in usu. Licet Berti (r) *dicat: aperte non evincitur viguisse olim sive apud latinos, sive apud græcos formam deprecativam. Morinus* (s) *cum Tournelyo* (t) *erudite conclusionem nostram probat, ac præter alia adducit illum textum: confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem, ut salvemini; multum enim valet deprecatio iusti assidua.* (u) *Apertiores sunt textus SS. Patrum, uti S. Ambrosii dicentis: homines in remissionem peccatorum Ministerium suum exhibent:*

Isti

(q) l. 8. cap. 12. num. 10. & 11. pag. 377. (r) tom. 8. de theol. discipl. l. 34. part. alt. c. 7. pag. 86. (s) l. 8. de poenit. c. 8. a pag. 364. (t) tom 4. quæst. 9. de poenit. art. 1. Concl. 3. pag. 141. (u) Iacobi 5. v. 16.

Isti rogant: divinitas donat. In Sæc. XII. imo & XIII. formam deprecativam adhuc apud latinos invaluisse, testes sunt *Petrus Cantor* circa annum 1200 in Academia Parisiensi florens: *Guillelmus* Parisiensis Ep. circa an. 1236. defunctus: *Guillelmus* Altissiodorensis circa an. 1240. obiens: *Hugo Card.* circa an. 1244. defunctus. Imo *Franciscus Mayronis* an. 1325. defunctus refert, adhuc sua ætate in Provincia Provinciæ (Provence) aliquos formam deprecativam adhibuisse, sed desuper fuisse improbatos. Interim jam in Sæc. XII. formam *deprecatoriam* cum indicativa nonnunquam fuisse conjunctam ex *Alexandro Alensi* (x) *S. Bonaventura* (y) & ex auctore, quem refutat *S. Thomas* opusculo 23. colligitur. Negari tamen non potest, etiam in aliquibus antiquis Ritualibus formam indicativam reperiri, quam & *Morinus* in uno vel altero legit: *Martene* (z) vero 4. antiqua Ritualia adducit, uti *Egberti* Eboracensis Episcopi: alicujus *Anglicani* ultra 900. annorum: *Gellonensis*: & *Rhemensis* *S. Remigii*, in quibus forma indicativa continetur. Adulto Sæc. XIII. in occidente forma *indicativa* absolutionis, in omnibus Ritualibus ac theologis deprehenditur. Ut ex *S. Thoma* an. 1274. defuncto: ex Conc. Florentino (a) ac Tridentino: (b) & ex *Clemente VIII.* §. præc. patet. Sic & Doctores Parisienses jam mediante Sæc. XIII. formam deprecativam reprobabant, ne nimirum dici possit: Sacerdotes tantum declarare, *remissa a Deo esse peccata*, aut confessarios nullo modo aliquam potestatem Auctoritativam demonstrare, ut defendebat iste Auctor, quem refutat *S. Tho-*

(x) 4. parte summæ membro 2. art. 2. (y) in 4. dist. 18. p. 1. art. 2. q. 1. (z) l. 1. de ritibus cap. 6. art. 5. (a) in decreto. (b) sess. 14. cap. 3.

S. Thomas in opusculo 20. de forma absolutionis ante annum 1266. scripto. Hinc optime Angelicus Doctor ait, absolutionem deprecativam, quæ sine auctoritativa potestate datur, præjudicare verbis Christi dicentis Petro: quodcumque solveris. &c. Sic & Tridentinum (c) definivit: si quis dixerit: absolutionem Sacramentalem Sacerdotis non esse actum judiciale, sed nudum Ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti -- -- Anathema sit. Vere enim Sacerdos in Persona Christi remittit peccata.

XXIX.

Cum Tridentinum (d) dicat: Sacramenti pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis Ministrî verbis positam esse: EGO TE ABSOLVO: quibus de Ecclesiæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur, ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant; neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessaria. Necessario sequitur solum: absolvo te: ad essentiam absolutionis requiri. Ego facile subintelligitur: teste Card. Gottz, (e) Paludanus & Petrus Soto requirunt etiam, a peccatis tuis; interim hæc verba nec allegat Tridentinum, nec ad sensum formæ sunt necessaria, cum super peccata præmissa feratur absolutio. Christus tam Magdalenæ: remittuntur tibi peccata tua: quam Apostolis dicens: quorum remisseritis peccata: necessario debuit addere ly peccata; nam nec confessio peccatorum erat præmissa, nec adeoque verba Christi habuissent sensum. Pariter appositio: in nomine Patris: &c. relinquitur arbitrio Sacerdotis, ait *S. Thomas*. (f) Ut *Durandus* expressionem Trinitatis requirens sit relinquendus; Chri-

(c) Sess. 14. Can. 9. de pœnit. (d) Sess. 14. cap. 3. (e) tom. 14. theol. quæst. 8. de pœnit. dub. 1. pag. 334. (f) 3. p. q. 84. art. 3. ad 3.

Christus enim dum instituit pœnitentiam, non addidit *in nomine Petris &c.* Bene tamen cum præcepit baptismum. Pariter deferendus est *Dominicus Soto*, solum verbum: *absolvo*: sufficere putans. Hæc enim dependent ex institutione Christi, & determinatione Ecclesiæ; adeoque in foro quidem externo reus est absolutus, si dicat iudex: *absolvo*: non tamen in Pœnitentiali. Hinc verba illa *absolvo te ab omnibus peccatis tuis, contritis, confessis, & oblitis*: quæ teste *Natali Alex.* (g) in quibusdam ritualibus leguntur, certe necessaria non sunt. Propositiones damnatas tam ab *Alexandro VII.* 1665. quam ab *Innocentio XI.* 1679. quæ forum pœnitentiale concernunt, exhibet cum aliis *Genettus.* (h)

XXX.

Nulli, pœnitenti aut signa pœnitentiæ danti deneganda est absolutio in Articulo mortis. Defendunt quidem *Morinus* (i) *Martene* tomo 2. de antiquis ritibus art. 2. pag. 8. & *Natalis* (k) primis tribus Ecclesiæ sæculis, canonicorum criminum reis denegatam fuisse absolutionem sacramentalem, si illam duntaxat in exitu vitæ, nulla antea peracta pœnitentia petierint. Ex *S. Cypriano* (l) dicente: *Pœnitentiam non agentes, nec dolorem delictorum suorum toto corde --- te-*
stantes, prohibendos omnino censuimus a spe communicationis & pacis, si in infirmitate atque in periculo ceperint deprecari: quia rogare illos non delicti pœnitentia, sed morbi urgentis admonitio compellit; nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitaverit esse moriturum. Ex *Conc. Arelatensi* 1. an. 314. dicente: *de his, qui Apostatant, & nunquam se ad Ecclesiam repræsentant, nequidem pœnitentiam agere querunt, & postea*
T *infirmi*

(g) 1. 2. theol. dogmat. & moralis cap. 7. Reg. 2. (h) in theol. moralis vol. 1. tom. 4. a pag. 794. (i) 1. 10. de pœnit. c. 1. & 2. a pag. 492. (k) tom. 6. hist. dil. 7. pag. 172. (l) ep. 52. ad Antonianum.

infirmirate correpti petunt Communionem, placuit eis non dandam Communionem, nisi revaluerint, & egerint dignos fructus pœnitentiæ. Et ex Innocentio I. (m) ad quæstionem: quid de his observari oporteat, qui post baptismum omni tempore Incontinentiæ & voluptatibus dediti in extremo fine vitæ suæ pœnitentiam simul & reconciliationem communionis exposcunt? Respondet: de his observatio prior durior, posterior interveniente misericordia inclinatio est. Nam consuetudo prior tenuit, ut concederetur eis pœnitentia, sed communio negaretur. Addit. Tribuatur ergo cum pœnitentiæ extrema communio. Ait insuper priorem disciplinam fuisse mitigatam, ne Novatiani hæretici negantis veniam, asperitatem subsequi videamur. Novatiani enim graviorum criminum reis negabant absolutionem, quia talia peccata per claves Ecclesiæ esse irremissibilia fingeant; Ecclesia vero, saltem in mente citatorum Auctorum, non ex defectu clavium, his peccatoribus in exitu primum vitæ Absolutionem petentibus negabat veniam, sed quia habebat pro indispositis, & ut citius conversionem accelerarent, & alii terrorem haberent. Sit: hunc rigorem pimitus invaluisse, multi enim graves etiam Theologi hos ipsos a Morino & Natali adductos textus explicant de negatione communionis Eucharisticæ, quæ adhuc in Galliis extremo supplicio damnandis denegatur, imo quam unacum absolutione, usque ad annum 1396. in Gallia ad mortem damnatis fuisse negatam refert Morinus: (n) Non vero de privatione communionis per absolutionem Sacramentalem.

P. nostra conclusio I. ex Conc. Nicæno I. an. 325. habito: (o) antiqua legis regula observabitur etiam nunc: ut si forte quis recedit ex corpore, necessario vitæ suæ viatico non defrauetur.

(m) Ep. 3. ad Exuperium Tolosanum Episc. (n) loc. cit. (o) Can. 13. vid. etiam causa 26. quæst. 6. cap. 9.

defraudetur. Et addit: generaliter omni cuilibet in exitu posito, & poscenti sibi communionis gratiam tribui, Episcopus probabiliter, postquam probaverit, dare debebit. 2. Ex Conc. Carthaginensi IV. an. 398. Can. 76. si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. 3. Ex Arausicano I. an. 441. Can. 3. qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione, eos communicare. (p) Per hanc reconciliatoriam manus impositionem intelligunt Patres Arausicani communionem simplicem, quæ erat mera absolutio a peccatis, ac reconciliatio Ecclesiæ illis concessa, qui nondum peracta pœnitentia in periculum vitæ venerant, ita, ut accepta etiam hac absolutione, si supervixerint, pœnitentiam secundum Canones adimplere, & ab oblationibus, ac Eucharistiæ sumptione abstinere debuerint, donec peracta penitus pœnitentia, ultimam & maximam reconciliatoriam manus impositionem (quam communionem legitimam vocabant) acceperint, qua accepta & oblationes facere, & ad Eucharistiam accedere poterant. Sic hoc Concilium explicant Albaspinæus Aurelianensis Ep. (q) Morinus (r) & Sirmondus, qui notas ad hoc Concilium addiderunt. 4. Ex Conc. Martini Bracarenfis cap. 82. (s) & ex Tridentino dicente: in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. (t) Idem constat ex superius allegato Innocentio I. ex Julio Papa, ut refert Gratianus (u) dicente: si presbyter pœnitentiam morientibus abnegaverit, reus erit ani-

T 2

marum:

(p) Causa 26. quæst. 6. cap. 7. (q) l. 1. observationum observat. 1. 6. & 11. & l. 2. observat. 21. (r) l. 6. de poenit. cap. 21. pag. 285. (s) causa 26. q. 6. c. 6. (t) sess. 14. cap. 7. (u) causa 26. q. 6. cap. 12.

marum: quia Dominus dicit: quacunque die conversus fuerit peccator, vita vivet, & non morietur. -- -- Dominus non solum temporis, sed etiam cordis inspector est: sicut Latro unius momenti pœnitentia meruit esse in Paradiso. Ex Cœlestino Papa (x) qui usum in Gallia reprehendit, quo extremo supplicio afficiendis absolutio, & Eucharistia denegabatur dicens: Horremus, tantæ impietatis aliquem inveniri, ut de Dei bonitate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere. -- -- Quid hoc aliud est, quam morienti mortem addere: ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere. Ex Leone M. (y) addente: misericordie Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conversio. Et Clemente V. in Conc. Viennensi damnabilem usum vocante, quo ultimo deputandis supplicio Sacramentum pœnitentiæ negabatur. Et ex Benedicto XIV. 20. Augusti an. 1733. &c. Sic & absolvendi sunt, qui ante adventum confessarii petierunt, aut dederunt signa confessionis. Ita expresse constat ex citata jam epistola Leonis (z) an. 452. ex Conc. Martini Bracarensis an. 572. ex Conc. Carthagenensi IV. (a) ex Canone 12. Concilii Africani apud Ivonem: ex Conc. Toletano XI, an. 675. ex Arausicano loc. cit. ex excerpto Gregorii III. cap. 31. ex Conc. Moguntino an. 857. &c. Non tamen absolvendi sunt, qui in notorio peccato gravi, aut in ipso criminis actu rationis usum amiserunt, de horum enim dispositione nullam habere possumus certitudinem; ut bene facultas Parisiensis an. 1665. ex libro Amadæi Guimenii contrarium damnaverit: Sic Tridenti-

(x) In ep. 2. ad Episcopos Galliæ. In cit. causa cap. 13. (y) ep. ad Theodorum Foro-Juliensem. In causa 26. q. 6. c. 10. (z) habetur etiam dist. 1. de pœnit. cap. 49. multiplex. (a) causa 26. q. 6. cap. 8.

dentinum (b) duellantes ipso facto excommunicat, ac in duello decedentes privat sepultura Ecclesiastica: eandem excommunicationis poenam statuit in Principes Monomachiam permittentes, aut locum concedentes, nec non in Parrinos, Consilium vel auxilium dantes, ac in ipsos spectatores. Quidam has poenas extenderunt ad eos dumtaxat, qui ex permisso Principum singulare hoc certamen inierunt; ac *Gregorius XIII.* declaravit, etiam eos intelligi, qui privata auctoritate duellant: & *Clemens VIII.* an. 1591. hanc *Gregorii* constitutionem confirmavit, & ad eos etiam extendit, qui provocant, vel acceptant, licet dimicatio actu non sit secuta. Eandem excommunicationis poenam a Tridentino latam & Clerus Gallicanus contra Monomachos an. 1653. decrevit.

XXXI.

Homo baptizatus, alias probata & piæ vitæ, etsi subito sit destitutus sensibus, & nullum amplius confessionis aut contritionis signum edere queat, POTEST, & probabilius DEBET absolvi in articulo mortis. Hoc pie & erudite probat *Morinus*: (c) ut nesciam, quo fundamento hæc sententia a *Goneto* improbabilis, ab aliis rationi contraria pro libitu asseratur, cum eam defendant *Merbesius*, (d) suam summam dedicans *Carolo Maurilio Le Tellier* Archiepiscopo *Rhemensi*: *Homobonus* (e) adducens factum *Clementis VIII.* qui e fabrica *Petri præcipitatum* sic absolvit: *si capax es, absolvo te*, uti & refert *Bartholomæus Faustus*: (f) defendunt *Franciscus Genettus Avenionensis*, Episc. *Vasionensis*,

T 3

sis,

(b) Sess. 25. c. 19. (c) l. 10. de poenit. c. 10. a pag. 506. (d) in summa christiana diff. 4. de poenit. quæst. 85. (e) in examine Ecclesiæ part. 1. tract. 7. c. 18. quæst. 84. (f) in theol. morali tom. 1. l. 4. quæst. 204.

sis, (g) qui suam egregiam Theologiam dedicavit Clementi XI. quam Card. *Stephanus Le Camus* Ep. & Princeps Gratianopolitanus per Epistolam Pastoralem an. 1702. 15. Febr. datam suis clericis summe commendavit, ac probarunt Cardinales *Grimaldi* Aquensium Archiep. *Raymundus Capisuechi* S. Palatii Apostolici Magister, cum pluribus aliis &c. defendunt *Antonius de Litteratis*: (h) *Hesselius* Lovaniensis Doctor: *Gummarus Huygens*: (i) *Natalis Alexander*: (k) *Leonardus Varrony*: (l) *Henricus a S. Ignatio*, qui 40. plures refert auctores: *Petrus Collet* continuator *Tournely*: (m) *Laurentius Berti* (n) qui admittit, saltem sub conditione talem esse absolvendum: *Daniel Concina*, (o) licet dein hanc suam sententiam revocet: (p) & novissime *Carolus Renatus Billuart*. (q) &c. Assertum nostrum probatur 1. cum Reverendiss. Genetto: (r) ex communi theologorum Consensu post Conc. Carthaginense IV. mox citatum, ei danda est absolutio, quem praesentes testati sunt velle confiteri, licet aliunde male viveret, quia ex hoc testimonio Confessarius sufficiens habet fundamentum credendi, agrum peccatorum suorum poenitentiam agere, verumque emendationis propositum habere. -- -- A fortiori ei danda est absolutio, qui vitam egit homine Christiano dignam, licet morbo subito correptus, nullum possit indicium praebere; quoniam ejus bona peracta vita, juxta Patrum

(g) In theol. morali tom. 4. de poenit. cap. 12. quaest. 5. pag. 771. edit. Coloniae an. 1706. (h) in summa edita Romae cum approbatione Magistri S. Palatii an. 1611. part. 1. c. 35. (i) method. tract. 3. (k) l. 11. theol. p. 3. c. 7. Reg. 3. (l) tom. 5. c. 3. q. 5. (m) tom. 6. part. 1. de poenit. part. 2. pag. 451. edit. Venetae an. 1755. (n) tom. 8. de theol. discip. l. 34. cap. 8. pag. 101. (o) in adnotat. ad casum 4. Dictionarii Pontasiani V. absolvo. (p) in theol. Christiana. Tom. 9. l. 1. diff. 4. de poenit. cap. 10. pag. 348. edit. Romae 1750. (q) in summa D. Thomae tom. 18. de poenit. art. 9. §. 7. sect. 1. pag. 428. edit. an. 1758. (r) in theol. morali loc. cit. pag. 772.

*Patrum unanimem consensum, securius longe præbet fundamen-
tum credendi, eum tali casu correptum, a peccatis absolvi velle:
quam ea signa, quæ ab improbo tradi potuerunt, velle se converti
in Articulo mortis; cum SS. Patres eas conversiones semper su-
spectas habuerint.* Adsunt adeoque in homine probo subi-
to sensibus destituito, omnia requisita ad validam imper-
tiendam absolutionem: adest *materia Remota*, nempe pec-
cata, a quibus certe nullus homo liber existit; *in multis*
enim offendimus omnes, imo si dicimus, quoniam pecca-
tum non habemus, *ipsi nos seducimus*: adest *materia pro-*
xima, nempe Confessio contrita, non quidem *physice* &
immediate sensibilis, sed *moraliter*, ac sufficienter per vi-
tam antea bene actam manifestata, & sensibilis reddita:
adest denique Minister cum debita Intentione formam ab-
solutionis pronuntians: ut jure optimo cum Cl. *Bocuat* (s)
adversariis retorquere possimus: ipsi pro necessario abso-
lutionis requisito æque requirunt Confessionem, ac de-
bitam dispositionem: & tamen illum posse & debere ab-
solvi dicunt, qui nutibus, aut ex aliorum testimonio pe-
tierit reconciliationem, etsi antea vitam non adeo bonam
egerit; in quo casu pariter *moraliter* duntaxat de hujus
moribundi dispositione sunt securi: quidni a fortiori ab-
solvendus erit in extremo vitæ periculo positus, & pœ-
nitentiam petendi citra suam culpam incapax? cum ipsa vi-
ta antea bene transacta *fundatam* pro tali ægroto præbeat
presumptionem, & *moralem* de voto Confessionis certitudinem;
vita enim Christiana sufficiens est fundamentum, ægro-
tum fore petiturum, si posset, Sacramenta salutis ipsius
necessaria, præprimis pœnitentiam, secundam post nau-
fragium tabulam; ut longe Consultius sit, fors attritum,
&

(s) Tom. 6. theol. diss. 4 de pœnit. §. 5. pag. 517.

& poenitere anhelantem per absolutionem mittere in Cœlum, quam talem moriturum, perfecta fors contritione destitutum, excludere e cœlesti sua Patria. *Quid ergo Scolasticorum trica noceant salutis animarum?* 2. Sicut canon Julio Pontifici a gratiano tributus (t) non distinguit inter eos, qui etiam *externe*, ore & signis, aut tantum *interne* & corde per vitam Religiosam abunde manifestato petierunt confessionem, ita *Sacerdotale Romanum* (u) expresse ait: *talis infirmus aut jam amisit loquelam, vel usum rationis, aut non? in primo casu, si bene vivebat, ut bonus fidelis --- quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt: vel etiam si malus & obstinatus diu perseverans in peccatis est, & diu non confessus; si petiit Sacerdotem, ut confiteretur, ostendit se facere velle omnia, quæ debet, & interea factus est mutus vel phreneticus, & periculum est in mora: debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia & peccato, & potest injungere circumstantibus aliquid pro eo faciendum, vel heredibus aut Consanguineis pro ejus anima, si volunt acceptare. Deinde debet dari ei Eucharistia, quamvis non sit confessus. Idem decernunt statuta synodalia Ecclesiæ Lemovicensis, præsentibus Abbatibus XI. Decanis X. Præpositis X. Prioribus X. Archi-Presbyteris X. anno 1620. cap. 21. tam de eo, qui petiit, quam qui non petiit, dummodo Christiane vixit, ferrique potest judicium ex actionibus vite & moribus, eum libenter poenitentia sacramentum petiturum fore, si tempus & morbi violentia permisissent. --- Animarum salvandarum causa nullum remedium omittere debemus, quod Deus potestati nostræ commisit. Eadem leguntur in Memoriali Bononiensi an. 1623. edito, & prius jussu Card. Ale-*

(t) Causa 26. q. 6. cap. 12. (u) Venetijs anno 1560. apud Joan. Variscum & socios excusum.

Alexandri Ludovisii exarato, qui an. 1621. ad Pontificatum sub nomine Gregorii XV. fuit effectus. Hinc 3. illi canones & statuta uti ex can. 12. Concilii Africani: ex can. 13. Conc. Nicæni 1. ex can. 12. Arausicani: in Excerpto Gregorii III. ex epist. S. Leonis ad Theodorum an. 452. ex Conc. Toletano XI. an. 675. & XII. an. 681. ex Conc. Moguntino an. 8. ex Rituali Pauli V. &c. in quibus præcipitur, absolvi posse eum, si aut *sanus petierit*, aut *ipsius desiderium ex aliorum testimoniis innotuerit*; vel similia: hi canones, inquam, non videntur excludere & illum casum, in quo ex vita bene acta, ab omnibus laudata, sufficiens veræ conversionis habetur testimonium, quem casum citata a nobis statuta expresse etiam recensent. 4. *S. Augustinus* (x) Catechumenis subito morbo oppressis, baptismum ac poenitentiam esse concedendam statuit, quia *ipsorum in fide Christiana voluntas jam nota est*. Et addit: *satius est, nolenti dare, quam volenti negare, etiamsi voluntas ejus incerta sit*. Rursus: *ubi velit, an nolit, sic non apparet, & tamen credibilis sit eum, si posset, velle se potius fuisse dicturum, ea Sacramenta percipere, sine quibus jam credidit, non se oportere de corpore exire*. Eodem modo & boni Christiani, mortem quotidie ante oculos habentes, suæque salutis semper providi, certe nolunt, sine necessariis Morientium Sacramentis, salutis suæ dispendium pati; & sic non sine injuria ipsis negaretur absolutio, cuius desiderium ex communi vitæ christianæ testimonio satis apparet, cui major sæpe fides est tribuenda, quam si morientium antea non ita proborum desiderium, aut ex ipsorum nutibus, aut ex aliorum testimoniis innotescat.

U

Factum

(x) l. 1. de adulterinis conjugis.

Factum Clementis VIII. e Fabrica Petri præcipitatum conditionate absolventis, a Cardinale de Lugo fabulis quidem adnumeratur, allegatur tamen ab Auctoribus fide dignis. Facultas Parisiensis an. 1665. 3. Febr. Amadæi Guimenii propositionem damnavit, quæ sic sonabat: *infirmus, qui amisit loquelam, vel usum rationis, si bene vivebat, & frequentabat confessionem & communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet præsumi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia & peccato.* Ad hoc quidam respondent, censuram hanc eodem anno 25. Junii Romæ fuisse improbatam teste collet (y): alii apud Juenin (z) Habert (a) Tournely (b) &c. (qui omnes de hac controversia nihil positive decidunt, licet a nostra opinione recedere non videantur) volunt, allegatam propositionem fuisse tantum damnatam, ut *generatim* & universaliter sumptam; cum nempe extendi possit ad omnes, dummodo antea pie viventes, actu tamen peccantes, aut in ipso crimine sensibus destitutos, unde multa absurda evenirent, & laxitas oriretur: hujus assertionis conjecturam præbet ipse tenor latæ censuræ, ubi dicitur: *Doctrina hujus propositionis universim & absolute sumpta, est in praxi periculosa.* Hæc de poenitentia dicta sufficiant.

DE

(y) Part. 1. tom. 6. theol. Tournely: part. 2. de poenit. pag. 458.
 (z) diff. 6. de poenit. quæst. 7. art. 4. pag. 505. (a) tom. 6. theol. cap. 11. de poenit. pag. 471. (b) tom. 4. quæst. 9. de poenit. art. 2. pag. 151.

DE EXTREMA UNCTIONE.

I.

Exrema Unctio est vere & proprie Sacramentum novi Testamenti, a Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatam, per Jacobum autem Apostolum ac Domini fratrem fidelibus commendatum ac promulgatum. Ita in terminis Trident. (a) Hugo a S. Victore, Magister sent. Alensis, S. Bonaventura cum aliis tenuisse referuntur, hoc Sacramentum ab Apostolis fuisse institutum; interim Tridentinum cit. loco ait: si quis dixerit, extremam unctionem non esse vere & proprie Sacramentum a Christo Domino nostro institutum, & a B. Jacobo Apostolo promulgatum, sed ritum tantum acceptum a Patribus, aut figmentum humanum: anathema sit. Tempus Institutionis adeo non est exploratum; videtur tamen, hoc Sacramentum post Resurrectionem intra illos 40. dies, quibus Salvator cum Apostolis est conversatus, multa de Regno Dei (b) & Ecclesia edificanda collocutus, fuisse institutum, sicut de confirmatione diximus ante annum: (c) hoc Cl. Boucat (d) & Tournelyo (e) verisimilius apparet. S. igitur Jacobus (f) hoc Sacramentum nobis promulgavit, dicens: infirmatur quis in vobis inducat Presbyteros Ecclesiae, & orent super eum, unguentum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit remittentur ei: hic omnia adfunt ad Sacramentum requisita: adest signum sensibile, unctio cum oratione: Promissio gratiae,

U 2

(a) Sess. 14. cap. 1. de extr. unctione & Can. 1. (b) Act. 1. (c) in conspectu theol. §. 11. de confirmat. (d) tom. 6. theol. pag. 564. (e) art. 3. de extr. unct. tom. 4. pag. 191. (f) Jacobi 5. v. 14 & 15.

gratiæ, nempe *alleviabit eum Dominus: oratio fidei salvabit: remittentur ei*: adest institutio divina, quæ per S. Jacobum nobis est promulgata: & mandatum divinum, nempe *inducat &c.* Ut falso hæretici somnient, hic duntaxat sermonem esse *de dono miraculorum* ac miraculosa corporum sanitate; quippe 1. tali modo extr. unctio non *solis* ægrotis, seu ob morbum decumbentibus, sed *omnibus miseris*, claudis, cæcis &c. deberet applicari: miraculosa enim curatio ad omnes se extendit, 2. Non fuisset necesse, ut Presbyteri *pro Ministris* assignentur; utique & alii miraculose curare possent: 3. ad quid præscriberetur certa materia? donum enim curationis certæ materiæ non est alligatum: 4. apud Jacobum non sola *corporis*, sed & *Animæ* sanitas exprimitur: *sic in peccatis sit remittentur.* Quod nec S. Dionysius (g) nec Clemens Alexand. (h) extremæ unctionis mentionem faciant, contra antiquitatem hujus Sacramenti nil probare poterit Dallæus; cum illius Origenes (i) S. Chrysostomus (k) Innocentius I. circa annum 402. (l) S. Augustinus (m) & in sermone 215. de tempore, qui tamen sermo in appendicem est positus, & tribuitur Cæsario: S. Gregorius M. Sæc. 6. in suo Sacramentario: Theodorus Cantuar. Archiep. an. 668. in suo poenitentiali libro: in Sæc. 8. Grodogangus Ep. Metensis: (n) *Capitularia Caroli M. & Excerpta e Canonibus SS. Patrum* circa an. 750. congesta. Conc. Cabilonense an. 813. Can. 48. Aquisgranense an. 836. Can. 5. Moguntinum an. 847. Can. 26. Regiaticinum vel Regiaticense Can. 8. an. 850. capitula *Heraldi Turonensis* an. 856. promulgata: Cano-

(g) In Hierarchia Eccles. (h) in libris constitut. Apostol. (i) hom. 2. in Leviticum. (k) l. 3. de Sacerdotio. (l) in ep. ad Decentium Eugubinum Episc. (m) l. 5. de baptismo c. 20. (n) in regula Canonicis observanda cap. 61.

Canones Isaaci Lingonensis; *Jonas* Aurelianensis (o) *Paschasius Radbertus* &c. in Sæc. 10. Canones *Ælfrici* Monachi an. 940. editi: vita S. *Oswaldi* Eboracensis Ep. an. 992. defuncti, *Wibertus* Archidiaconus in vita Leonis IX. *Lantfrancus* an. 1089. obiens: *Hugo* a S. Victore an. 1140. defunctus, imo antiquissima Ritualia a *Martene* (p) & aliis relata, & Euchologia Ecclesiæ orientalis, ut probat fufius *Cl. Boucat*, (q) semper meminerint, & præprimis *Tridentinum*. (r) Quod SS. *Epiphanius* (s) & *Augustinus* (t) unctiones infirmorum referant inter errores *Heracleonitarum*, obesse nequit, hi enim hæretici ungebant oleo aqua mixto, vel unguento ex balsamo & aqua cum supersticiosa *Marci* præstigiatoris cantilena adhibito. Epistolam S. *Jacobi* esse genuinam egregie probat *Natalis*, (u) Ad glossam cap. *vir autem*: in extrav. de secundis nuptiis: ubi dicitur extr. unctionem non esse Sacramentum, respondet *Isambertus*: quod non sit Sacramentum characterem imprimens, adeoque quod possit iterari. Sic in nova editione Juris Canonici jussu *Gregorii XIII.* emendata, locus hic glossæ est ad marginem positus ac correctus; cum extrema unctio etiam confundi potuerit cum reconciliativa manus impositione, qua recipiebantur pœnitentes, vel cum illa unctione, qua in oriente recipiebantur hæretici, ut diximus de confirmatione §. 6. quæ non erat Sacramentum. Dum quidam SS. Patrum dicunt, unctionem esse tantum ad corporis sanitatem: non loquuntur de unctione *Sacramentali*, sed de unctione illa *curativa*, quæ sæpe etiam a non Sacerdotibus, & ad quoscunque

U 3

morbos

(o) l. 3. de institut. laicali. c. 14. (p) part. 2. l. 1. de ritibus cap. 7. art. 4. a pag. 116. (q) tom. 6. theol. diff. 5. a pag. 546. (r) sess. 14. Can. 1. 2. 3. & 4. (s) hæresi 36. (t) hæc. 16. (u) tom. 4. hist. Eccles. c. 12. art. 2. §. 4. pag. 69.

morbos pellendos devotionis gratia applicabatur: sic *Tertullianus* (x) refert, *Proculum Christianum* oleo sanasse *Severum Imperatorem*: & *Gregorius Turonensis* de *Martio Abbate* ait: *quartanis, tertianisque febris, infuso Benedicti olei liquore medebatur*: facile igitur quidam hanc unctionem curativam potuerunt confundere cum sacramentali.

II.

S. Marcus (y) non videtur loqui de eadem unctione Sacramentali, quam commendat *S. Jacobus*. (z) Constat Baptismum, Pœnitentiam, aliaque Myſteria, jam antea fuiſſe promiſſa, inſinuata, & præfigurata, antequam actu fuerint inſtituta aut præcepta; ſic & optime unctio apud *S. Marcum*, potuit eſſe *typus & figura* unctionis Sacramentalis primum inſtituendæ, præprimis cum *S. Marcus* de unctione curativa, ſanitatem corporum duntaxat conferente, loqui videatur: Hoc 1. ex Tridentino (a) colligitur, dum ait: *apud Marcum quidem inſinuat*: imo ipſe textus *S. Marci* haud obſcure hoc inſinuat dicens de Apoſtoliſ ad prædicandum miſſiſ: *exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent, & demonia multa ejiciebant, & ungebant multos agros, & ſanabant.* 2. Solus Sacerdos eſt Miniſter Sacramenti extr. unctionis ex *S. Jacobo*: atqui hic Apoſtoli nondum erant Sacerdotes; primum enim in ultima Cœna Sacerdotes ſunt creati. 3. Apoſtoli in hoc textu non duntaxat moribundos, & jam Baptizatos, ſed quolibet infirmos, etiam non baptizatos, ac quomodocunque debiles ungebant; extrema autem unctio pro ſoliſ baptizatiſ (*baptismus vero eo tempore nondum erat præceptus*)

&

(x) 1. ad ſcapulam. c. 4. (y) cap. 6. v. 12. & 13. (z) cap. 5. v. 14. & 15. (e) ſeſſ. 14. cap. 1. de extr. unctione.

& periculose decumbentibus est instituta. 4. Omnes ab Apostolis hic unctos, fuisse sanatos refertur; hoc autem non fit in unctione Sacramentali, quæ primario sanitatem animæ respicit. Ita Bellarminus (b) Cajetanus, Estius, Sylvius, Cornelius a Lapide (c) Tournely (d) Billuart (e) &c. Quibus Benedictus XIV. (f) adnumerat Hugonem a S. Victore, Alensem, S. Bonaventuram, Dominicum Soto &c. dicens: tunc quippe Apostoli nondum erant Sacerdotes: omnesque agrotos promiscue inungebant, qui cæteroquin, cum nondum baptismum suscepissent, non erant aliorum Sacramentorum capaces. Quia vero Tridentini Patres tanta semper circumspectione sua concinnarunt decreta, ut nullam vulnerarent Catholicorum opinionem; ideo adhibuerunt verbum illud: *INSINUATUM*: quod sane referrî potest tam ad figuram, typum, & symbolum Sacramenti ext. unct. quod Christus Dominus in ea unctione, de qua Marcus loquitur, voluerit præmonstrare. Hinc narratio Petri Sævis multis videtur incredibilis, dum ait: Tridentinos Patres primitus decrevisse: Sacramentum ext. unctionis institutum a Christo fuisse Marci 6. tunc monitos a Jodoco de Ravestein Lovaniensi Theologo, loco *Institutum*, substituisse, *Insinuatum*.

III.

Materia remota est oleum. Ita ex S. Jacobo patet: *ungentes eum oleo*: ex Florentino dicente: *cujus materia est oleum olivæ per Episcopum benedictum*: ex Tridentino (g) *materiam esse oleum ab Episcopo benedictum*. Hinc debet esse liquor ex baccis olivarum expressus, qui solum in communi modo

(b) l. unico de extr. unctione. (c) comment. in cap. 6. Marci v. 12. (d) tom. 4. theol. pag. 182. (e) tom. 19. de extr. unct. art. 1. pag. 7. (f) l. 7. de synodo c. 16. n. 2. pag. 240. (g) sess. 14. cap. 1.

do loquendi absolute, & sine addito oleum nuncupatur. -- -- debet autem ejusmodi oleum saltem ex præcepto Ecclesie esse simplex, hoc est absque ulla alterius liquoris admixtione, ait Benedictus XIV. (h) Minime audemus invalidum dicere hoc Sacramentum, oleo per alium liquorem in parva quantitate mixto, collatum, licet hujus mixtionis non existat vestigium: ut bene notant Habert (i) Tournely (k) &c. Falluntur, qui ex eo, quod Innocentius I. (l) nominet oleum chrismatis: & Conc. Wormatiense ac Aquisgranense oleum infirmorum vocent *chrisma*: eruere conantur, aliquid balsami fuisse mixtum; quippe jam ante annum (m) diximus, quod per *chrisma* præsertim Græci omne unguentum, etiam simplex, intellexerint. Putamus itaque cum Benedicto XIV. (n) valere hoc Sacramentum, modo admixtio tanta non sit, ut destruat exteriorem olei speciem: licet contra communem & perpetuam Ecclesie praxin sit. Idem & Billuart (o) affirmat dicens: tali modo valeret quidem Sacramentum, sed peccaretur contra præceptum & usum Ecclesie. Ex Conc. Mediolanensi V. an. 1579. dicente: Parochus, si per errorem aliud oleum, quam quod infirmorum est, ad egrotum ungendum adhibuerit, etiamsi chrismatis aut Catechumenorum sit: ut erratum emendet, olei sacri, quod proprium infirmorum est, unctionem eidem adhibeat, tuncque Sacramenti formam iteret: non innotescit invaliditas hujus Sacramenti in chrismate collati: sed hoc unicum, quod suppleri possit & debeat id, quod erat omissum, ut & Innocentius III. de confirmatione non per chrisma, sed per simplex oleum collata statuit. (p)

IV.

(h) l. 7. de synodo c. 16. pag. 241. (i) tom. 6. theol. de ext. unct. cap. 2 pag. 502. (k) tom. 4. theol. quæst. 2 art. 1. pag. 187. (l) in ep. ad decentium. (m) de confirmatione §. 9. (n) loc. cit. (o) de ext. unct. art. 2. pag. 19. (p) cap. 1. Pastoralis l. 1. decretalium tit. 16. de Sacramentis non iterandis.

IV.

Oleum debet esse benedictum: non tamen videtur ad essentiam pertinere, ut immediate ab Episcopo sit consecratum. P. primum: nunquam, saltem in Ecclesia latina legitur, infirmos fuisse unctos oleo Sacramentali prius non Benedicto: sic Innocentius I. ait: oleo chrismatis ab Episcopo confecto. Innocentius III.: (q) ad exhibendum autem exteriorum & visibilem unctionem benedicatur oleum. &c. Ven. Beda (r) ait ab Apostolis esse traditum: ut agroti ungantur oleo, Pontificali benedictione consecrato. Conc. Cabilonense an. 813, (s) dicit: secundum B. Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum consonant, infirmi oleo, quod ab Episcopis benedicatur, a Presbyteris ungi debent. Uti & Florentinum ac Tridentinum §. præc. præscribunt. Ex his textibus cum Suarez, Estio (citatur etiam Bellarminus) defendunt plures, benedictionem olei esse de necessitate Sacramenti: sic Bertz (t) ait: certum non est, valere Sacramentum ext. unct. oleo non consecrato collatum. Et Billuart: (u) probabilius est, requiri de necessitate Sacramenti, quod oleum sit benedictum ab Episcopo saltem mediate: econtra Victoria (x) Emmanuel Sà (y) Samborvius (z) Juenin (a) & Habert (b) dicens: valde probabile est, benedictionem olei non esse a Christo institutam, nec pertinere ad substantiam Sacramenti: defendunt Benedictionem tantum ab Ecclesia fuisse additam ac præceptam, ut in casu necessitatis etiam ab omni culpa excusarerur, qui oleum non consecratum applicaret. Inter has duas extremas opiniones, media nobis videtur tutis-

X

sima

(q) Cap. 1. cum venisset: de S. unctione. (r) in comment. ad cap. 6. Marci. (s) cap. 48. (t) tom. 8. de theol. disc. cap. 4. pag. 169. (u) art. 2. de ext. unct. pag. 21. (x) in summ. de Sacram. n. 216. (y) V. extrema unctio. (z) tract. de extr. unct. (a) diss. 7. quæst. 3. c. 1. pag. 536. (b) tom. 6. de extr. unct. c. 2. pag. 506.

sima cum *Benedicto XIV.* (c) qui pro hac media sententia
 citat *Cajetanum*, *Sotum*, *Gregorium de Valentia*, *Ianne-*
rum &c. qui hæc tria statuunt 1. aliquam consecrationem
 ex Christi institutione requiri, ut oleum fiat apta materia
 Sacramenti. 2. Ecclesiam latinam nunquam infirmos un-
 xisse oleo ab Episcopo non consecrato. 3. Ad validita-
 tem satis esse oleum a simplici Sacerdote benedictum.
Et profecto posse saltem ex commissione sive expressa sive tacita
Rom. Pontificis, a simplici Sacerdote preparari materiam,
aptam ad conficiendum Sacramentum ext. unct. res videtur ex-
ploratissima. quam nemini liceat in questionem adducere: ad-
 dit *Benedictus XIV.* Sic in Ecclesia orientali a mille &
 amplius annis consuetum est, ab ipsis Sacerdotibus, an-
 tequam inungant infirmos, oleum benedici: ut *Martene* (d)
 ex *Joenne Natanail*, *Arcudio*, *Allatio*, ex *Euchologio græco-*
rum a *Goario* notis illustrato, & ex *Joanne XXII.* sive *XX.* (e)
 erudite probat: nec unquam hac de re Ecclesia latina græ-
 cos reprobavit, nec *Julius Antonius Card.* (f) hoc ex alia
 causa reprehendit, nisi, si fiat ex contemptu Episcopo-
 rum: imo *Clemens VIII.* in Decreto pro Italo-Græcis
 an. 1598. ait: circa oleum S. Infirmorum, non sunt cogendi
Presbyteri græci olea sancta, præter chrisma, ab Episcopis la-
tinis Diocesanis accipere, cum ejusmodi olea ab eis, in ipsa oleo-
rum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur
& benedicantur. Quod decretum confirmavit *Benedictus*
XIV. an. 1742. in constitut. 57. qui pro hac sententia
 & citat *Benedictum de Gaetanis* (g) idem defendit *Ber-*
ti, (h) dicens: potest simplex Sacerdos oleum Infirmorum

(c) 1. 7. de synodo cap. 16. pag. 242. (d) tom. 2. l. 1. cap. 7. art.
 3. pag. 114. (e) in ep. ad officium Armenorum Regem. (f) in
 ep. ad Episcopum Messanensem. (g) in diff. de suprema unct.
 cap. 7. (h) tom. 8. l. 35. cap. 4. pag. 168.

rum auctoritate Apostolica, non autem ordinario jure, in latina Ecclesia solenni benedictione consecrare. Sic Neophytus Rhodinus in synopsi (quam S. Congregatio de propaganda fide approbavit, & typis edi mandavit an. 1633.) ait: materia ipsius Sacramenti est oleum benedictum a Pontifice, sive a Sacerdotibus, qui praesentes fuerint, juxta morem Ecclesiae. Essentialia in Sacramentis, praesertim circa materiam & formam debent esse uniformia.

In defectu olei consecrati, potest & debet oleum non consecratum, oleo consecrato infundi, in minori tamen quantitate: sic Innocentius III. ait: nec negamus, quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri: cum Rituali Romano, dicit Rituale Parisiense Card. Noallii: si forte infra annum aliquo modo deficiat, ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modicum oleum non benedictum in minori quantitate in illud infundi potest. Pariter rituale Rom. praecipit, oleum infirmorum, quod singulis annis feria V. in caena Domini ab Episcopo benedicatur, veteri combusto renovandum esse.

V.

Unctio seu applicatio olei benedicti est materia proxima. In hoc conveniunt omnes ex ipso Jacobo: ungentes eum oleo. Graeci teste Arcudio (i) non erant semper constantes in ungendis corporis partibus; sic nec semper apud ipsos fuit in usu unctio pectoris & pedum, imo incunte Saec. 9 tres duntaxat unctiones adhibuerunt teste Theodulpho Aurelianensi. (k) Pariter apud Latinos non semper eadem partes erant inunctae. In Sacramentario Gregorii M. a Menardo edito legitur unctio 5. sensuum: in codice Ab-

X. 2

basis

(i.) l. 5. cap. 7. (k) capitular. (2) apud Balutium tom. 7. miscellan.

batis Rotaldi additur unctio colli, pectoris, & scapularum: in Pontificali Prudentii Tricassini Ep. adhuc refertur in gutture, in umbilico, seu in loco ubi plus dolor imminet. Videtur hæc unctio provenisse ex varia verborum Jobi explicatione: *virtus illius in umbilico.* (l) Sic in antiquo codice Turonensi præcipitur unctio etiam in genibus quoque & in cruribus, & pene in omnibus membris, seu in loco, ubi dolor plus imminet. Plura Martene (m) & Morinus. (n) Eugenius IV. præter s. sensus, & renes inungi jubet, uti & Catechismus Romanus: cum Benedicto XIV. (o) dicimus: *ultra Doctores omnes fatentur cum Suarez, duas postremas unctiones, pedum scilicet & renum, necessarias non esse ad validam Sacramenti consecrationem; tum quia non sunt in usu apud omnes Ecclesias: tum quia illa renum honestatis & pudoris causa semper omittitur in feminis, & interdum etiam in viris.*

VI.

Ad essentiam Sacramenti sufficit, si unica tantum ungatur pars, sub quadam Generali forma alias præscripta. Ita Sylvius, Nicolaus Serarius, Becanus, Estius, Natalis Alex. in sua theol. Juenin (p) Habert (q) Tournely (r) Bertz (s) &c. P. 1. in scriptura numerus non est determinatus: 2. ipsa Ecclesia diversas sæpe assumpsit partes corporis ungendas: 3. Pastorale Mechliniense (quod tam ab Academia Lovaniensi an. 1588. approbatum, quam ab Octavio Frangipanio Ep. Tricariensi, & per Germaniam & Belgium Nuntio Apost. ad usum diocesis Colonienfis est protractum) expref-

(l) Jobi 40. iv. 11. (m) part. 2. de ritibus cap. 7. art. 3. pag. 115. (n) in appendice ad tract. de poenit. (o) l. 7. de synodo c. 18. pag. 245. (p) diss. 7. q. 3. c. 2. pag. 537. (q) cap. 2. de ext. unct. pag. 507. (r) quæst. 2. art. 1. de ext. unct. pag. 188. (s) tom. 8. l. 35. c. 5. pag. 177.

expresse ait: in morbis contagiosis, & peste grassante, ut periculum vitetur, sufficit inungi sensus organum magis ad unctionem expositum ac detectum dicendo: per istam S. unctionem & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum gustum & tactum. In antiquo codice Remigii Remensis a Sambovio laudato unius unctionis fit mentio, & in Rituali Parisiensi, quod & citat Benedictus XIV. cum Tournelyo legitur: si non possit super infirmum fieri nisi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud sensuum organum, & ceteris precibus pratermissis dicatur: per istam S. unctionem &c. indulgeat tibi Deus, quidquid peccasti per sensus. Sic & Benedictus XIV. (t) monet Parochos: ut, cum prudenter timent, agrotum decessurum, priusquam omnes absolvantur s. sensuum unctiones, unicuique sensum inungant formam universalem pronuntiando: quin imo in prædicto eventu consultius est, ut caput, e quo omnium sensuum nervi descendunt, sub eadem forma universali inungatur. -- ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Episcopus simul serio eosdem admoneat, a gravis culpa reatu non excusari, qui extra casum verae necessitatis, vel unam ex s. sensuum unctionibus pratermittit. S. Thomas dicens: illa unctio ab omnibus observatur, quæ fit ad s. sensus, quasi de necessitate Sacramenti: (u) non videtur absolutam agnoscere necessitatem, quia ait quasi.

VII.

Forma antiquitus modo indicativa, modo deprecativa, modo mixta erat: in forma, quæ dicitur Ambrosiana quarto Sæculo in Ecclesia Mediolanensi usitata, legitur: ungo te oleo sanctificato in nomine Patris & Filii & Spiritus S. ut more

X 3

mi-

(t) l. 7. de synodo cap. 18. pag. 246. (u) quæst. 32. supplem.

militis uncti ad certamen preparatus, æreas possis superare potestates. Hanc formam a nullo ex SS. Patribus antiquis fuisse reprobata[m] ait *Paludanus*. (x) *Albertus M.* (y) ait: se antiquissimos Germaniæ lustrasse libros rituales, qui formam *indicativam* & *absolutam* habent, quæ forma a Germanis vocabatur *Gregoriana*. In antiquo Pontificali *Narbonensi* dicitur: *in nomine Patris & Filii & Spiritus S. regnantis in Sacula Saculorum, accipe sanitatem corporis, & remissionem peccatorum tuorum.* Hæc certe forma nullo modo potest ad *deprecativum sensum* detorqueri, inquit *Benedictus XIV.* (z) *Sacramentale Venetum* a Leone X. approbatum ait: *ungo te oleo S. ut hac unctione protectus fortiter stare valeas adversus varias catervas in nomine Patris. &c.* Idem legitur in antiquo MS. codice *Halitgarii* sub *Ludovico Pio* florentis, ac in Pontificali *Monasterii Gemmeticensis*, *Prudentii Ep. Trecensis*, & *Ecclesiæ S. Gratiani Turonensis*, ubi semper teste *Martene* (a) reperitur: *ungo oculos: ungo has nares: ungo te de oleo S.* Vult quidem *P. Ledesma*, verba: *ungo te:* fuisse tantum præambula, subsequencia vero verba satis deprecationem, & proferentis votum indicare, cum per *to ut*, & si sint expressa. Interim respondet *Juenin* (b) cum *Hugone Menardo*: *nemo dixerit, eum, qui infundens aquam profert hæc verba: ego te baptizo &c. aliquid præambulum ad Sacramentum baptismi proferre: ita absurdum est dicere, &c.* verba itaque subsequentia duntaxat in citatis formis magis explicant, ad quid tale Sacramentum sit institutum. Dein sic: in aliquibus antiquis formis deprecationem inveniri: *nescimus, quo pacto*

(x) In 4. dist. 23. (y) in 4. dist. 23. art. 4. (z) l. 7. de synodo cap. 17. pag. 244. (a) part. 2. de ritibus a pag. 116. (b) Diss. 7. de Sacram. quest. 4. pag. 539.

ut possit deprecatio inveniri in aliis formis ex pluribus antiquis Ritualibus a Menardo, & Martene productis, in quibus solum adhibetur verbum: ungo: absque alio additamento, e quo deprecatio colligi, aut fingi queat. Ait optime Benedictus XIV. (c)

VIII.

A multis tamen seculis introducta est forma deprecativa: nempe per istam S. Uctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid eg: per visum deliquisti in nomine Patris &c. hæc forma invenitur etiam in antiquis Ritualibus, præcipitur ab Eugenio IV. ac Conc. Trident. (d) ac a Rituali Romano, & ita est recepta, ut sine gravi flagitio immutari nequeat. Ipsi Græci & formam deprecativam adhibent: nempe: *Pater S. Medice animarum & corporum, sana servum tuum.* Ut ex Gabriele Philadelphia Metropolitæ, ex Arcudio, & Neophyto Rodino (e) patet, Licet S. Thomas (f) S. Bonaventura (g) Suarez (h) Valentia, Henriquez, & plures ex antiquioribus, (quibus & multi ex novioribus, uti Billuart (i) adhærent) ex ipsis verbis Jacobi, inducat Presbyteros Ecclesiæ & orent super eum, ex Conc. Florentino ac Tridentino defendant, formam indicativam defacto esse invalidam: tamen Albertus M. Richardus, Durandus, Paludanus, Tannerus, Estius, Menardus in notis ad Sacramentarium Gregorii M. Martene (k) Juenin (l) Habert (m) Tournely (n) Berti (o) & propugnant, nihil Sacramenti substantiæ detrahi per

(c) loc. cit. (d) sess. 14. cap. 1. (e) in sua synopsi vernacula Romæ edita. (f) in 4. d. 23. q. 1. art. 4. quæstiunc. 2. & in supplem. q. 29. (g) ead. dist. art. 1. q. 4. (h) disp. 40. sect. 3. (i) tom. 19. diff. un. de ext. unct. art. 3. pag. 31. (k) part. 2. de ritibus c. 7. pag. 116. (l) q. 4. de ext. unct. pag. 538. (m) tom. 6. pag. 509. (n) tom. 4. pag. 189. (o) tom. 8. l. 35. c. 6. pag. 176.

per formam sive absolute & indicative, sive modo deprecatorio prolatam, dummodo per eam significetur, unctionem fieri in Nomine Domini, cum nec ex verbis Jacobi: *orent super eum*: utique & forma absoluta est quædam oratio: nec ex definitione Ecclesiæ pro certo quid definiri possit; sic ait *Benedictus XIV*: *cum nihil de ea ab Ecclesia definitum habeamus, non decet in synodo seu synodali instructione ejusmodi questionem commemorare: sed duntaxat injungendum est Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præscriptam, qua certe sine gravi flagitio non potest privata auctoritate immutari.* Nec nos ita proclives sumus, ut vel invita Ecclesia, essentias Sacramentorum determinare audeamus, sola fors quorundam Doctorum Auctoritate abrepti.

IX.

Ministri hujus Sacramenti sunt soli Sacerdotes, Episcopi per eminentiam. Ita ex S. Jacobo patet, & definivit Trident. (p) Contra novatores, qui volebant per Presbyteros tantum intelligi *atate Seniores*, extrema unctio est enim appendix poenitentiae, cujus non nisi Sacerdos Minister esse potest. *Innocentius I.* (q) dicens: *non est dubium, de fidelibus agrotantibus intelligi debere, qui S. Oleo chrismatis perungi possunt: quo ab Episcopis confecto non solum Sacerdotibus, sed omnibus Christianis uti licet, in sua & aliorum necessitate unguendum: seu melius unguendo, vel ad unguendum: a variis varie solvitur: hoc certum est, ab Innocentii mente perquam longe aberrare, qui eum hoc loco omnes Christianos Sacramenti ext. unct. Ministros facere arbitrantur,* ait *Benedictus XIV.* (r) Expresse enim *Innocentius* solvit alterum *Decentii* dubium:

an

(p) Sess. 14. Can. 4. (q) in epist. ad Decentium. (r) l. 7. de synodo cap. 19. pag. 247.

an ab hoc Ministerio excludantur Episcopi? dicens: *illud superfluum esse videmus adjectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non est dubium.* Hinc Jansenius Gandavensis, Maldonatus, Bellarminus, Baronius &c. volunt, Innocentium loqui de unctione *non activa, sed passiva*, hoc est, non de illis, qui hoc Sacramentum *administrare*, sed de illis, qui illud *recipere* possunt, ut sensus sit: omnes ægrotantes, non solum Sacerdotes, sed omnes Christiani inungendi sunt: poterant enim aliqui putare, solis Sacerdotibus sacram hanc unctionem esse applicandam, sicut solis Regibus propria est unctio. Alii vero, ut *Alphonsus a Castro* (s) *Sotus* (t) *Gregorius de Valentia* (u) *Juenio* (x) &c. quod & *Tournely* (y) aptius esse judicat, putant, Innocentium non loqui de *unctione Sacramentali* in verbis subsequentibus, sed de *usitato antiquitus pio ritu*, quo fideles ex devotione contra varias corporis infirmitates sacro hoc oleo utebantur; adeoque sermonem esse *de unctione curativa*. Si plures adhibentur Sacerdotes (uti antiquitus etiam in Latina, & adhuc in Græca Ecclesia est consuetum teste *Martene*: (z) imo *spectata hodierna Ecclesie disciplina* nedum licitum, sed valde laudabile est, ut uni Sacramentum administranti, alii plures assistant Sacerdotes, ait *Benedictus XIV.* (a) qui mos fors ideo in desuetudinem abiit, quia quilibet pro sua opera haud exiguam exposcebat mercedem, ut ex hac etiam causa *Waldenses* seu *Fratres de Lugduno* neglexerint hoc Sacramentum, quia tantum divitibus datur: quem tamen damnabilem abusum, aliquid pro S. Unctione vel Viati-

Y

CO

(s) l. de hæref. V. ext unctio. (t) in 4. dist. 23. q. 2 art. 1. (u) tom. 4. disp. 8. q. 2. puncto 1. (x) comment. de Sacram. q. 6. c. 1. pag. 543. (y) tom. 4. pag. 192. (z) part. 2. de ritibus pag. 112. (a) l. 7. de synodo pag. 249.

co exigendi semper reprobavit Ecclesia) si, inquam, plures adhibentur Sacerdotes, tunc singuli diversos inungant infirmi sensus, & quilibet congruentem inuncto sensui formam pronuntiet. Ait Benedictus XIV. (b) ita: ut qui ungit, idem dicat formam respondentem, nec alius ungat, alius formam pronuntiet.

X.

Cum S. Jacobus dicat: *Infirmatur quis in vobis: & Eugenius IV: hoc Sacramentum, nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet: Ac Trident. (c) definiat: illis praefertim esse dandum, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitae constituti videantur: unde & Sacramentum Exeuntium nuncupatur. Necessario soli ex morbo decumbentes sunt subiectum capax: hinc denegatur illis, qui corpore adhuc sani, etiam probabile vitae adeunt periculum; uti sunt praelium commissuri, mare adituri, & ultimo supplicio plectendi. Sic & negari debet faminis partui propinquis, nisi alia insuper iisdem accesserit extraordinaria, & lethalis corporis aegritudo: ait Benedictus XIV. (d) senibus tamen atate decrepitis, licet alia non affectis infirmitate, dari potest: ipsa enim gravis & annosa senectus, infirmitas est, quae interiora vitae organa labefactat, & mox ducit ad interitum: inquit laudatus Pontifex, quocum & ad illa facta a Martene & Mabillon relata: dum quidam Sancti & Sanctae de suo obitu praemoniti, viribus alias adhuc integris extremam unctionem acceperunt: dicimus: communi Latinae Ecclesiae Doctrinae & praxi non adversantur: nam praeterquam quod extraordinaria sunt, & derivata e speciali afflatu Spiritus S. -- -- possumus prudenter existimare in praedictis rerum*

circum-

(b) Loc. cit. (c) sess. 14. cap. 3. (d) l. 7. de synodo cap. 20. pag. 251.

circumstantiis, eos, qui sunt divinitus admoniti de sibi instante vitæ interitu, jam tum Cœpisse lethali morbo interius laborare, quo cito perducerentur ad mortem, quamquam exterius viderentur sani. 2. Græci itaque sanos sacro Oleo inungentes non conferunt Sacramentum novæ Legis; deest enim *subjectum capax*, licet reliqua ad hoc Sacramentum requisita omnia adessent, sicut indispositus non potest esse subjectum absolutionis: ut *Arcudius, Juenin* (e) *Saintebeuve* (f) cum aliis dicentes: Græcos æque sanis ac infirmis conferre Sacramentum extremæ Unctionis, sint relinquendi, quorum rationes solide refutat *Benedictus XIV* (g) addens: *Episcopi Latini -- -- diœcesibus praesidentes, quas fideles incolunt Græci ritus, diligenter invigilent, ne iidem in eo versentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri: & severe interdican-* ne ea unctio, loco satisfactionis per confessarios imponendæ, pœnitentibus injungatur: (h) quod jam prohibuit *Innocentius IV.* (i)

XI.

Infantibus deneganda est ext. Unctio. Baptismi quidem ex eo quam maxime capaces esse debent, quia aliud non datur remedium pro delendo peccato Originali omnibus hæreditario: extrema vero unctio tanquam supplementum pœnitentiæ, supponit etiam peccata actualia post baptismum commissa, quorum infantes sunt incapaces: nec de illis verificaretur forma: *Indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti.* Antiquitus Eucharistia & confirmatio statim baptizatis Infantibus conferebatur; interim per hæc Sacramen-

Y 2

ta

(e) Quæst. 7. de extr. unct. cap 3. pag 547. (f) de ext. unct. disp. 7. art 1. (g) l. 7. de synodo cap 20 pag. 253 (h) l. cit. pag. 254. & in sua constitut. 57. (i) in epist. ad Episc. Tusculanum.

ta verificata fuit etiam forma, ut augmentum Gratiæ acquirere potuerint. Sic ait Martene (k) *Innocentes, infantesque ac recens baptizati, qui defuncti sunt in albis, nunquam inuncti leguntur.* Dum itaque Nicolaus Cusanus (l) & Maldonatus (m) dicunt, etiam infantes antiquitus fuisse unctos, aut loquuntur de pueris poenitentiae & confessionis jam capacibus, aut solum de unctione curativa, de qua superius, aut sunt relinquendi. Quod Sancti etiam capaces sint ext. unctionis, ratio hæc est, quia sunt adulti, & sic præcepto Christi & Ecclesiæ se subijciunt: infantes vero nondum sunt præcepti capaces: dein aut aliquando peccarunt, aut peccare potuerunt. Et sic quod attinet ad B. Virginem res valde dubia & controversa est, an ea, utpote omnis peccati expers fuerit capax & particeps Sacramenti ext. unctionis: ait Benedictus XIV. (n) Odo Parisiensis cum aliis requirunt 14. annos apud Martene: (o) alii 18. annos, ut Codex Ms. S. Martini Turonensis &c. interim dari potest pueris Sacramenti poenitentiae capacibus: sic habent statuta synodalia Ecclesiarum Cadurcensis, Ruthenensis &c. & Card. de Rohan (p) ait: non denegetur etiam pueris, si septimum attigerint annum, nec iis in quibus malitia supplet ætatem, etiamsi septenarii non sint. Et Benedictus XIV. (q) statim ac pueri rationis compotes, judicantur doli & culpæ capaces, si in gravem incidant morbum, poterunt infirmorum oleo liniri. Sic etiam iis dari potest, qui nondum communicaverunt, plus enim requiritur ad Eucharistiæ Excellentiam rite cognoscendam, quam ad Sacramentum poenitentiae suscipiendum, quod pro peccatis est institutum, cum

(k) Part. 2. de ritibus cap. 7. art. 1. pag. 104. (l) ep. 3. ad Bohemos. (m) de Sacram. tom. 2. pag. 215. (n) l. 7. de synodo cap. 21. pag. 255. (o) loc. cit. pag. 104. (p) in rituali argentinenſi de extr. unct. §. 2. (q) l. cit. pag. 255.

cum Benedicto XIV. Perpetuo tamen amentibus ac furiosis est deneganda; hi enim nunquam peccare potuerunt. Etiam subito sensibus destituti inungi debent: eorum quippe perspecta pietas ac fides non obscurum præbet argumentum desiderii: ait Benedictus XIV. (r) & addit: in hoc eventu ab unica extr. unct. potest ille, si sit sufficienter attritus, obtinere primam gratiam justificantem, qua fors indigeat.

XII.

Effectus hujus Sacramenti optime recenset Tridentinum. (s) Res porro & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur: & oratio fidei salvabit infirmum: & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei: res etenim hac gratia est Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, si quæ sint expianda, ac peccati reliquias abstergit, & egroti animam alleviat, & confirmat. &c. -- & sanitatem corpori interdum, ubi salutem animæ expedierit, consequitur. Hinc cum Benedicto XIV. dicimus: inter hos extr. unctionis effectus, a Tridentino enumeratos, curiose magis quam utiliter investigant scholastici: quinam sit dicendus hujus Sacramenti proprius & primarius? & in diversas scinduntur opiniones, quas supervacaneum esset hic recensere. (t) Conveniunt omnes theologi, quod directe deleat peccata venialia: nec controversia est, quod etiam deleat peccatum mortale: si quis adhuc quodam peccato mortali esset gravatus, quod aut invincibiliter ignorat, aut cujus confitendi non amplius habet potentiam, sed sufficienter de illo attritus suscipit extr. unctionem: dissensio tantum est, an in his casibus deleat tale peccatum lethale primario, & directe? vel an

Y 3

secun-

(r) l. 7. cap. 21. n. 5. pag. 256. (s) sess. 14. cap. 2. de extr. unct.

(t) l. 7. de synodo cap. 22. pag. 258.

secundario, indirecte, & per accidens? ut loqui placet: nulum nobis videtur esse absurdum, quod hoc Sacramentum tanquam *complementum pœnitentiæ* in tali casu extraordinario (in quo fit *Sacramentum mortuorum*, adeoque etiam confert gratiam *primam*) delere etiam *directe* possit peccatum mortale; licet *ordinarie* fit *Sacramentum vivorum*, & conferat gratiam *secundam*, seu augmentum gratiæ. Ex his hoc duntaxat inferimus, quod non debeat expectari ultima vitæ periodus in conferendo hoc Sacramento, quia & ægrotus debet esse dispositus, ut fructum & effectum participet, & non ponat obicem: sic ait Conc. *Mediolanense* l. an. 1565: *curet Parochus, ut ægroto, dum integris est sensibus adhibeatur.* Conc. *Burdigalense* an. 1583, ait: *non ousque differendum est, dum ager omnibus pene sensibus destitutus sit: idem decernunt Rhemense eod. anno: Bituricense an. 1584. Catechismus Conc. Tridentini: S. Carolus Borromæus. &c.*

XIII.

Sæpius iterari potest. Labente sæc. XI. & ineunte XII. quidam putabant, semel inunctum non posse sæpius ungi: ut colligitur ex *Gaufrido Abbate Vindocinensi* (u) *Ivone Carnotensi* (x) *Theobaldo Senonensi* S. *Columbæ* Abbate &c. quos refutavit *Petrus Abbas Cluniacensis* (y) teste *Martene*: (z) imo in sæc. XV. aliquos idem tenuisse colligitur, quia *Ciacconius* (a) & *Ughellius* (b) narrant: disputatum fuisse, an *Pio II.* graviter ægrotanti dari possit extr. unctio, quam ante plures annos jam recepisset; interim, quia *Antonius Campanus* Ep. *Aprutinus* in vita *Pii II.* ac

(u) l. 2. epist. 19 (x) apud eundem ep. 20. (y) in ep. ad Theobaldum. (z) part. 2. de ritibus pag. 109. (a) tom. 3. in vita *Pii II.* pag. 1005. (b) tom. 2. *Italiae sacræ* pag. 553.

ac Card. Papiensis nullam faciunt mentionem, illud propterea aut fabulosis: aut saltem suspectis narrationibus accensimus: ait Benedictus XIV. (c) Alii tres annos, alii unicum saltem annum exigebant: sic in synodo Iprensi sub Rithovio Ep. in sæc. XVI legitur: consuetudinem, secundum quam non consuevit hoc Sacramentum intra annum secundo suscipi, -- -- tanquam noxiam abrogamus. Dudum communis est sententia, hoc Sacramentum toties posse iterari, quoties quis in novum incidat morbum, vel in diversum vitæ discrimen; non enim imprimit characterem, ut iterari nequeat: sic Tridentinum (d) ait: quod si infirmi post susceptam hanc unctionem convalescerint, iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint. Licet antiquitus in eadem infirmitate sæpius fuerit repetita hæc unctio, imo per VII. continuos dies eam esse continuandam præceperint multa Ritualia ac statuta apud Martene; (e) postea tamen usus est receptus, ut semel duntaxat durante eadem infirmitate conferatur: interim si in eadem infirmitate morbus ita remittat, ut infirmus mortis periculum evasisse videatur, & rursus, antequam plene convalescat, in idem vitæ discrimen relabatur, juxta præsentem disciplinam poterit absque scrupulo denuo S. Unctione muniri: ait Benedictus XIV: (f) & decernunt synodus Lingonensis an. 1404: Senonensis an. 1524: Carnotensis 1526: Rituale Romanum: Rituale Card. Sancto-rii: Rituale Argentinense. &c. Concludimus hanc materiam verbis Benedicti XIV: (g) Van-Essen non inopportune Parochos monet, ne nimium scrupulose in hoc se gerant: sed si dubitent, an revera morbi status sit mutatus? seu num idem vel diver-

(c) l. 7. de synodo c. 23. pag. 262. (d) sess. 14 cap. 3. (e) part. 2. de ritibus c. 7. pag. 108. (f) l. 7. cap. 23. pag. 263. (g) loc. cit.

diversum sit vita periculum, in quo agrotus versatur? expedire ait, ut ad Sacramenti iterationem propendeant, eoquod hac iteratio conformior sit veteri Ecclesiae consuetudini, & per eam novum subsidium & levamen infirmo obveniat.

DE ORDINE.

I.

Ordo tripliciter sumi potest. 1. Pro ipsa Hierarchia Eccles. seu certo hominum statu ad functiones Ecclesiasticas deputatorum: & sic includit omnes gradus in Ordine generice considerato contentos, ac vocatur *Ordo Clericalis*. Clerus enim vox Græca significat *sortem vel hereditatem Domini*. 2. Sumitur pro ipsa Ordinatione seu illa S. Ceremonia, qua confertur Sacramentum Ordinis quæ vocatur a Græcis *χειροτονία* seu *Chirotonia*, quod idem sonat ac *manus extensio vel porrectio*. vid. erud. Morinus. (h) 3. Pro ipso Sacramento, & tunc definitur *Sacramentum novæ Legis a Christo institutum, quo specialis quædam potestas traditur, & gratia confertur ad S. Corpus Christi consecrandum, & debite obeunda munia Ecclesiastica*. Contra Lutherum, Wicklefum, Calvinum & alios Novatores sic,

II.

Ordo est verum novæ Legis Sacramentum. In veteri testamento tribus Levitica pro muniis sacris erat destinata, ut Levitæ præ aliis Judæis de Sorte, & hereditate Domini esse dicantur. (i) In novo Testam. de 7. Diaconis legitur:
hos

(h) Comment. de S. Ecclesiæ ordinationibus. Part. 3. exercitat 1. cap 2. a pag. 10. edit. Antverpiæ 1695. (i) Numer. 1. a v. 47. & cap. 8. Deuter. 18. v. 1.

hos statuerunt ante conspectum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus: (k) de Saulo & Barnaba dicitur: segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos: jejunantes & orantes imponentesque eis manus, dimiserunt illos: (l) item: cum constituissent illis per singulas Ecclesias Presbyteros: (m) Paulus ad Timotheum a se ordinatum Episcopum ait: admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum: (n) sic Apostoli se vocant: Ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei: Ministros novi Testamenti: Legatos Christi: se esse positos a Spiritu S. regere Ecclesiam Dei: se esse vocatos tanquam Aaron, ut offerant dona & sacrificia pro peccatis: alios esse Apostolos, alios Prophetas &c: (o) hinc defacto non nascuntur Sacerdotes, uti apud Judæos, sed ordinantur. Adfunt omnia ad Sacramentum requisita: signum sensibile, debita materia & forma; nempe impositio manus & oratio. Promissio gratiæ quæ apud Timotheum specialiter exprimitur: & mandatum seu institutio Christi, dum jussit, ut segregetur Saulus & Barnabas: sic dum Christus instituit in cœna Eucharistiam, simul Apostolos ordinavit Sacerdotes, eisque dedit potestatem in corpus suum verum: hoc facite in meam commemorationem: post resurrectionem vero in corpus Myisticum: accipite Spiritum S. quorum remiseritis. Præter plura Concilia antiquissima & unanimum consensum SS. Patrum (vid. cum aliis Boucat (p) & antiquissima Ritualia a Martene (q) relata, tam Florentinum quam Tridentinum (r) expresse definierunt,

Z

ordi-

(k) Act. 6. v. 6. (l) Act. 13. v. 2. (m) Act. 14. v. 22. (n) 2. Timoth. 1. v. 6. (o) 1 Cor. 4. v. 1. 2 Cor. 3. v. 6. 2 Cor. 5. v. 20. Act. 20. v. 28. ad Hebr. 5. v. 4. & 1. ad Ephes. 4. v. 11. (p) tom. 6. theol. diff. 6. de Sacram. ordinis §. 5. a pag. 594. (q) part. 2. de ritibus cap. 8. a pag. 301. (r) sess. 23. cap. 2. & Can. 1. 2. 3. & 4.

ordinem esse verum novæ legis Sacramentum. Dum S. Paulus ait: *omnes enim vos unum estis in Christo Jesu* (s) loquitur: quod unum sint omnes ratione vocationis, & adoptionis, non vero ratione æqualis potestatis quoad munia sacra: Sic S. Paulus se ipsum explicat: *unum corpus & unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestre* -- -- *unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* (t) Item: non enim est acceptio personarum apud Deum, qui reddet unicuique secundum opera ejus (u) quod quidam SS. Patrum dicant, improbos & alios non esse Sacerdotes: respondemus cum Tournely (x) usitata apud scriptores sacros loquendi formula, *ordinatio irrita, inanis, nulla, vana dicitur, quæ gratia vacua fuerit, & per quam collatæ potestatis functiones sunt interdictæ, non vero ratione characteris.* Nolumus hic ob defectum temporis & paginæ, illam satis historicam attingere quæstionem: an ordinationes factæ contra Canones a schismaticis, hæreticis, depositis, Simoniacis, &c. semper fuerint validæ? ubi negativam tenet Morinus; (y) quem tamen pauci sequuntur.

III.

In Anglia non amplius datur successio Episcoporum, nec valida sunt ipsorum ordinationes. Le Courayer contra doctissimum virum Renaudot, invalidas esse Anglorum ordinationes secundum Rituale Eduardi VI. factas defendentem, scripsit dissertationem, in qua propugnat, non interruptam esse in Anglia Episcoporum successionem. Certum est sub Henrico VIII. schismatis auctore, ordinationes adhuc

(s) Ad Gal. 3. v. 28. (t) ad Ephes. 4. v. 4. & 7. (u) ad Rom. 2. v. 11. & 6. (x) tom 4. theol. q. 4. art. 4 de ordine pag. 251. (y) de S. ordinat. part. 3. a cap. 2. & a pag. 62. &c.

huc secundum *Rituale Romanum* fuisse peractas; imo ipse hic Rex 6. fidei articulos: 1. de transubstantiatione: 2. de communione sub unica specie 3. de Presbyterorum coelibatu 4. de obligatione votorum 5. de celebratione Missarum privatarum 6. de confessione auriculari an. 1536. pro arrogata sibi suprema in Ecclesiasticis potestate condidit, ac an. 1539. judicio Parlamenti probatos, omnibus observandos proposuit reclamantibus licet Protestantibus. At sub *Eduardo VI.* ejus filio, vix 12. annorum successore, fides catholica penitus est subversa, sex hi articuli sunt proscripti, novumque ordinationis *Rituale* est conditum statuto Parlamenti an. 1549. secundum hoc *Rituale Parcherus* a *Barlovio* in *Atchiep.* *Cantuariensem*, mortuo *Cranmero* partim *Lutheri* partim *Calvini* hæresi infecto, jubente *Elisabetha* est ordinatus.

P. Resolutio: 1. Ecclesia Rom. sic ordinatos, & ad catholicam fidem reversiones, semper reordinavit, ut ipse *Courayer* fatetur. 2. Ordinatio hæc in persona Regis tanquam supremi Christi in terris vicarii, ac ipsius parlamenti conferebatur; adeoque taliter ordinati non erant legitimi Ministri Christi & Ecclesiæ, ut fusius probat *Tournely*. (2) 3. Ipsa forma, licet materia seu manus impositio fuerit retenta, penitus erat corrupta, ac a sensu Ecclesiæ Cælo diversa: ut: quod Rex Angliæ sit caput Ecclesiæ, & ab ipso omnis potestas etiam in spiritualibus derivetur: quod non sit necessaria traditio: quod scriptura sola sit fidei Regula: quod Rom. Pontifex sit tyrannus; quod Electus juxta voluntatem Domini nostri *Jesu Christi*, & constitutionem hujus regni sit ordinatus &c. Hæc forma tantum ad roborandos errores inducta, directe repugnat

Z 2

(2) Tom. 4. theol. quæst. 2. de ordine art. 2. a pag. 214.

gnat substantiæ & fini ordinationis a Christo institutæ.
 4. Quamprimum hæc forma innotuit, ab omnibus veræ Ecclesiæ membris est rejecta, ac anno statim primo Regiminis piissimæ *Maria* Reginae an. 1553. omnia ab *Eduardo VI.* statuta, sunt rescissa ac revocata, licet dein rursus sub *Elisabetha* singula fuerint immutata, & schisma cum hæresi confirmatum ac completum. Litteræ *Pii IV.* ad *Elisabetham* Reginam datæ, quibus promississe refertur, se præter alia fore approbaturum Liturgiam Anglicanam, merito pro dubiis habentur: 1. quia 40. annis latebant hæc literæ, a nullo productæ: 2. *Cokus* nominat *Pium V.*, alii *Paulum IV.* alii *Pium IV.* 3. Has certe produxissent Angli, dum *Pius V.* *Elisabetham* excommunicavit. 4. *Pius IV.* minime potuit ignorare, Rituale Anglicanum, fidei & bonis moribus repugnare: hinc, si tales literæ forent genuinæ, dici potest: *Pium IV.* amore pacis promississe, se Rituale fore approbaturum in iis, quæ fidei Dogmati non repugnant. *Julius III.* (a) dicens: omnes (ejurata nempe hæresi) posse *rehabilitari* ad ordines sacros, qui ordines aut nunquam, aut male susceperunt: loquitur certe in sensu accommodo, & in sensu diverso respectu nunquam ordinatorum, & respectu male ordinatorum: adeoque utitur termino *rehabilitationis* in genere, tam erga nunquam ordinatorum, quam erga male ordinatorum, ita ut Angli conversi ad fidem, nunquam antea ordinati, capaces sint ordinum suscipiendorum; nullus enim diceret, nunquam ordinatorum posse exercere ordines, aut ad illos rehabilitari sine ordinatione: illi vero, qui male sunt ordinati, & quidem sub forma legitima, qualis adhuc vigeat sub *Henrico VIII.*

(a) In brevi ad Cardinalem Polum, Legatum Apostolicum in Angliæ dato.

VIII., possint rehabilitari sine ordinatione nova, ad ordines, hoc est, ad licitum exercitium & functiones ordinum jam valide receptorum; qui vero sub forma indebita juxta Rituale Eduardi sunt promoti, possint per novam ordinationem ordines antea invalide receptos, de novo accipere.

IV.

Septem sunt Ordines: Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolytatus, Exorcistatus, Lectoratus, & ostiariatus. Hos recenset Cornelius Papa: (b) Cajus in Pontificali ex antiquiss. Codicibus ab Anastasio Bibliothecario edito: Conc. Carthaginense IV. an. 398. (c) Aquisgranense an. 816. & præfertim Tridentinum. (d) Epistola 3. Anacleti, in qua ait: duos esse a Deo Ordines, Episcoporum & Sacerdotum, & amplius, quam isti duo, nec nobis a Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt: habetur communiter pro dubia; dein truncatum esse textum volunt, ac Anacletum tantum dixisse, Ordinem Sacerdotum esse bipartitum; nempe in Episcopos & Presbyteros, & sic legendum esse: duos Ordines Sacerdotum: constat enim ex Anacleti vita, ipsum & Diaconos ordinasse, imo in prima Epistola & Subdiaconorum meminit. Leguntur quidem antiquitus præter hos septem & alii: uti Cantores, psalmistæ, Fossarii seu Laborantes vel Copiata sepeliendis fidelium corporibus destinati: Custodes Martyrum: Notarii seu instrumentorum & tabularum Ecclesiæ curam habentes: Catechistæ: Defensores pauperum & Ecclesiarum: Parabolani seu ad curanda debiliū corpora deputati: Oeconomi: Apocrisarii seu procuratores Ecclesiarum in Aula Imperatoris: Hermeneutæ seu interpretes tam

Z 3

scri-

(b) In epist. ad Fabium Antiochenum an. 252. scripta. (c) a Canone 3. usque ad 9. (d) sess. 23. cap. 2.

scripturæ, quam concionum ab Episcopis ad populum habitarum. &c. interim *Benedictus XIV.* (e) ait: hæc potius nomina fuisse officiorum, non ordinum, nec alios proprie dictos fuisse ordines, quam quos *Cornelius Papa* recenseret.

V.

Ex his ordinibus, Episcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus habentur pro Sacramentis. De Episcopatu hoc esse de fide, vult *Petrus Soto*: (f) & sine periculo & gravis erroris nota negari non posse, defendunt *Medina* (g) *Vasquez* (h) *Habert* (i) *Juenin* (k) *Tournely* (l) &c. Controvertitur tamen inter Doctores: an Episcopatus sit Ordo a Presbyteratu essentialiter distinctus? ab omnibus interim admitti debet, quod sit *extensio, perfectio, & complementum* Sacerdotii, ut loquitur *Benedictus XIV.* (m) sic & definivit *Tridentinum*: (n) *si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi, vel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem -- -- anathema sit.* In ordinatione *Pauli & Barnabæ* ac *Timothei* aperte, signum sensibile, promissio gratiæ, & institutio Christi colliguntur. (o) Theologi cum *Tournely* defendunt (p) tum Episcopatum fuisse institutum, quando Christus dixit: *accipite Spiritum S. sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos.*

VII.

(e) l. 7. de synodo cap. 24. n. 8. pag. 269. (f) in institut. Sacerdotum. lect. 4. de ordine. (g) l. 1. de Sacrorum hominum continentia c. 15. (h) tom. 3. in 3. partem S. Thomæ disp. 240. c. 4. (i) tom 7. c. 6. a pag. 162. (k) diff. 9. q. 1. c. 2. pag. 596. (l) tom. 4. q. 6. art. 1. pag. 283. (m) l. 7. c. 24. pag. 264. (n) sess. 23. Can. 7. (o) act. 13. v. 3. 1. tom. 4. v. 14 & 2. Tim. 1. v. 6. & Act. 20. v. 28. (p) loc. cit. pag. 284.

VI.

Sacerdotium est verum Sacramentum. Hoc est positive de fide ex §. II. sic Trident. (q) definit, Sacerdotes in ultima Coena esse institutos per illa verba: *hoc facite in meam commemorationem*: rursus eos a Christo accepisse potestatem consecrandi, offerendi & ministrandi Corpus & Sanguinem ejus, nec non & peccata dimittendi & retinendi. (r) Item anathema dixit, si quis dixerit: non esse in novo Testamento Sacerdotium visibile & externum -- -- sed officium tantum & nudum Ministerium predicandi Evangelium: & : plures esse Ordines Majores & minores per quos velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur.

VII.

Diaconatus pariter est Sacramentum: Teste Benedicto XIV. (s) Bellarminus (t) putat, id non esse de fide, quia non potest evidenter deduci ex verbo Dei scripto vel tradito, neque extat ulla Ecclesiae de hac re expressa determinatio. Idem defendunt Dominicus Soto (u) & Estius: (x) sic & Durandus ac Cajetanus a Theologis, temeritatis arguuntur, cum in Diaconatu sit aequae impositio manus cum hac forma: *accipe Spiritum S. ad robur, & ad resistendum Diabolo & temptationibus ejus*: & alia adsint ad esse Sacramentum requisita, ipsique Apostoli, certe ex institutione Christi Diaconos elegerint: (y) quod non obscure ex ipso Tridentino colligitur, dum ait: *si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam Ecclesiasticam divina ordinatione institutam, quae constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris, Anathe-*

ma

(q) sess. 22. cap. 1. (r) sess. 23. cap. 1. 2. 4 & Can. 1. 2. 3. 4. & 6.
 (s) l. 7. de synodo c. 24. pag 265. (t) controuv. tom 3. de ordine
 cap. 6. (u) in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. (x) eadem dist. §. 8. (y) Act
 6. v. 6.

ma sit. (z) Ex quibus verbis ait *Vasquez*: (a) *valde miror, viros non vulgariter doctos aut decretum Concilii Trident. non legisse, aut plane non intellexisse*: colligit enim cum *Habert* (b) *Tournely* (c) *Berti* (d) &c. Tridentinum per *Ministros* Divina Ordinatione institutos intellexisse Diaconos, quia Subdiaconos aut alios inferiores Clericos divinitus esse institutos nec traditio probat. Nobis ipsis, licet Diaconatum esse Sacramentum defendentibus, videtur, Tridentinum studio adhibuisse vocem *Ministros*, ne aliquid in schola controversum definire videatur, adeoque proprie voluisse decidere, & Diaconatum ex divina ordinatione spectare ad Hierarchiam Ecclesiasticam, quin exinde aperte definire voluerit, quod sit Sacramentum: uti pars adversa ad Tridentinum respondet. *S. Hieronymus* (e) dicens: *quis patiatur, mensarum & viduarum Minister super eos tumidus se efferat, ad quorum preces corpus Christi sanguisque efficitur?* reprimit duntaxat Diaconorum super Sacerdotes se extollentium proterviam; hinc ipsis objicit abjectum illud Ministerium, cujus occasione erant instituti; non vero quasi huic soli officio essent deputati. Græci enim murmurabant adversus Judæos, quod Græcorum viduæ contemnerentur in quotidiano mensarum ministerio, ac plus daretur viduis Judæorum: (f) quippe ad solum hoc negotium non fuisset opus, ut eligerentur *virī pleni Spiritu S. & sapientia*; dein & in istis mensis communibus Eucharistia porrigebatur, & sic illo tempore Diaconi & mensæ communī per dispensationem Eleemosinarum, & mensæ Sacrae per dispensationem Eucharistiæ erant præfēti.

(z) Sess. 23. Can. 6. (a) tom. 3. disp. 238. cap. 2. (b) tom. 7. c. 5. de ordine pag. 60. (c) tom. 4. q. 6. a pag. 316. (d) tom. 8. l. 36. c. 6. pag. 241. (e) in ep. ad Evagrium. (f) Act. 6.

Ai. Dum *S. Chrysostomus* ait: *nec Diaconorum nec Presbyterorum nomen existimo apertum esse ac manifestum: minime intendit, nec Diaconos, nec Sacerdotes fuisse in Ecclesia: sed quod ratione Nominis apertum non sit discrimen, cum omnes eodem nomine S. Ministræ dicerentur. S. Cyprianus (g) dicens: Apostolos post Ascensum Domini sibi constituisse Diaconos: non intendit, Christi ordinatione non esse institutos Diaconos, sed Christum in propria persona non elegisse Diaconos, sicut tamen elegit Apostolos Sacerdotes, Saulum & Barnabam &c. sed Jus electionis reliquisse Apostolis ab ipso inspiratis.*

VIII.

Ordines Diaconatu inferiores, non videntur esse Sacramenta. Aliqui volunt, solum Subdiaconatum esse Sacramentum: sic & Card. Bona (h) ait: secundus Ministrantium locus est Subdiaconorum: quorum licet expressa mentio in S. Litteris non reperiat; eorum tamen institutio vel ad Christum, ut recentiores scholastici autumant, vel ad Apostolos est referenda: addit: tertia Classis Ministrantium Clericos minorum Ordinum complectitur -- quos antiquissimos esse, & ab Apostolis, vel ab immediatis eorum successoribus institutos, Doctores scholastici asserunt, sed non probant. Huic sententiæ favet & Bertæ (i) &c. At S. Thomas, S. Bonaventura, Petrus Soto, Melchior Canus (k) cum Billuart (l) & aliis defendunt, tam subdiaconatum, quam alios Ordines inferiores esse Sacramenta. Econtra Amalarus, Ivo Carnotensis, Gratianus, Hugo a S. Victore, Goarius, Morinus. (m) Qui plura pro

A a

hac

(g) Ep 65 ad Rogatianum. (h) rerum liturg l. 1 c. 25. (i) tom. 8. l. 36. cap. 4. pag. 233 & cap. 5. pag. 237. (k) de locis theol. l. 3. c. 4. pag. 95. (l) tom. 19. de ordine. (m) de S. ordinationibus exercitat. 11. cap. 1. 2. a pag. 152.

hac sententia tam Patrum, quam Doctorum profert testimonia: *Habert* (n) *Tournely*, *Juenin*, *L'Hermizier* *D. Canali*, &c. nec Subdiaconatum, minus 4. minores Sacramentis adnumerant ex his rationibus: 1. Ordinum Diaconatu inferiorum, nulla in S. Scriptura occurrit mentio, dum tamen omnium aliorum Sacramentorum a Christo Institutorum expresse meminit: ergo 2. signum est, ab Ecclesia crescente fidelium multitudine hos Ordines fuisse adjectos; Ecclesia autem Sacramenta instituere nequit. 3. Antiqui Doctores docent hos Ordines non esse ab Apostolis institutos, sed successive ab Ecclesia additos: ita clare *Amalarius Fortunatus*, vulgo creditus Archiep. *Trevirensis* (o) & ab eo citatus *S. Ambrosius*: dum ait: notandum est eos Ordines, qui potissimum necessarij sunt in Ecclesia, Apostolum Paulum denominasse --- sine quibus non potest vite immolatio altaris celebrari, scilicet sine Sacerdote & Diacono. -- -- Crescente Ecclesia crevit officium Ecclesiasticum. &c. *Urbanus II.* in Concilio Beneventano (p) ait: Sacros autem Ordines dicimus Diaconatus & Presbyteratus: hos siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse: super his solis preceptum Apostolicum habemus: *HUGO A S. VICTORE* (q) inquit: S. Canones definiunt, nullum in Episcopum eligendum, nisi qui prius in S. Ordinibus Religiose fuerit conversatus. S. autem Ordines Diaconatus & Presbyteratus tantum appellandos censent; quia hos solos primitiva legitur Ecclesia habuisse, & de his solis preceptum habemus Apostolicum: Post Hugonem *Gratianus* (r) ait: Levitas autem ab Apostolis Ordinatos legimus: Subdiaconos & Acolythos procedente tempore Ecclesia sibi constituit. Magister
Sen-

(n) tom. 7. c. 6. pag. 166 (o) l. 2. de officiis Eccles. cap. 6. (p) apud Ivonem in Decreto part. 5. cap. 72. (q) l. 2. de Sacramentis fidei part. 3. c. 13. (r) dist. 21.

Sentent. (s) *Cumque omnes Ordines spirituales sint & sacri, excellenter tamen Canones, duos tantum S. Ordines appellari censent, Diaconatus scilicet & Presbyteratus: quia hos solos primitiva Ecclesia. &c. Petrus Cantor (t) ait: de novo institutum esse Subdiaconatum sacrum Ordinem: Petrus Blesensis (u) productior est ascensus ad hunc gradum nunc, quam in primitiva Ecclesia; in qua qui tantum fidelis erat, Diaconus fiebat vel Sacerdos: Introducti postea sunt quidam minorum Ordinum gradus, per quos tanquam per cantica graduum ascenditur ad Sacerdotium. Philippus Abbas bonæ spei: (x) hi duo, Presbyter & Diaconus sacris Ordinibus dicuntur insigniti --- sunt præter istos alii --- qui etsi gradum sanctitatis habere non negantur, non tamen eorum sacri Ordines appellantur. Idem Guillelmus Durandus Mimatensis Episcopus (y) cum Martene (z) Thomassino (a) & aliis citatis propugnant; Nam 4. Subdiaconatus nec apud Latinos nec apud Græcos inter sacros Ordines fuit numeratus: sic Ss. Patres sacrorum Ordinum mentionem facientes, nominant duntaxat Episcopos, Presbyteros & Diaconos. Sic Eusebius (b) refert: Epistolam synodicam Conc. Antiocheni contra Paulum Samosatenum inscriptam: Episcopis, Presbyteris ac Diaconis. S. Hieronymus (c) ait: ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron & filii ejus atque Levitæ in templo fuerunt: hoc sibi Episcopi & Presbyteri & Diaconi judicent in Ecclesia: S. Augustinus (d) nihil est in hac vita difficilius, periculosius, laboriosius Episcopi, aut Presbyteri aut Diaconi officio: imo Subdiaconum, post Diaconum*

A a 2

num

(s) l. 4. dist. 24. lit. 1. (t) in l. de verbo mirifico. (u) term. 47. (x) in tract. de continentia Clericorum cap. 107. (y) l. 2. Rationalis cap. 8. (z) part. 2. de ritibus l. 1. cap. 8. pag. 260. (a) de veteri & nova Ecclesiæ disciplina part. 1. l. 2. cap. 33. (b) l. 7. hist. (c) in ep. ad Evagrium. (d) in ep. ad Valerium Hyponensem ep.

num *inter inferioris Ordinis Clericos* ponit. (e) Scimus enim, quod Subdiaconatus primum ab Urbano II. in Conc. Beneventi an. 1091: aut, ut probabilius videtur, ab Innocentio III. an. 1199. ad Pontificatum effecto, inter Ordines Sacros & Majores fuerit numeratus. 5. Nec in Subdiaconatu, multo minus in 4. minoribus adest impositio manus, aut ista forma: *accipe Spiritum S.* sic Conc. Garthaginense IV. (g) jubens, Episcopum, Presbyterum ac Diaconum per manus impositionem ordinari, addit: *subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu accipiat vacuum, & calicem vacuum.* Impositionem manus apud græcos subdiaconis collatam, esse duntaxat Ceremonialem testatur Goarius 6. Trident. (g) ait: *non solum de Sacerdotibus, sed & de Diaconis S. Literæ apertam mentionem faciunt: -- & ab ipso Ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria Ministeria, subdiaconi scilicet &c. -- in usu fuisse cognoscuntur, quamvis non pari gradu.* Nam subdiaconatus ad Majores Ordines a Patribus, & S. Conciliis refertur, in quibus & de aliis inferioribus frequentissime legimus. Quod vero ab ipso Ecclesiæ etiam initio in usu fuisse cognoscitur: cujus in scriptura aperta non fit mentio, quod primum a SS. Patribus ac Conciliis inter ordines majores est relat-um: illud non videtur esse Sacramentum; hoc enim a Christo debet esse institutum, ut ipsum Tridentinum de omnibus reliquis Sacramentis loquitur; imo apud græcos subdiaconatus adhuc inter ordines minores refertur juxta Morinum (h) & alios: idem Morinus (i) subdiaconatum non esse Sacramentum, nec semper & ubivis in usu fuisse,

(e) Epist. 43. alias 162. (f) Can. 2. 3. 4. 5. (g) sess. 23. cap. 2. de Sacram. ord. (h) comment. de Sac. ordin. exercit. 12. c. 5. a pag. 181. (i) l. cit. exercit. 11. cap. 2. a pag. 155.

fuisse, etiam ex eo probat, quod saepius antiquitus Presbyteratus & Diaconatus fuerint collati, *omissis subdiaconatu, & aliis minoribus vel omnibus, vel aliquo*: sic graeci inter ordines minores subdiaconatum & lectoratum praefertim recensent, quod ex Benedicto XIV (k) apertum est, dum de Clerico graeco in lectoratu constituto, ac deinde secundum ritum latinum ordinando ait: *antequam subdiaconus ordinetur, tres minores ordines omissos debeat ritu latino suscipere: si vero prater Lectoris ordinem ad subdiaconatum etiam ritu graeco ascendit, & ex dispensatione itidem Apostolica facultas sibi facta sit, caeteros ordines ritu latino suscipiendi: antequam inter Diaconos cooptetur, ex minoribus ordinibus Exorcistatum tantummodo supplere cogitur, cum per subdiaconatum graeco ritu collatum, Acolytatum & ostiariatum receperit*.

IX.

Subdiaconatus primum ab Innocentio III. ordinibus sacris aggregatus censetur. Cum Martene (l) Thomassino (m) &c. Urbanus II in Conc. Beneventano an 1091, tantum permittit subdiaconum per dispensationem posse in Episcopum eligi, dicens: nullus in Episcopatum eligatur, nisi in S. ordinibus vivens fuerit inventus: sacros autem ordines dicimus Diaconatum & Presbyteratum: hos siquidem solos primitiva legitur habuisse Ecclesia: subdiaconos vero, quia & ipse Altaribus ministrant, opportunitate exigente concedimus --- non sine Rom. Pont. vel Metropolitanæ licentia: hic duntaxat subdiaconis novus additur gradus dignitatis, nempe ut possint saltem cum licentia in Episcopos eligi, sicut Gregorius M.

Aa 3

addi-

(k) in constitut. et si Pastoralis num 7. (l) part. 2. de ritibus l. 1. c. 8. pag. 260. (m) de veteri & nova Ecclesiae discipl. p. 1. l. 2. cap. 33.

addidit primum dignitatis gradum, nempe legem continentiae & coelibatus; dein *Urbanus* expresse inter S. ordines silet subdiaconatum: sic *Hugo a S. Victore* (n) 50 post hoc Concilium annis florens: *Philippus Abbas* bonae spei vivens usque ad annum 1180. subdiaconatum adhuc ordinibus non sacris accensent: imo Pontificale MS. Ecclesiae Parisiensis, & *Guillelmus Durandus*, expresse dicunt: *subdiaconatus ex institutione Innocentii III. sua declaratione est S. ordo*: ex his necessario ad illa verba Innocentii: (o) *cum hodie subdiaconatus inter S. ordines computetur*; sicut *Urbanus II.* sub his verbis expressit: *erubescant impii, & intelligant iudicio Spiritus S. eos, qui in S. ordinibus Presbyteratu, Diaconatu, subdiaconatu sunt positi. &c.* Item illa: (p) *subdiaconatus, licet S. ordo non reputaretur in Ecclesia primitiva, tamen a constitutione Gregorii atque Urbani, secundum moderna tempora, S. ordo esse minime dubitatur*: respondendum est cum *Benedicto XIV*: (q) *Innocentius hanc Sanctionem adscribit Urbano II. quia is illi praeluserat ejusque jecerat fundamenta, permittens ex venia & indulgentia fieri, quod ne ex venia quidem antea fiebat, & postmodum Innocentius libere fieri permisit*: sicut enim *Gregorius* subdiaconatui legem coelibatus adjungens, eum minime inter ordines proprie sacros elevavit, sic nec *Urbanus II.* subdiaconum ex venia fieri posse Episcopum permittens; itaque *Gregorius initium & dispositionem fecit*: *Urbanus II.* novum gradum addidit, & *Innocentius III.* complevit, dicens: *cum hodie subdiaconatus inter S. ordines computetur*: ac permittens: ut subdiaconus sine dispensatione possit in Episcopum eligi. Sic

Scripto-

(n) l. 2 de Sacram. p. 3. cap. 13. (o) cap. 9. a multis. tit. 14. de ætate præficiendorum. (p) cap. 7. miramur. tit. in de servis non ordinandis. (q) l. 7. de synodo c. 24 pag. 270.

Scriptores post Urbanum scribentes cum ipso Urbano constantur, ut & *Petrus Cantor* an. 1197. defunctus (r) dicat: *de novo institutum esse subdiaconatum S. ordinem*: si de novo? certe non ab Urbano II. Potest etiam *Petrus Cantor*, qui duobus annis obiit, antequam *Innocentius* ad Pontificatum fuit assumptus, conciliari, dicendo, quod jam suo tempore subdiaconatus coeperit haberi pro ordine sacro licet nondum per declarationem *Innocentii* pro tali publice fuerit promulgatus.

X.

Sola manus impositio, videtur esse materia proprie essentialis Sacramenti Ordinis. Antiquiores plures, quos *Scotus* (s) & teste *Goneto* (t) multi Thomistæ sectantur, volebant, solam instrumentorum porrectionem esse materiam essentialem, confidunt Decreto ad Armenos *Eugenii IV.* ubi dicitur: *sex-tum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo --- forma Sacerdotibus talis est: accipe potestatem offerendi Sacrificium &c.* Sentiunt difficultatem: quod Apostoli ordinarint Diaconos nondum conscripto Evangeliorum libro: respondent quidem pro libitu: Loco Evangelii fuisse porrectam Chartam, in qua fidei mysteria erant consignata: sed hanc sane ridiculam & plane absurdam responsionem explodit *Isambertus*, ait *Benedictus XIV.* (u) Dein quis dicet Ecclesiam immutasse ac penitus sustulisse impositionem manus expresse a Christo institutam & ab Apostolis semper adhibitam? Alii melius sentiunt, ob ipsum Decretum *Eugenii* & porrectionem instrumentorum ex determinatione Ecclesiæ, & impositionem manuum ex institutione Christi

(r) In l. de verbo mirifico. (s) in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. (t) in Clypeo disp. 2. art. 3. (u) l. 7. de synodo c. 25. pag. 272.

sti esse adequatam materiam : formam vero esse verba, quæ in utraque hac actione ab Episcopo proferuntur, & hi tertiam manus impositionem cum forma : *accipe Spiritum S.* pro essentiali agnoscunt : ita *Bellarminus, Maldonatus, Vasquez, Hallier, Estius, Isambertus, Piette, Van Roy, Simonnet, Card, Gotti (x) Billuart (y) &c.* tres sunt manuum in Sacerdotio impositiones : prima fit ab Episcopo unacum astantibus Clericis nihil dicendo : secunda hanc immediate sequitur (quam Cl. *Martene* prioris continuationem vocat) ubi super Electum invocatur gratia & dona Spiritus S. ac brevi ipsi, unctis interius ambabus manibus traduntur instrumenta cum verbis : *accipe potestatem* : tertia fit post communionem cum verbis, *accipe Spiritum S. quorum remiseras &c.* Reliqui tandem contendunt, solam manus impositionem & quidem secundam esse adequatam materiam Sacramenti, formam vero esse illa verba, vel orationem, quæ ipsi annectitur, & cui in Sacramentario Gregorii M: titulus est *Consecratio*, & quæ eam sub eodem titulo subsequitur, *Consummatio Presbyterii* : porrectionem vero instrumentorum esse ritum ab Ecclesia adjunctum, ut etiam clarius collata potestas exprimatur, & significetur, ut ipse *Benedictus XIV. (z)* refert. -- Ita propugnant *Hugo Menardus (a) Martinus Becanus (b) Goarius (c) Arcudius (d) Martene (e) Juenin (f) Habert (g) Tournely (h) Van-Espen (i)* & præsertim *Morinus*

(x) Tom. 4. in 3. part. S. Thomæ. seu tom. 18. q. 6. de ordine dub. 2. pag. 141. (y) tom. 19. diss. 2. art. 1. de ord. pag. 97. (z) l. 7. de synodo p. 272. (a) in notis ad Sacrament. Gregorii. (b) de ord. c. 26. q. 4. concl. 3. (c) in notis ad Euchologium græc. pag. 256. (d) concord. l. 6. c. 7. (e) part. 2. de ritibus l. 1. c. 8. art. 9. pag. 315. 318. 320. (f) de Sacram. diss. 9. q. 3. c. 2. a pag. 619 (g) tom. 7. c. 7. de ord. pag. 174. (h) tom. 4. quæst. 3. de ord. pag. 289. & 307. (i) Jur. Eccl. univ. part. 2. tit. 9. c. 1.

nus (k) qui cum Martenio id ex antiquissimis documentis probat: sic & *S. Bonaventuram* id expresse docuisse & *Petrum Soto* in hanc sententiam inclinasse *facere* *Uacuum*.

Rationes sunt sequentes: 1. in S. Scriptura tam in Ordinatione Diaconorum, Presbyterorum quam Episcoporum solius manus impositionis fit mentio. 2. In prima Ecclesia tam Græca quam Latina per annos ad minimum nongentos per solam manus impositionem Ordines Hierarchici conferebantur, ut ipsi adversarii cum *Bellarmino* & *Hallier* admittere coguntur; nulla enim antiqua Ritualia a Menardo, Morino, Martenio prolata, traditionis instrumentorum meminerunt; In solo Sacramentario Gregoriano ex Bibliotheca Vaticana inter *S. Gregorii* opera Romæ edito, ista instrumentorum traditio legitur, ibi tamen de sola *Ordinatione Episcopi* sermo est: ex hoc colligi potest, porrectionem instrumentorum primitus in Ordinatione Episcoporum fuisse ab Ecclesia introductam. 3. Conc. Carthag. IV. an. 398. præsentibus 214. Episcopis ac ipso *S. Augustino* expresse Subdiaconatum ab Ordinibus Hierarchicis distinguit, quia hi per manuum impositionem, ille per instrumentorum porrectionem confertur, eadem differentia legitur in antiquo Sacramentario Romano a Card. *Thomasio* edito. 4. *Isidorus*, *Alucinus*, *Amalaris*, *Rabanus Maurus*, *Valfridus Strabo* de officiis Eccles. amplissime scribentes, nullam faciunt de instrumentis mentionem: sic & Conc. Toletanum IV. Presbytero deposito nil aliud in restitutione ad pristinum gradum, reddi jubet, nisi *Orarium & Planetam* (de Orario vid. *Cassutius*) (l) 5. Instituta etiam calicis cum vino & patenæ cum Hostia traditione, Ecclesia solum intendisse videtur,

Bb

ut

(k) Exercit 7. cap. 1. 2. 3. a pag. 102, (l) in notitia Eccles. pag. 40.

ut magis diserte explicet, qualis potestas Ordinato sit collata: ut exteriori illo symbolo acceptæ potestatis signum demonstraretur, ut ait Martene (m) vel ut sint documenta potestatis acceptæ, & pignora exercendæ: ut ait Morinus (n) idem affirmant post illa tempora scribentes, uti Hugo Victorinus (o) dicens: quatenus his instrumentis potestatem se accepisse agnoscant placabiles Deo hostias offerendi: & Lombardus scholasticorum Princeps (p) ut per hoc sciant se accepisse potestatem placabiles &c. deberent enim dicere: se per hoc accipere &c. sic Pontificale Romanum Ecclesiæ Colbertinæ dari Ordinato patenam cum oblatis jubet, non vero Ordinando: defacto quidem Ritualia dicunt Ordinando; interim hoc Patroni hujus sententiæ explicant, ratione totius ritus ab Ecclesia instituti ac præcepti. 6. Ecclesia Græca, nec adhibuit, nec adhibet instrumentorum porrectionem, nec unquam Ecclesia Romana ipsorum ordinationes ideo annullavit, imo Clemens VIII. & ipse Eugenius IV. ad unionem admisit Græcos sola manuum impositione ordinaros: ut nullus negabit: essentialia autem in materia Sacramentorum certe ubivis debent esse uniformia: dicunt quidem: Ecclesia latina potuit manuum impositioni addere porrectionem instrumentorum; dum econtra Græca unice priorem retinuit: sed ad hoc respondemus cum Benedicto XIV: (q) *Hæc Doctrina duas gravissimas offendit difficultates: quippe non satis probatur, quod Christus Dominus prædictam potestatem fecerit Ecclesiæ: imo oppositum videtur evinci ex Trident. (r) ubi declarat, a Christo relictam esse Ecclesiæ potestatem mutandi, quæ Sacramentorum dispensationem* respi-

(m) Part. 2. de ritibus pag. 318. (n) exercit. 7. cap. 1. n. 13. pag.

105. (o) l. 2. de Sacram. fidei part. 3. c. 12. (p) l. 4. dist. 24.

(q) l. 7. de synodo c. 25. pag. 275. (r) sess. 21. cap. 2.

*respicunt, SALVA ILLORUM SUBSTANTIA: mutatio vero materiae & formae non ad ritum & dispensationem, sed ad substantiam pertinet. Dein data Ecclesiae facultate, de qua est sermo, gratis omnino & arbitrario fingitur, quod Ecclesia ea usa fuerit: dicant enim: ubi? & quando? quo saeculo? in quo Concilio? a quo Pontifice facta fuerit ejusmodi mutatio? enimvero si Ecclesia ab ordinationis ritu ea ablegasset, quae antiquitus fiebant, cogeremur utique affirmare, ordinationis materiam & formam fuisse Ecclesiae auctoritate mutatas, novasque antiquis subrogatas. De Matrimonio nulla est paritas: in hoc enim ratione materiae nil immutavit Tridentinum, sed unice contractui Matrimoniali addidit conditionem essentialem nempe praesentiam Parochi, qua violata nullus & illegitimus est ipse contractus Matrimonialis, sicut & Princeps Civilis certas contractibus poterit ponere leges. 7. Cum pariter in cit. auctoribus & antiquissimis Ritualibus alium de tertia manus impositione sit silentium, qua Episcopus expressis etiam verbis tribuit ordinatis potestatem in corpus Christi mysticum, dicendo: *accipe Spiritum S. quorum remisero: &c.* imo teste Martene (s) antiquitus hujus impositionis non exstet vestigium, quam illud, quod invenitur in vita Lietberti in Saec. X. ad Episcopatum Cameracensem promoti, adeoque hic ritus quoad Ecclesiam totam latinam recentior sit, quam correctio instrumentorum: adeoque dici non possit, mutam fuisse Sacramentorum substantiam, quod erroneum: aut Ecclesiam veterem caruisse vero Sacerdotio, quod aperte haereticum foret: necessario dicendum est: etiam nunc ordines Hierarchicos sola manuum impositione & quidem distincta ab illa tertia, quae est recentioris aevi, conferri: ait Benedictus*

XIV, (c) in mente illorum, qui hanc sententiam defendunt, licet illam pro suo moderamine sapientissimi non definiant. Ex his ad Decretum Eugenii IV. quod soluto jam Concilio Florentino pro unione Armenorum formatum est, responderi potest, Eugenium non intendisse porrectionem Instrumentorum esse materiam essentialem: si enim de essentia locutus fuisset, debuisset certe impositionem manuum ab ipso Christo institutam & ab Apostolis ac Ecclesia semper adhibitam potissimum recensere: dein non potuisset validas agnoscere Græcorum ordinatione- semper sine porrectione instrumentorum collatas: signum itaque est, quod prætermissa ipsa essentiali materia nempe manuum impositione, quæ nec Græcis nec latinis ignota fuit, solum meminerit materiæ *accessoria*, ab Ecclesia latina superadditæ, ac potestatis acceptæ *magis explicativa*, quam ad uniformitatem Rituum & a græcis adhibendam esse optavit, præprimis quia *Eugenius* citat Pontificale Rom: ubi expresse impositio manuum tanquam materia essentialis assignatur: dein multa sunt in hoc Decreto, quæ ad essentiam non spectant, uti quod aqua sic vino miscenda &c.

XI.

Nolumus interim hanc sententiam ut omnino certam obtrudere, imo ipsi defendimus ob Auctoritatem contrariæ opinionis: quod in casu: in quo Sacerdos manuum impositionem quidem reciperet, sed ad Episcopum patenam cum Hostia, & Calicem cum vino porrigentem non accederet: ab Episcopo omissa porrectio instrumentorum, vel ista tertia impositio manuum cum ista forma: accipe
Spiri-

(t) l. 7. de synodo cap. 25. pag. 273. 315 gsgaudia ob. 2 mag (A)

Spiritum S. debeat suppleri: ita *Natalis Alexander* (u) ab ipso *Benedicto XIV.* citatus: *si quis horum rituum, qui ad materiam, vel formam pertinent, secundum varias Theologorum opiniones, in Ordinatione fuerit amissus* *supplenda debent* Episcopus, quod in Ordinatione fuisset incaute prætermissum, ut colligitur ex cap. *Pastoralis*, & ex cap. 3. *Presbyter de Sacramentis non iterandis*: imo teste *Benedicto XIV.* (x) *Sacra Congregatio Concilii* eundem prædictum Casum examinans, præcepit, totam Ordinationem iterari, sed *sub Conditione*, ne fiat irreverentia Sacramento Characterem imprimenti, si bis conferatur: ad hoc decisum movit Auctoritas Theologorum pro parte contraria stantium: & quia prævia illa manuum impositio jamdiu antea peracta, cum traditione instrumentorum moraliter conjuncta non videtur.

Vel inviti filium abrumperet, & ab ulteriori residuarum adhuc pro hoc anno scholastico materialium examine desistere cogimur; ulterius enim progredi, nec temporis nec circumstantiarum ratio permittit. Inexpectatus Reverend. ac Celsissimi DD. JOANNIS BAPTISTÆ, æterna memoria dignissimi nostri Principis & Abbatis obitus 14. Junii secuta, Musas tacere jussisset, ut interim Fautori ac Promotori suo maximo, in silentio parentarent; nisi auspiciatissima dies 15. Julii ipsas redivivas fecisset, quæ Subditis novum Dominum, viduato nostro Capitulo novum Abbatem dignissimum, pupillis Filiis novum Patrem Amantissimum, Imperio novum Principem, in Reverendis. ac Celsissimo DD. FROBENIO summo omnium solatio dederat; cui omni prosperitate refertum & ad longævus duraturum annos Regimem, pro-

B b 3

pitii

(u) In theol dogm & morali de Sacram. ord. cap 1. art. 7. §. 2.
(x) l. 7. de synodo cap. 25. pag. 271. & 276.

pitii concedant superi. Quanta hæ rerum Circumstantiæ
studiis nostris obiecerint repagula, facile quivis sibi per-
suasum habebit. Coeterum Lector erudite! tuo has no-
stræ Resolutiones subjicimus judicio, ac nos in omnibus
infallibili Sedis Apostolicæ Oraculo ex asse flexo po-
puli subjicimus, unice veritatis indagandæ
studiosi, ut nempe

IN OMNIBUS GLORIFICETUR DEUS.

pitii concedant superi. Quanta hæ rerum Circumstantiæ
studiis nostris obiecerint repagula, facile quivis sibi per-
suasum habebit. Coeterum Lector erudite! tuo has no-
stræ Resolutiones subjicimus judicio, ac nos in omnibus
infallibili Sedis Apostolicæ Oraculo ex asse flexo po-
puli subjicimus, unice veritatis indagandæ
studiosi, ut nempe

IN OMNIBUS GLORIFICETUR DEUS.

Aign, Rupert / Lechner, Wolfgang / Strickner, Carl

Conspectus theologicus continuatus, de ultimis sacramentis

Ratisbonae 1762

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/4 Jur.953

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11067955-4

VD18 14795728-003